

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Pro gradu -tutkielma
Maantiede
Kulttuurimaantiede

Helsingin naapurustojen yhteisöllisyys ja alueellinen sosiaalinen media

Laura Lipasti

2018

HELSINGIN YLIOPISTO
GEOTIETEIDEN JA MAANTIETEEN LAITOS
MAANTIETEEN OSASTO

PL 64 (Gustaf Hällströmin katu 2)
00014 Helsingin yliopisto

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta		Laitos/Institution– Department Geotieteiden ja maantieteen laitos	
Tekijä/Författare – Author Laura Lipasti			
Työn nimi / Arbetets titel – Title Helsingin naapurustojen yhteisöllisyys ja alueellinen sosiaalinen media			
Oppiaine /Läroämne – Subject Maantiede / Kulttuurimaantiede			
Työn laji/Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma		Aika/Datum – Month and year huhtikuu 2018	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 64
Tiivistelmä/Referat – Abstract Yhteiskunnalliset muutokset ovat muovanneet naapurustojen yhteisöllisyyttä, eikä mediaympäristön muutos ole poikkeus. Digitaalisuuden, medioiden konvergenssin ja sosiaalisen median myötä voimme viestiä nopeasti ympäri maailman. Silti sosiaalisia suhteita muodostetaan yhä usein paikallisesti, ja vastaavasti on havaittu kasvanutta kiinnostusta paikallisteemoihin. Tämän tapaustutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mitkä asukkaiden ja asuinalueen taustatekijät vaikuttavat naapuruston yhteisöllisyyteen, alueellisten Facebook-ryhmien yhteisöllisyyteen ja alueellisen Facebook-ryhmän käyttöaktiivisuuteen sekä havainnoida mahdollisia samankaltaisuuksia taustatekijöissä. Lisäksi haluttiin tietää, tuottaako alueellisen Facebook-ryhmän yhteisöllisyys tai aktiivinen käyttö lisäarvoa naapurustojen yhteisöllisyydelle Helsingissä. Tutkimusote oli kuvaileva, eikä havaintoja pyritty lähtökohtaisesti yleistämään koko perusjoukkoon. Naapurustojen yhteisöllisyyden tutkimus on kietoutunut kahteen muuhun yhteiskunnalliseen kehitykseen kytköksissä olevaan päälinjaan. Varhaisempi linja korostaa kahtiajakoa, jossa kylämäinen, naapureista riippuvainen yhteisöllisyys nähtiin ihannoitavana ja moderni kaupunkimainen naapurustojen elämä yksilöitä eristävänä ja epätyydyttävänä. Tuoreempi verkostotutkimuksen linja korostaa sosiaalisten suhteiden rakentumista siteiden kautta yksilöiden ympärille verkostoina, ja näiden verkostojen mahdollisten päällekkäisyyksien muodostavan yhteisöjä. Näkemykset eroavat erityisesti käsityksessään etäisyyden merkityksestä naapurustojen yhteisöllisyydelle ja naapurustosuhteiden arvostuksessa. Internetin aikakaudella naapurustojen yhteisöllisyyden voidaan nähdä muodostuvan verkostomaisesti, mutta paikallisuudella olevan yhä merkitystä myös digitaalisen kanssakäymisen maailmassa. Tutkimusalueiksi valittiin kaksi mm. asuntokannaltaan ja lapsiperheiden määrältään erilaista aluetta Helsingissä; pohjoinen Paloheinän, Pakilan ja Torpparinmäen muodostama alue ja eteläinen Kalliosta ja Vallilasta koostuva alue. Kolmeen näiden kaupunginosien alueelliseen Facebook-ryhmään lähetettiin kyselylomake, johon saatiin 335 vastausta. Naapurustojen yhteisöllisyydelle, alueellisen Facebook-ryhmän yhteisöllisyydelle ja Facebook-ryhmän käyttöaktiivisuudelle muodostettiin laadittujen vastausten perusteella summamuuttujat, joita havainnoitiin tilastollisin menetelmin suhteessa toisiinsa sekä vastaajien taustatekijöihin. Molemmilta tutkimusalueilta saatiin lähes sama määrä vastauksia, ja vastaajien ilmoittamat taustatekijät vastasivat hyvin ominaisuuksia, joiden perusteella alueet oli valittu. Kaikki laaditut summamuuttujat korreloivat keskenään positiivisesti, eli naapuruston yhteisöllisyyden korkeaksi kokevat kokivat myös Facebook-ryhmänsä yhteisöllisyyden korkeampana. Pohjoisen tutkimusalueen vastaajilla oli yleisesti ottaen sekä korkeampi naapurustojen yhteisöllisyys että alueellisen Facebook-ryhmän yhteisöllisyys ja sen käyttöaktiivisuus. Tuloksissa naapuruston yhteisöllisyyteen yhteyden omaavat tekijät mukailivat aiempaa tutkimusta, kun korkeamman yhteisöllisyyden arvon saivat iäkkäämmät, asuinalueellaan pitkään asuneet, asuntonsa omistavat, lapsiperheelliset ja pientaloissa asujat. Facebook-ryhmän yhteisöllisyyteen kytkeytyi myös positiivisesti pientaloasuminen, lapsiperheellisyys, pitkä asumisaika alueella ja asunnon omistaminen. Naapurustojen yhteisöllisyyden sekä tutkimukseni alueellisten Facebook-ryhmien yhteisöllisyyden ja käyttöaktiivisuuden taustalta löydettiin samoja yhteyden näihin omaavia vastaajien ominaisuustekijöitä. Jaetut tekijät sekä yhteisöllisyysmuuttujien korrelaatio indikoi, että alueellisen sosiaalisen median yhteisöllisyydellä on todennäköisesti positiivinen vaikutus naapurustojen yhteisöllisyyteen. Etäisyydellä on yhä merkitystä sosiaalisten suhteiden muodostumisessa, kun naapurit järjestäytyvät sosiaalisessa mediassa spontaanisti asuinalueillaan ryhmiksi, joista voi helposti muodostua myös yhteisöjä.			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords naapurusto, yhteisöllisyys, sosiaalinen media, Helsinki, Facebook			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston digitaalinen arkisto - Helda			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Faculty of Science		Laitos/Institution– Department Geosciences and Geography	
Tekijä/Författare – Author Laura Lipasti			
Työn nimi / Arbetets titel – Title Sense of community in neighborhoods and areal social media in Helsinki			
Oppiaine /Läroämne – Subject Geography / Human Geography			
Työn laji/Arbetets art – Level Master's Thesis		Aika/Datum – Month and year April 2018	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 64
<p>Tiivistelmä/Referat – Abstract</p> <p>The changes in our society have had their ramifications in the sense of community in neighborhoods, the latest big social change being the fast alteration of the media environment. Digital forms of communications allow people to communicate almost instantly all over the world. Yet people still tend to form social ties locally, and a growing interest to local themes has been on the rise. The aim of this case study was to find out which underlying housing and socio-economic factors affect the sense of community in neighborhoods, sense of community in areal Facebook groups and the activity of use of these groups, and if there is overlapping in the factors affecting these. The other aim was to examine if communality in areal Facebook groups or the activity of their use increases sense of community in neighborhoods in Helsinki. The research was descriptive, and the objective was not necessarily to make generalizations to the whole study population.</p> <p>Two differing views have shaped the grand theories of sense of community in neighborhoods. In the first wave, there was a division between idealizing the feudal communities, where a strong dependency of neighborly relationships was a given and the relationships of the urban neighborhoods, where residents were seen as isolated and unsatisfied. The changing society shifted the view to examining relationships as a personal network and the form of communities in the overlapping of these networks. These two views differ most importantly in their views of the meaning of distance to social relationships, and the importance of neighborly relationships in general. In the Internet era relationships can be seen to be formed in networks, but neighborhoods and physical proximity still carry a meaning to local relationships.</p> <p>Two different research areas, in terms of common housing types and the amount of children in families, were chosen from neighborhoods in Helsinki; the northern study area around Paloheinä, Pakila and Torpparinmäki, and the southern area around Kallio and Vallila districts. A questionnaire was sent to three different areal Facebook groups and the total amount of responses received was 335. Sum variables were formed to indicate the sense of community among the respondents, sense of community in their areal Facebook group and the use activity of that Facebook group. These variables were then further analyzed statistically and compared to each other and the respondents' background factors.</p> <p>The responses split up quite evenly between the two study areas, and the background information reported by the respondents reflected the same factors that these areas were chosen by. All the sum variables correlated positively with each other, thus indicating that those who had a greater sense of community in their neighborhood also possessed a greater sense of online community in their areal Facebook group. The respondents from the northern study area had altogether a higher sense of community, sense of community in the areal Facebook group, and a more active use of the group. The results reflected the ones from previous studies, as a higher sense of community was attached to older age, longer residence in the area, apartment ownership, having children in the family and living in a one-family house. Living in a one-family house was also attached to higher sense of community in the areal Facebook groups, as well as having children, long residence in the area and apartment ownership.</p> <p>According to the results in this case study, some of the same background factors produced a higher value in the sense of community in neighborhoods and the sense of community in the areal Facebook groups studied. These shared factors and the correlations between the sum variables indicate that higher sense of community in areal Facebook groups could lead to a higher sense of community in neighborhoods as well. Distance in relationship still possesses a meaning as neighbors form areal groups in social media that can develop into lively communities.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords neighborhood, sense of community, social media, Helsinki, Facebook			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited The Digital Archive of University of Helsinki - Helda			
Muuta tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisälllys

1 Johdanto	4
2 Naapurustojen yhteisöllisyyden tutkimus	6
2.1 Keskeiset käsitteet	6
2.2 Naapurustojen yhteisöllisyystutkimuksen klassikot	7
3 Verkostotutkimuksesta sosiaaliseen mediaan	10
3.1 Yhteisöt verkostona	10
3.2 Sosiaalisen median synty ja luonne	11
3.3 Viestinnän erityispiirteitä sosiaalisessa mediassa	13
4 Naapurustosuhteet ja sosiaalinen media	14
4.1 Virtuaaliyhteisöistä mobiiliin someen	14
4.2 Yhteisöllisyyden osatekijät ja mittaaminen	16
4.3 Paikallisuuden muuttunut merkitys sosiaalisille suhteille	18
4.3.1 Menetetty paikallisyhteisöllisyys?	19
4.3.2 Uudelleen lunastettu paikallisyhteisöllisyys?	21
5 Naapurustot ja niiden yhteisöllisyys Suomessa	22
5.1 Suomalaista naapurustotutkimusta	22
5.2 Helsingin naapurustot Facebookissa	25
6 Aineisto ja menetelmät	26
6.1 Facebookin ominaispiirteet	26
6.2 Tutkimusalueiden valinta	28
6.3 Kyselytutkimuksen rakenne	30
7 Tulokset	31
7.1 Vastaajien taustatiedot	31
7.2 Naapuruston yhteisöllisyys vastauksissa	33
7.3 Yhteisöllisyys alueellisissa Facebook-ryhmissä	35
7.4 Jaetut mielikuvat alueesta ja yhteisöllisyyden tärkeys	38
8 Analyysi	40
8.1 Yhteisöllisyyden summamuuttujat	40
8.2 Summamuuttujien jakaumat taustatekijöittäin	41
8.3 Tunnusluvut summamuuttujista alueittain	47

8.4 Yhteisöllisyysmuuttujien korrelaatio ja yhteys taustatekijöihin.....	50
8.5 Tulosten yhteenveto	53
9 Keskustelu	54
Kirjallisuus.....	60
Liite: Kyselylomake.....	65

Mummille

1 Johdanto

Naapuruus kaupungeissa on muuttunut sekä pidemmällä aikajänteellä että lähivuosisikymmeninä merkittävästi muun yhteiskunnan mukana. Moderni naapuruus sai muotonsa 1800-luvulla kaupungistumisen kiihdyttyä, mutta naapuruus elää myös 2010-luvulla muutostilassa. Naapurisuuden, ihmisten lähekkäin asumisen, lähtökohtana on aina kiistämättä maantieteellinen läheisyys, mutta sen merkitys naapurustosuhteiden ja naapuruston yhteisöllisyyden vahvuuden määrittelyssä on vaihdellut. Tutkimuksen valtavirrassa naapurustojen sosiaaliset suhteet erotettiin 1900-luvun puoleenväliin asti tiukasti muusta yhteiskunnallisesta elämästä. Maaseutumaisista yhteisöllisyyttä ihannoitiin kaupunkien pinnallisten, teoretisoituna lähes olemattomien, naapurustosuhteiden sijaan (Forrest & Kearns 2001; Aro & Jokivuori 2014). Vuosisadan puolenvälin rajapyykin jälkeen uusi ajatus sosiaalisten suhteiden verkostoista sai jalansijaa, ja myös kaupunkien naapurustoissa vallitseville suhteille annettiin painoarvoa ihmisten sosiaalisessa elämässä. Sosiaalisten suhteiden nähtiin järjestyvän yksilöiden omiksi verkostoiksi, jotka ovat merkityksellisiä naapurustoille jos alueella asuvien sosiaaliset verkostot risteävät keskenään (Blokland 2003). 2000-luvulle tultaessa ihmisten sosiaaliset verkostot ovat mahdollisesti muuttuneet luonteeltaan jälleen, digitaalisen kommunikaation pienennettyä maailmaa ja sosiaalisen median helpottaessa viestintää naapurustossa. On syntynyt uudenlaisia naapuruston yhteisöllisyyteen vaikuttavia alustoja, kun ihmiset ovat aktivoituneet paikallistasolla sosiaalisessa mediassa.

Tätä tutkimusta lähdettiin tekemään kiinnostuksesta tätä uudenlaista paikallisten suhteiden arvostusta ja sosiaalisen median tuottamia mahdollisuuksia kohtaan. Käsillä olevan työn tavoitteena on tutkia, miten mediamaailman muuttuneet toimintatavat ja naapurustojen yhteisöllisyys kietoutuvat yhteen kahdessa erilaisessa helsinkiläisessä naapurustossa. Pyrkimys on ilmiön ymmärtämiseen ja mahdollisesti selittävien mekanismien löytämiseen ja esiin tuomiseen. Tästä näkökulmasta havainnoidaan naapurustojen yhteisöjen ominaisuuksia ja yhteisöllisyyden erilaisia ilmenemismuotoja naapuruston mittakaavassa sekä valotetaan mediamaailman rakenteiden vaikutuksia naapurustoon.

Yhteisöt eivät ole selvärajaisia yksiköitä, joiden ominaisuudet ovat mitattavissa yksinkertaisesti tai yhteismitallisesti. Näkökulmana yhteisöllisyyden tarkasteluun hyödynnetään tässä työssä kriittistä realismia, joka pyrkii hyödyntämään sekä spatiaalisen tieteen että humanistisen maantieteen paradigmojen vahvuudet. Kriittisen realismin kiinnostuksen kohteet ovat

tapahtumia ja ilmiöitä, joiden katsotaan syntyneen ja muotoutuneen yhteiskunnassa vallitsevien rakenteiden pohjalta. Kriittisessä realismissa maantieteessä tiedon ja asioiden käsitetään olevan muuttumattomia, mutta ihmisen mahdollisuus objektiiviseen tietämiseen on rajoittunut. Näin ollen todellisuutta voidaan tutkia, mutta ihmisen rajoittunut kyky havainnoida todellisuutta voi pitää ihmisen todellisuuden muuttumattomana (Häkli 1999; Shaw et al. 2010). Ilmiöiden taustalla käsitetään olevan moniulotteisia syitä, joiden löytäminen vaatii syvällistä tapauskohtaista analyysiä. Myös selitykset ilmiöille ovat usein myös tapauskohtaisia, eikä niitä voida sellaisenaan soveltaa eteenpäin (Shaw et al. 2010: 18–19). Kriittinen realismi nojautuu rakenteiden tarkasteluun, joten tämän tutkimuksen paradigmana se on luonteva. Lähestyn sosiaalisen median ja naapuruston yhteyttä nojaten käsitykseen postmodernista yhteiskunnasta, jossa teknologian kehitys viestinnän halpuudessa ja helppoudessa on valtavan nopeaa, mikä vaikuttaa myös käyttämiimme kommunikaatiomuotoihin (Häkli 1999: 168).

Kiinnostuksen kohteena tässä työssä on naapurustojen ja kaupunginosien yhteisöllisyyden suhde alueellisen sosiaalisen median käyttöön. Työn tavoitteena on havainnoida, vaikuttavatko asuinalueiden rakennuskanta ja asukkaiden sosioekonomiset ominaisuudet naapurustojen yhteisöllisyyteen, alueellisessa Facebook-ryhmässä koettuun yhteisöllisyyteen ja alueellisen Facebook-ryhmän käyttöaktiivisuuteen. Lisäksi selvitetään, tuottaako alueellisen sosiaalisen median käyttö ja näiden ryhmien yhteisöllisyys lisäarvoa naapurustojen yhteisöllisyydelle, eli löytyykö korkean sosiaalisen median yhteisöllisyyden ja naapuruston yhteisöllisyyden väliltä yhteys. Näin ollen vastausta etsitään kahteen eri tutkimuskysymykseen. Liikkeelle lähdetään avaamalla sekä varhaisempaa naapurustojen yhteisöllisyyden tutkimusta että näkemystä naapurustoista sosiaalisten suhteiden verkostona. Näistä kivijalkateorioista siirrytään nykypäivään sosiaalisen median kentälle. Sosiaalisen median toimintalogiikkaa ja merkitystä naapurustojen kanssakäymiselle käydään aiemman tutkimuksen kautta läpi. Ennen työn empiiristä osuutta pureudutaan vielä tutkimuskaupunki Helsingistä tehtyyn naapurustotutkimukseen sekä kaupungin alueellisiin Facebook-ryhmiin. Työn empiirisessä osuudessa esitellään käytetty menetelmä, kyselytutkimus, ennen siirtymistä tulosten avaamiseen ja yhä edelleen analyysin kautta syntyviin johtopäätöksiin.

2 Naapurustojen yhteisöllisyyden tutkimus

2.1 Keskeiset käsitteet

Paikallisissa ihmisryhmissä koetusta yhteisöllisyydestä on oltu kiinnostuneita jo maatalousyhteiskunnissa. Naapurustot ovat kuitenkin erityisesti kaupunkimaisten ympäristöjen paikkoja, joihin tutkijoiden mielenkiinto on kohdistunut kaupunkien alettua kasvaa. Ihmisten muuttaessa runsain määrin kaupunkeihin teollistumisen aikakaudella 1800-luvulla sai naapurustojen yhteisöllisyyden tutkimus alkunsa. Vaikka ihmisten halua tai tarvetta kuulua yhteisöön voi myös kyseenalaistaa, on tutkimusperinteessä sitä pidetty yleisesti tyydyttävän elämän oleellisena osana. Naapurustojen, yhteisöjen ja sosiaalisen koheesion tutkimus olikin sosiologian merkittävimpiä tutkimuskohteita 1900-luvun alusta puoleenväliin asti (Forrest & Kearns 2001). Yhteisöt antavat jäsenilleen säännöllisyyttä, yhteenkuuluvuuden tunnetta, tarkoituksen tunteen, jaetun kulttuurin tai tietoa (Chayko 2014). Erilaisia yhteisöjä on lukemattomia, ja jotkin yhteisöllisyyden muodot ovat syntyneet vasta internetin aikakaudella. Bloklandin (2003: 6–7) mukaan yhteisöllisyydestä ja naapurustosta on käsitteinä tullut ikään kuin siamilaiset kaksoiset, joita tutkijoiden on ollut vaikea erottaa toisistaan. Naapuruston ei kuitenkaan ole yksiselitteisesti havaittu olevan sama asia kuin yhteisöllisyys, tai edes automaattisesti sisältävän tämän toisen käsitteen (Forrest 2009). Keskeistä naapurustoihin ja niiden yhteisöllisyyteen liittyvissä tutkimuksissa onkin, käsitetäänkö naapuruston olevan automaattisesti myös jonkinlainen yhteisö. Glassin (1944, cit. Byrne 2005) varhaisen tulkinnan mukaan naapuruston erottaa naapurustoyhteisöstä se, että naapurustoyhteisössä ihmiset ovat tietoisia alueellisesta yhteisöllisyydestään ja ovat halukkaita toimimaan yhteistyössä. Naapurusto ilman yhteisöllisyyttä on hänen mukaansa näin ollen asuinalue, jonka ihmiset jakavat ja jossa he kokevat samat asiat. Forrest (2009: 3) esittää, että naapuruston käsitteen elastisuutta voidaan pitää myös etuna, ja sen tulisi muuttua aina käsiteltävien tutkimuskysymysten puitteissa. Koska naapurusto on yhteisöllisyyden tutkimuksessa ollut paljon käytetty yksikkö, on siihen mielenkiintoista paneutua uuden toimintaympäristön, sosiaalisen median, kautta.

Naapurusto ei käsitteenä omaa selviä tai virallisesti määriteltyjä rajoja esimerkiksi koossa, vaikka se voikin myös noudattaa kaupunginosan mukaista rajaa (Lee & Campbell 1997: 923). Siksi se, mitä naapurustolla kulloinkin tarkoitetaan, realisoituu tutkimuksessa tapauskohtaisesti kyseisen alueen ominaisuuksien myötä. Forrestin (2009) mukaan tutkimuksessa yhteistä naapuruston käsitteelle on kuitenkin ollut spatiaalinen aspekti, eli naapuruston liittyminen

paikkaan. Yhteisöllisyydellä on katsottu naapurustoissa olevan useimmiten kolme määrittävää tekijää. Nämä ovat alueeseen kytkeytyminen, merkityksellisten sosiaalisten suhteiden olemassaolo ja sosiaalisen kanssakäymisen muodot (Kusenbach 2006). Lee & Campbell (1997: 924) nostavat määrittäjäksi myös symbolisen merkistön, kuten alueen nimistön.

Kuten naapurustojen itsessään, myös naapurustojen yhteisöllisyyden tutkimus kietoutuu sosiologiassa muun yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaamiin suurempiin linjoihin. Keskusteluissa on siirrytty esimodernin yhteisöllisyyden kylämäisyydestä ja läheisyydestä kohti modernin ajan verkostoteorioita ja ihmisten mahdollista sosiaalista etääntymistä toisistaan. Muutosten aiheuttamat reaktiot ovat olleet ristiriitaisia ja synnyttäneet sekä intoa että huolta (Seppänen & Väliverronen 2014). Sosiologiassa naapurusto on vahvasti kytkeytynyt yhteisöllisyyden tutkimukseen, mutta naapurusto on toiminut usein myös alueyksikkönä muissa tutkimusteemoissa. Forrestin (2009: 3) mukaan naapurustoa on yhteisöllisyyden lisäksi tarkasteltu muun muassa kontekstina (esimerkiksi naapurustojen keräämä huono maine tai muu eriytyminen), hyödykkeenä (tuotteistettavina alueina, jotka eivät ole kaikkien saavutettavissa) ja markkinarakona (markkinoinnin kohdistus spesifeille alueille).

Erilaisten naapuruston määritelmien myötä tulee pohtia, mitä naapurusto tarkoittaa tässä työssä. Naapuruston yksikköä ei voida pitää itseisarvona, vaan se toimii työkaluna alueellisen yhteisöllisyyden tutkimiseen. Koska tutkimukseni aineisto kerätään sosiaalisen median ryhmistä, joiden olemassaolo pohjautuu alueelliseen rajaukseen kaupunginosittain, on perusteltua hyödyntää naapuruston käsitettä tutkittaessa vastaajaryhmän jäsenien alueella kokemaan yhteisöllisyyttä. Tässä työssä naapuruston ei nähdä olevan sama asia kuin yhteisön, mutta naapurustojen sisältävän useimmiten edes jonkinasteista yhteisöllisyyttä. Seuraavaksi eritellään tarkemmin naapurustojen ja yhteisöllisyyden tutkimusta, liikkuen kiihtyneen kaupungistumisen jälkeisistä teorioista kohti verkostonäkökulmaa.

2.2 Naapurustojen yhteisöllisyystutkimuksen klassikot

Sosiologeja askarrutti 1900-luvun alkutaipaleella kaupungistumisen vaikutukset yhteisöllisyyteen ja naapurustojen elämään. Läheisten sosiaalisten siteiden ja jaettujen arvojen kyläyhteisöistä siirtymisestä kilpailun värittämään individualistiseen yhteiskuntaan sai tutkijat kiinnostumaan yhteisöllisyyden teemoista (Forrest & Kearns 2001). Ferdinand Tönnies (1855-1936) ja Émile Durkheim (1858-1917), sekä niin kutsuttu Chicagon koulukunta olivat kaupunkien ja muun yhteiskunnallisen elämän merkittäviä teoreetikkoja muiden ansioidensa lisäksi myös yhteisötutkimuksen saralla. Sekä Tönniesin että Durkheimin näkemykset

yhteisöstä usein liitetty osaksi melko radikaaliakin näkemystä, jossa moderni elämäntyyli syrjäyttää traditionaaliseksi koetut yhteisöllisyyden muodot (Aro & Jokivuori 2014). Aron ja Jokivuoren (2014) mukaan vallitseva nykytilanne on huomattavasti monimutkaisempi, joten näiden kahden klassikkotutkijan teorioita on nykyään hedelmällisempää käsitellä perusteiden tasolla yhteiskunnalliseen muutokseen peilaten.

Ferdinand Tönnies esitti kuuluisimmat ajatuksensa yhteisöllisyyden eri muodoista erilaisia sosiaalisten suhteiden muodostumisen ääripäitä käsitteillä *Gemeinschaft* ja *Gesellschaft*. Termit eivät käänny tarkasti suomeksi, joten tässä työssä niitä käsitellään alkuperäiskielellä. *Gemeinschaft* (käännetty joskus yhteisöksi) käsittää esiteollisen traditionaalisen yhteisöllisyyden, joissa sosiaaliset suhteet ovat itsessään päämäärä ja arvokkaita. Tönnies näki *Gemeinschaft*-suhteiden tyypiesimerkkinä osallisiaan vahvasti sitouttavat perhe-, sukulais- ja naapurustosuhteet, jotka perustuivat maantieteelliseen läheisyyteen ja joista jäsenet saavat runsaasti sosiaalista tukea. Tönniesin näkemyksen mukaan tällainen yhteisöllisyys oli luonnollista, pohjautuen jaettuun historiaan, arvoihin ja samankaltaisuuteen (Gordon & de Souza e Silva 2011; Aro & Jokivuori 2014). *Gesellschaft* (käännetty joskus yhteiskunnaksi) kuvaa sen sijaan hänen mukaansa modernille yhteiskunnalle tyypillistä kaupunkien tilannetta, jossa yksilöt muodostavat suhteita toisiinsa vain saavuttaakseen henkilökohtaista hyötyä. *Gesellschaft*-suhteet yksilöiden välillä vertautuvat markkinoihin; suhteet ovat löyhästi vastavuoroisia, mutta molempien on tärkeää saada suhteesta jotain hyötyä itselleen (Aro & Jokivuori 2014). Tönnies teoretisoi, että *Gesellschaft*-suhteet ovat ottaneet kaupungeissa vallan ja jäljellä on enää vähän ihannoitavia *Gemeinschaft*-suhteita (Gordon & de Souza e Silva 2011). Aron ja Jokivuoren (2014) modernissa tulkinnassa sen sijaan Tönniesin teoria ei tarkoita sitä, että modernit suhteet syrjäyttävät traditionalisemmat kokonaan, vaan että modernissa yhteiskunnassa nämä kaksi erilaista sosiaalisten suhteiden tyyppiä ovat olemassa rinnakkain.

Émile Durkheim luotti aikalaisensa Tönniesin lailla kaksijakoon teoretisoidessaan yhteisöelämän tyypejä yhteiskunnassa. Hänen käyttämänsä käsitteet kulkivat nimellä mekaaninen ja orgaaninen solidaarisuus, solidaarisuuden tarkoittaessa yhteiskunnan sosiaalisia siteitä. Siteiden ollessa mekaanisia, ovat yhteiskunnan jäsenet samankaltaisia, ja toimivat omina yksiköinä riippumatta muista, kuten kaupungeissa. Yhteiskunta, jossa vallitsee sen sijaan orgaaninen solidaarisuus, koostuu yksilöistä, jotka ovat erikoistuneita ja näin ollen riippuvaisia toisistaan, kuten perinteisessä kyläyhteisössä. Sekä Tönnies että Durkheim jakavat käsityksen ihmisen luonteesta yhteisöllisenä olentona, jonka toiminnassa ovat molemmat edellä esitellyt puolet olemassa. Molemmat myös ajattelivat, että yhteisöt ja yhteiskunta eivät tule toimeen

ilman elämän yhteisöllistä puolta (Aro & Jokivuori 2014). Toinen Durkheimin teoria oli, että yhteisöissä on läsnä niin kutsuttu kollektiivinen taso, joka ei ole sidoksissa yksilöiden toimintaan ja ajatuksiin. Tämä kollektiivinen taso vaikuttaa sosiaaliseen todellisuuteen ja synnyttää yhteisössä vallitsevia tottumuksia, vaikka sen jäsenet vaihtuisivat (Aro & Jokivuori 2014). Vaikka kollektiivinen taso muuntuisi ajassa, yksilöiden nopeat mielenliikkeiden heilahtelut eivät välttämättä horjuta kollektiivista tasoa. Näin myös yhteisöjen perinteet ja toimintatavat välittyvät eteenpäin, vaikka jäsenet yhteisössä vaihtuisivat. Ajatus kollektiivisesta tasosta on mielenkiintoinen myös modernien, esimerkiksi sosiaalisessa mediassa toimivien, yhteisöjen valossa.

Niin kutsuttu Chicagon koulukunta täydensi aiempia teorioita yhteisöjen ja naapurustojen tutkimuksesta. Chicagon koulukunnan tutkijat, kuten Robert Park, Ernest Burgess ja Louis Wirth, pitivät naapurustoa ja yhteisöä teoreettisesti samoina asioina, jolloin yhteisöllisyyttä tutkittaessa naapurustot valikoituivat usein automaattisesti tutkimuskohteiksi (Blokland 2003). Chicagolaiset, kuten edeltäjänsä, näkivät myös modernin kaupunkien elämäntyylin uhkaavana ja epätydyttävänä ihannoidun maaseutumaisen yhteisöllisyyden heiketessä. Tämän koulukunnan oppien mukaan kaupungeissa vallitsi eräänlainen sosiaalinen ekologia, jonka puitteissa asukkaat kamppailivat elintilasta. Tällaisessa tilanteessa myös naapurustot muodostuvat luonnollisesti tämän kamppailun puitteissa keräten samalle alueelle saman sosioekonomisen aseman, arvot ja elämäntyyliä omaavia ihmisiä. Seurauksena naapurustojen fyysinen läheisyys synnyttää yhteisöjä, joissa asukkaat toimivat yhteishengessä. Naapurustojen alueelliset ominaisuudet näyttelivät siis tärkeää roolia asukaskannan muodostumisessa ja yhteisöjen sekä niiden tyyppien synnyssä. Kritiikkinä Chicagon koulukunnalle on huomautettu, että vain samalla alueella asuminen ei automaattisesti tarkoita yhteisön muodostumista (Blokland 2003).

Yhteisöjen suhdedynamiikan jakaminen varhaisten teorioiden mallin mukaan kahtia ei ole itseisarvo, vaan teoreettinen viitekehys kuvaamaan yhteiskunnassa ja sosiaalisissa suhteissa tapahtunutta muutosta. 2000-luvulla sosiaaliset suhteet ovat monimuotoisia, ulottuen naapurisuhteista globaaleihin kontakteihin. Digitaalisen viestinnän aikaansaama nopea muutos sosiaalisiin suhteisiin ei ollut vielä ennustettavissa näiden klassikotutkijoiden valtakaudella. Seuraavaksi käsitellään toisenlaista tapaa tutkia naapurustoja sekä yhteisöjä verkostoissa sekä edelleen mediayhteiskunnassa.

3 Verkostotutkimuksesta sosiaaliseen mediaan

3.1 Yhteisöt verkostona

Chicagon koulukunnan naturalistinen käsitys kaupunkien naapurustoyhteisöjen muodostumisesta sai kritiikkiä 1970-luvulta alkaen verkostonäkökulmaa korostavilta tutkijoilta. Ajatuksen ihmisten muodostamista sosiaalisista suhteista verkostoina toi esiin saksalainen sosiologi Georg Simmel jo 1900-luvun alussa (Rainie & Wellman 2012). Marshall McLuhan havainnollisti 1960-luvulla sosiaalisten suhteiden verkostomaisuutta ajatuksellaan nk. globaalista kylästä, jossa medioiden, muuttuvien esitysmuotojen ja globalisoituvan viestinnän myötä maailman ihmisten tunne yhteydestä toisiinsa kasvaa (McLuhan, cit. Gordon & de Sousa e Silva 2011). Sosiaalinen media on toteuttanut osaltaan McLuhanin ajatusta lähentäen ihmisissä valtionrajoista ja etäisyyksistä riippuen.

Wellmanin ja Leightonin (1979, cit. Blokland 2003) mukaan verkostonäkökulma naapurustojen tutkimukseen korostaa sosiaalisten suhteiden ja yhteisöjen syntymistä ihmisten verkostojen kautta myös alueellisesta rajauksesta poiketen. Tällöin tutkimuksen lähtökohtana ovat yksilöt, joiden sosiaalisia suhteita tutkitaan verkostona ja näistä verkostoista mahdollisesti muodostuvana yhteisönä. Näin tutkittuna havaitaan erityyppisiä toimijoita, jotka saavat sosiaalista tukea verkostonsa jäseniltä. Naapurustolla on näissä raameissa merkitystä yhteisöllisyyden suhteen, jos samassa naapurustossa asuvien verkostoissa esiintyy samankaltaisuutta tai ihmisten verkostot rajoittuvat naapuruston alueelle. Tällöin verkostoyhteisö muodostuu naapuruston alueelle. Wellmanin ja Leightonin hahmotustapaa on kuitenkin kritisoitu abstraktiudesta, rakenteellisten seikkojen huomioimattomuudesta ja maalaisjärjen puuttumisesta (Blokland 2003).

Verkosto ihmisten välisissä suhteissa on käsitteenä abstrakti ja voi olla vaikea hahmottaa. Castells (2009) käsittelee tilan merkitystä verkostoyhteiskunnassa käsitteellä *space of flows*, eli vapaasti käännettynä virtausten tila, joka on kehittyneempi versio perinteisestä paikkojen avulla käsitettävästä tilasta. Virtaukset merkitsevät tietovirtoja, jotka liikkuvat noodien välillä. Noodi voi alueellisen yhteyden kontekstissa olla esimerkiksi yksittäinen henkilö sosiaalisten suhteiden verkostossa. Virtausten tilan rakenteelle on tyypillistä etäisyyden merkityksen väheneminen kehittyneiden kommunikaatiomuotojen myötä, ja mahdollisuus viestintään samaan tai eri aikaan pidempien etäisyyksienkin päästä. Paikka ei kuitenkaan ole merkityksetön käsite, vaan paikkojen merkitys määrittyy suhteessa siihen, missä ne sijaitsevat verkoston virtausten suhteen (Castells et al. 2009: 171).

Granovetter (1973) erotteli sosiologien myöhemmin paljon käyttämällä tavalla sosiaalisia suhteita verkostoissa heikkoihin ja vahvoihin siteisiin. Tämän käsityksen mukaan kahdenvälisen siteen vahvuus määräytyy suhteeseen käytetyn ajan, emotionaalisen intensiteetin, läheisyyden ja vastavuoroisuuden perusteella. Vahvat siteet vallitsevat usein perheenjäsenien ja ikätoverien välillä ja heikkoja ovat esimerkiksi naapurien väliset ja liikekumppanien väliset siteet. Granovetter esitti myös määreen poissaoleva side kuvaamaan suhteellisen merkityksettömiä siteitä henkilöiden välillä, esimerkiksi lähikaupan myyjän kanssa muodostuvaa sosiaalista yhteyttä (Granovetter 1973). Granovetterin tutkimuksen merkitys on tämän työn näkökulmasta erityisesti hänen huomiossaan, että sosiaalisissa verkostoissa tieto välittyy todennäköisemmin useammalle ihmiselle heikkojen kuin vahvojen siteiden kautta. Näin ollen heikot siteet pitävät erilaisia ihmisryhmiä paremmin koossa, kuten naapurustossa voi käydä (Granovetter 1973). Heikot siteet ovat siis joskus yksilöille jopa hyödyllisempiä kuin vahvat, yhdistäessään heitä näin ollen uusiin verkostoihin.

Henning ja Lieberg (1996) argumentoivat, etteivät naapuruston sisäiset suhteet ole vain heikkoja siteitä, vaan ylipäättään merkittävästi erityyppisiä kuin vahvat siteet. Heikkoja siteitä naapurustossa on helpompi ylläpitää fyysisen läheisyyden vuoksi. Heikkojen siteiden osalta naapurustolla on usein tärkeäkin merkitys ihmishuoneverkostossa (Henning & Lieberg 1996). Haverinen ja Kouvo (2011) toteavat, että naapureiden on havaittu 2010-luvulla muodostavan noin 10–20 prosenttia ihmisten sosiaalisista verkostoista. Henningin ja Liebergin (1996) tutkimuksessa monet vastaajat kuvailivat naapuruston heikkojen siteiden liittyvän kotoisuuden tunteeseen, turvallisuuteen ja käytännön sekä sosiaaliseen tukeen. Vahvat siteet naapurustossa kokivat erityisen tärkeiksi alueelle käytännön syistä läheisemmin sidotut, kuten vanhukset, lapset ja vammautuneet (Henning & Lieberg 1996). Naapuruston merkitys vaihtelee eri elämänvaiheissa, ja juuri lapsiperheiden ja vanhusten on havaittu arvostavan naapurustoa ja sen yhteisöllisyyttä eniten. Yksittäiset heikot suhteet eivät välttämättä merkitse ihmisille paljoa, mutta niiden muodostama kokonaisuus on tärkeä alueellisen yhteisöllisyyden tunteen kannalta (Hirvonen 2013).

3.2 Sosiaalisen median synty ja luonne

Ensimmäinen internetin muoto oli vuonna 1969 ensimmäistä kertaa Kalifornian yliopistossa käynnistetty ARPANET, aluksi vain kahden tietokoneen välinen kommunikaatioyhteys (Sutton 2004). Tietokoneiden kehittyessä ja yleistyessä myös internet kehittyi, ja 1990-luvun alussa *World Wide Web*, eli internet-sivustojen selailuun tarkoitettu järjestelmä, esiteltiin tavallisille kuluttajille (Zimmerman & Emspak 2017). Yleistymisensä varhaisvaiheessa nähtiin tämä

julkaisijoilta lukijoille suuntautuva kommunikaatiomuoto jopa yksilöitä rajoittavana, uutena valtion kontrollin muotona. Myöhemmin, vuosituhannen vaihteen tienoilla, kaksisuuntaisen periaatteen omaavan sosiaalisen median synty teki internetistä demokraattisemman ja toi valtaa myös yksilöille (Cairncross 2002 & van Dijck 2013).

Sosiaalisessa mediassa on kyse perinteisestä joukkoviestinnästä eroavasta viestinnästä, jossa palveluiden käyttäjät usein myös tuottavat sisällöt, vaikka alustat ovatkin kaupallisia. Samalla sosiaalisessa mediassa usein myös verkostoidutaan ja liitytään osaksi ryhmiä, jotka voivat koostua vanhoista tai uusista tuttavuuksista. Sosiaalinen media ei kuitenkaan ole vanhemmista mediamuodoista erillinen ilmiö, vaan siinä on runsaasti päällekkäisyyksiä myös perinteisten mediamuotojen kanssa (Seppänen & Väliaverron 2014). Sosiaalisesta mediasta on käytetty laajalti myös termiä yhteisöllinen media. Tässä työssä sosiaaliseen mediaan viitataan näillä kahdella termillä tai lähivuosina suomen kielessä yleistyneellä lyhenteellä some. Some-palveluiden suosittuudessa ja käyttäjämäärissä on tapahtunut vuosien varrella muutoksia, mutta muutamat suurimmat palvelut ovat vakiinnuttaneet asemansa toistaiseksi. Käyttäjämäärien arviot heittelevät, mutta keväällä 2017 viisi suurinta sosiaalista mediaa olivat monissa laskennoissa Facebook, Youtube, Instagram, Twitter ja Reddit. Lisäksi venäläisellä V-Kontaktella ja kiinalaisella Sina Weibolla on miljoonia käyttäjiä (esim. Kallas 2017). Koska teknologiat ovat kehittyneet jopa nopeammin kuin internetin alkuaikoina voitiin kuvitella, ei tässä työssä käydä läpi yksityiskohtaisia käyttäjämääriä ja teknologioita. Nämä mediat elävät jatkuvassa muutostilassa, ja seuraava viestintää muuttava toiminta-alusta voi jo olla syntymässä.

Sosiaalinen media, kuten muutkin viestintämuodot, on muuttunut ja kehittynyt nykyisenkaltaiseksi päivittäisiin yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin käytäntöihin kietoutuen. Vaikka sosiaalisen median palvelut luotiin alun perin kommunikaation alustoiksi, jotka usein rakentuivat selkeiden kiinnostuksen kohteiden pohjalta, ihmiset ovat oppineet käyttämään niitä joustavasti omiin tarkoituksiinsa. Tällöin myös kyseiset palvelut ja niiden käyttö elää sen mukaan, kuinka ihmiset haluavat soveltaa niitä päivittäisessä elämässään (van Dijck 2013: 5–6). Monet sosiaaliseen median sovellukset ovatkin saaneet uusia käyttötarkoituksia ihmisten käyttäessä niitä joustavasti ja spontaanisti kaipaamiinsa tarkoituksiin. Sosiaalisen median palvelut ovat esimerkiksi tukeneet ihmisiä kriisitilanteissa ja poliittisessa järjestäytymisessä (Seppänen & Väliaverron 2014).

Some-palvelut ovat siis jatkuvassa muutoksen tilassa. Vaikka jotkin ovat lyöneet itsensä läpi suuren yleisön tietoisuuteen toisia paremmin, muuttuvat myös nämä ”jätit” tarpeen mukaan. Van Dijckin (2013: 8) mukaan Facebook kuuluu sosiaalisen median palveluiden luokkaan, jota voidaan kutsua nimellä *social network sites* eli sosiaalisten verkostojen sivustot. Nämä etäisempiäkin ihmisten välisiä siteitä suosivat ja vahvistavat palvelut keskittyvät ryhmien ja yksilöiden välisen yhteyden rakentamiseen. Vaikka sosiaalisten verkostojen sivustoa voidaan pitää Facebookin pääluokkana, rohkaisee se muuttuessaan ihmisiä myös muihin toimiin kuin verkostoitumiseen, kuten oman sisällön tuottamiseen (van Dijck 2013). Facebookin erityispiirteisiin perehdytään tarkemmin aineisto-osiossa.

3.3 Viestinnän erityispiirteitä sosiaalisessa mediassa

Sosiaalinen media on mahdollistanut uusia kommunikaation muotoja ihmisten väliseen arkiseen ja viralliseen kanssakäymiseen ja muuttanut näin myös sosiaalisten suhteiden verkostoja. Aiemmin ohimenevästi omalle tuttavapiirille välitetyistä viesteistä on jalostunut mahdollisesti koko maailman tavoittavia julkaisuja (van Dijck 2013). Yksityisen ja julkisen kommunikaation raja on muuttunut, ja Manuel Castellsin termin on siirrytty *mass self-communication*in eli henkilökohtaisen joukkoviestinnän aikaan (Castells 2009). Castellsin mukaan uusi viestintämuoto on joukkoviestintää, koska se voi suuntautua laajalle, jopa globaalille yleisölle. Henkilökohtaista siitä tekee kuitenkin yksilöiden tuottajuus, jolloin kenellä vain on mahdollisuus päättää mitä sisältöä muille jakaa ja myös rajata yleisöä. Viestinnässä katsotaankin nykyään vallitsevan tietynlainen konvergenssi joukko-, ihmistenvälisen- ja henkilökohtaisen joukkoviestinnän kesken. Tämä konvergenssi kuvaa kokonaisuutta, jossa median muodot yhtenäistyvät samoilta alustoille, ja ihmiset yhdistelevät, tuottavat ja jakavat joustavasti eri viestintämuotoja tarkoituksiensa mukaan (Castells 2009; Seppänen & Väliaverronen 2014).

Ymmärtääksemme (sosiaalista) mediaa voi sitä katsoa erilaisista näkökulmista: kanavana, kielen kautta tai viestintäympäristönä. Tässä työssä olemme kiinnostuneita siitä, miten media vaikuttaa ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, joten näkökulmana on media viestintäympäristönä. Niin kutsuttu medium-teoria on keskittynyt tutkimaan kuinka mediat toimivat ihmisten vuorovaikutuksen työkaluina ajasta ja paikasta riippumatta. Kiinnostuksen kohde on tällöin itse mediaväline, eivätkä sanatarkat sisällöt (Seppänen & Väliaverronen 2014). Seppänen ja Väliaverronen (2014) kuitenkin kritisoivat näihin etukäteen asetettuihin näkökulmiin kangistumista, ja korostavat internetin monimuotoisuutta, sekä rohkaisevat näkemään sen enemmänkin vuorovaikutuksen tilana.

Sosiaalisen median kehitys kytkeytyy osaksi suurempaa mediayhteiskunnallista muutosta, jossa sekä uudet välineet että aineistot ovat muuttaneet viestien kulkua ja merkitystä. Viestintä, merkityksien vaihto tiedonvälityksellä, voi olla kahdenvälistä, ryhmien keskeistä tai joukkoviestintää (Castells 2009; Seppänen & Väliaverronen 2014). Medioiden tuottajuuden ja organisaatioiden järjestäytyttyä uudelleen, viestintäteknologioiden kehityttyä ja globalisaation sekä paikallisvoimien myllertäessä, on mediamaailma kokenut nopeasti muutoksia, jopa niin sanotun vallankumouksen (Castells 2009). Digitaalisuuden tuoma medioiden murros on vaikuttanut kaikkiin viestinnän muotoihin, mutta erityisesti joukkoviestintään, kuten televisiotoimintaan ja sanomalehtiin. Viimeaikaisessa tutkimuksessa on esitetty, että kokemamme sosiaalisuus on saanut suuria vaikutteita ja jopa muuttunut kokonaan globaalin mediamuotojen muutoksen vuoksi (van Dijck 2013).

4 Naapurustosuhteet ja sosiaalinen media

4.1 Virtuaaliyhteisöistä mobiiliin someen

Internetin yleistymisen alkuvaiheiden virtuaaliyhteisöt eroavat paljon 2010-luvun sosiaalisesta mediasta. Virtuaaliyhteisöt, kuten tiettyyn aihepiiriin linkittyvät keskustelufoorumit, ovat ja olivat käyttäjäkunnaltaan selvärajaisempia ja samankaltaisia ihmisiä kerääviä, sosiaalisen median ollessa löyhempi yksilöiden yhteenliittymä ja tavallinen kommunikaation työkalu (Hintikka 2011, cit. Seppänen & Väliaverronen 2014). Internetin yhteisöjen tutkimuksessa keskityttiin pitkään joidenkin tutkijoiden mielestä liikaa internetin verkostoihin erillisinä ilmiöinä, limittämättä niitä ihmisten arkielämään (Kendall 2002; Bakardjieva 2005; Jurgenson 2012). Jurgenson (2012) kutsuu tätä lähestymistapaa digitaaliseksi dualismiksi. Verkkoon keskittyneen kommunikaation ja yhteisöjen hyväksyminen ja käsittäminen osaksi ihmisille merkityksellistä sosiaalista elämää vei aikansa. Näin ollen myös ilmiön käsitteellistäminen on hakenut muotoaan. Bakardjievän (2005: 168) mukaan virtuaalinen yhteisö käsitteenä ei kuvaakaan ihmisten online-käyttäytymistä parhaiten, koska virtuaalisessa toiminnassa pätevät myös monet yhteisöihin liittymättömät toimintatavat. Alueeseen sidottuihin internet-yhteisöihin voidaanakin viitata termillä *network community* eli vapaasti suomennettuna verkkoyhteisö. Näiden huomautetaan eroavan muista internetin yhteisöistä merkittävästi juuri spatiaalisen aspektinsa vuoksi. Verkkoyhteisöt on usein luotu vahvistamaan ja uudistamaan paikallisia siteitä ihmisten välillä (Capeche & Costa 2013:441).

Internetin ja älylaitteiden saatavuus kaikille ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, joten niin sanottu digitaalinen kuilu on yhä olemassa. Teknologian kehittymisen ja halpenemisen myötä tämä kuilu on kuitenkin jatkuvasti kapeampi (Chayko 2014). Digitaalisen kuilun merkkejä on nykyään saatavuuden sijaan digitaalisten sisältöjen käyttö-, luku- ja tuottavuustaitojen puute. Internet ja älylaitteet ovat saatavilla lähes kaikille, mutta näiden resurssien hyödyntäminen on osalle väestöstä hankalampaa (Rainie & Wellman. 2012: 77) Digitaalisuuden vallatessa alaa voi moni opetella uusien työkalujen käyttöä pakon edessä. Ihmiset myös käyttävät sosiaalista mediaa eri tavoin. Nämä erot johtavat siihen, että sosiaalisen median käyttäjillä muodostuu erilaisia mediakokemuksia (Seppänen & Väliaverron 2014). Näin ollen esimerkiksi naapurustoissa sosiaalisessa mediassa toimivat ja sitä käyttämättömät kokevat alueellisen vuorovaikutuksen eri tavalla.

Kun tietokoneet olivat pääasiallisia välineitä internetin käyttöön, sitoutui sosiaalisen median käyttökin kotiympäristöön. Mobiililaitteiden yleistyttyä käytöstä on tullut aktiivisempaa ja vaivattomampaa, jolloin myös monenlaisia erilaisia sosiaalisia medioita käytetään aktiivisemmin. Mobiililaitteiden aktiivisen käytön myötä ihmiset saattavat toimia katutilassa ikään kuin kahdessa eri maailmassa, virtuaalisessa ja fyysisessä. Varnelis ja Friedberg (2008) esittävät, että mobiililaitteista on tullut ihmisille oman itsen jatke katutilassa liikuttaessa. Myös Rainie ja Wellman (2012) ovat pohtineet mobiililaitteiden synnyttävän uusia paikkoja, sijainnin menettäessä mobiilikommunikaatiossa merkitystään. Osa tutkijoista on ollut huolissaan, että digitaalinen kaupunkitila heikentää tai syrjäyttää muuta kommunikaatiota ja sulkee ihmiset kommunikoimaan vain heille ennestään tuttujen ihmisten kanssa. Tällöin julkisessa tilassa ilman digilaitteita kerrytettävä sosiaalisen pääoma jää teoriassa vaihtumatta, ja kaupunkitila köyhtyy, kun ihmiset pyrkivät puhumaan enemmän fyysisesti kauempana oleville kuin saman tilan jakaville (Gordon & de Souza e Silva 2011).

Uudet teknologiat ovat muuttaneet myös naapurustojen osallistumisen rakenteita. Internetiä ja sosiaalista mediaa on verrattu todellisiin julkisiin tiloihin, kuten Lontoon Speaker's Corneriin, jossa kuka tahansa on voinut esittää näkemyksensä yhteiskunnallisiin sekä paikallisiin teemoihin (Hampton 2007). Gordon ja de Souza e Silva (2011) esittävät, että uudet teknologiat vastustavat perinteistä, ylhäältä johdettua alueellista vaikuttamistyötä. Internetiä on kuvailtu demokratisoivaksi, sen helpottaessa vaikuttamista myös ruohonjuuritasolta (Cairncross 2002). Kun kommunikaatio tapahtuu spontaanimminkin online-verkostoissa, vapaudutaan rakenteista ja vaikuttaminen muuttuu. Näin online-verkostoissa arkipäiväiset keskustelut sulautuvat virallisempiin aiheisiin (Hampton & Wellman 2003; Hampton 2007). Gordon ja de Souza e

Silva (2011) erittelivät naapurustojen online-keskustelujen luonnetta, havaiten internetin lisäävän kommunikaation määrää, mutta paikallisuuden pitävän keskustelun luottamuksellisempana kuin muissa verkostoissa. Naapurustoihin pohjautuvilla verkkokeskusteluiden alustoilla ihmiset esiintyvät useimmiten omalla nimellään. Myös tietoisuus siitä, että muut osallistujat jakavat saman asuinalueen ja heihin voi törmätä esimerkiksi kotimatalla kadulla, pitää keskustelun sävyn usein maltillisempana.

Sanomalehtien muuttunut toimintalogiikka antaa hyvän esimerkin uusien mediamuotojen vaikutuksesta relevanttiin käsiteltävien aiheiden mittakaavaan. Ennen internet-aikaa sanomalehtien tärkein tehtävä oli tuottaa julkaisualueelleen selkeää tietoa sekä maailman että lähiympäristön tapahtumista. Internetin aikakaudella nämä samat tiedot ovat saatavilla luotettavina suurilta uutistaloilta sijainnista riippumatta, jolloin pienempien paikkakuntien sanomalehdet turvautuvat uutisoimaan enemmän paikallisia ihmisiä koskettavista asioista. Tätä käännettä kutsutaan kääntymiseksi ”hyperlokaaliin”, jossa paikallisuus on viety jopa naapurustojen ja katujen asteelle, tinkien valtion tai maanosan tasoisesta uutisoinnista (Gordon & de Souza e Silva 2011).

Naapuruston nettikeskustelujen sisällöt eivät olekaan tärkein tekijä yhteisöllisyyden rakentamisessa. Kun keskustelua käydään, aiheesta riippumatta se yhdistää ihmisiä alueella ja vahvistaa olemassa olevaa paikallisten ihmisten verkostoa. Keskustelut internetissä eivät korvaa täysin kasvotusten tapahtuvaa yhteydenpitoa alueella, vaan vahvistavat sitä. Kommunikaatio ei ole päätarkoitukseltaan keskustelua syventävää, vaan pyrkii viemään aihepiirejä suuremman ihmisryhmän tietoon (Gordon & de Souza e Silva 2011). Internet-keskustelujen aiheet naapurustossa voivat olla siis laajoja, merkitykseltään tärkeitä poliittisia debatteja, tai yksinkertaisesti iloitsemista naapurustoon avautuneesta kioskista. Gordonin ja de Souza e Silvan (2011: 109) mukaan online-verkostoissa käsitellyt aiheet luovat ikään kuin tukikehikon paikalliselle vuorovaikutukselle.

4.2 Yhteisöllisyyden osatekijät ja mittaaminen

Haluttaessa mitata yhteisöllisyyden tunnetta kehittivät tutkijat määritelmiä yhteisöllisyyteen vaikuttavista tekijöistä. McMillanin ja Chavisin (1986) työn pohjalta syntyi kuuluisin psykologinen määritelmä koetulle yhteisöllisyydelle, *sense of community* eli SOC. Tämän määritelmän mukaan yhteisöllisyyden tunteen rakentavat tekijät ovat jäsenyys, merkityksellisyys, tarpeiden tyydytys ja jaettu tunneside. Jäsenyys merkitsee yhteisöön kuulumisen tunnetta ja henkilökohtaista sidosta, merkityksellisyys viittaa sekä yksilöiden tunteeseen siitä, että heillä on merkitystä ja vaikutusvaltaa ryhmässä. Yhteisö tyydyttää

jäseniensä tarpeita ja jaettu tunneside yhteisöön pitää ryhmän kasassa. Määrittelyn pohjalta kehitettiin *sense of community index* (SCI), eli indeksiluku mittaamaan koettua yhteisöllisyyden tunnetta. Se on ollut laajasti käytössä, ja myöhemmin SCI:tä on pyritty hyödyntämään myös virtuaalisten yhteisöjen tutkimuksessa. SCI muodostuu mielipideasteikollisesta kysymyspatteristosta, jonka osiot mittaavat yhdessä määriteltyjä yhteisöllisyyttä rakentavia tekijöitä (McMillan & Chavis 1986).

Capece ja Costa (2013) erittelivät tutkimusta naapurustojen koetusta yhteisöllisyydestä suhteessa erilaisiin taustatekijöihin. Tutkittaessa suhdetta sosiodemografisiin muuttujiin havaittiin, että vahva yhteisöllisyyden tunne on yhteydessä alueella asuttuun aikaan, vastaajien ikään ja omien perhesiteiden vahvuuteen. Naapurustojen fyysisistä ominaisuuksista yhteisöllisyyden tunnetta alueella vahvisti muun muassa sosiaaliseen kanssakäymiseen sopivien paikkojen olemassaolo (Capece & Costa 2013:440). Naapurustojen yhteisöllisyyden taustalla vaikuttavat myös paikkaan liittyvät historialliset tekijät (Garcia et al. 1999; Capece & Costa 2013). Esimerkiksi, jos alueen asukkaat ovat kohdanneet menneisyydessä epäonnea tai vaaroja, voivat ne heijastua koettuun yhteisöllisyyteen myös myöhemmin. Myös osallistumisen yhteisön ja naapuruston yhteisten asioiden hoitoon on havaittu olevan yhteydessä suurempaan yhteisöllisyyden tunteeseen (Prezza et al. 2001).

Virtuaalisen yhteisöllisyyden tunteen mittaamiseen on etsitty sekä uusia sovelluksia, että pyritty kääntämään perinteisiä yhteisöllisyyden tunteen mittaamiseen tarkoitettuja tapoja virtuaaliyhteisöihin. Blanchard (2007) testasi SCI:n toimivuutta virtuaalisiin yhteisöihin, ja muokattu virtuaalisen yhteisöllisyyden mittari (SOVC) selitti suuremman osan virtuaalisesta yhteisöllisyydestä kuin perinteinen SCI sovellettuna suoraan virtuaalisiin yhteisöihin. Tutkijoiden mukaan kasvotusten muodostuvaa ja virtuaalisesti muodostuvaa yhteisöllisyyttä tuleekin mitata eri tavalla, koska kaikki tekijät eivät ole toiselle relevantteja. On esimerkiksi havaittu, että virtuaalisissa yhteisöissä ihmiset muodostavat enemmän kontakteja, mutta heillä on vähemmän vaikutusta toisiin yhteisön jäseniin (Abfalter et al. 2012). Paikallisen sosiaalisen median ja alueella koetun yhteisöllisyyden yhteyttä on tutkittu aiemmin vertaamalla SCI:a paikallisen verkkoyhteisön käytön määrään ja tapoihin (Capece & Costa 2013). Capece ja Costa (2013) havaitsivat vertailussaan aktiivisen alueellisen verkkoyhteisön käytön, kuten sisällön luomisen ja muokkaamisen, korreloivan vahvemman alueellisen yhteisöllisyyden tunteen kanssa.

Internetissä toimivien yhteisöjen vaikutuksia naapurustoihin on ehditty tutkia, mutta sosiaalisen median yhteydestä alueelliseen yhteisöllisyyteen ei ole vielä laajaa tutkimuspohjaa. Internetin ja sosiaalisen median alati kehittyvän luonteen vuoksi on haasteena seurata sen toimintalogiikan muutoksia ja vaikutuksia ihmisten arkielämään, myös naapurustojen elämään ja yhteisöllisyyteen liittyen. Monet tutkijat kiinnostuivat 2000-luvun taitteessa naapurustojen keskustelufoorumeiden ja sähköpostilistojen tutkimisesta, ja tutkimusasetelmat keskittyivät usein vahvasti kyseessä olevaan, paikallisesti suunniteltuun viestinnän alustaan, ja sen tuomaan muutokseen alueellisessa yhteisöllisyydessä. Näitä naapurustoon ja virtuaaliyhteisöihin liittyviä tutkimuksia on listattu kattavasti esimerkiksi Spiron (et al. 2016) toimesta. Nämä tapaustudkimukset olivat ikään kuin pilottihankkeita siitä, miten sosiaalinen media voisi mullistaa naapurustojen yhteisöllistä toimintaa. Ne tuottivat mielenkiintoista tietoa aikanaan, mutta niiden käsittelemiä verkkoympäristöjä leimaa usein yhteisön tarkoituksenmukainen luominen ja uuden viestintävälineen käytön opettelu kyseistä tarkoitusta varten. Toinen, paikallisista verkkoyhteisöistä poikkeava tutkimuslinja oli samoja kiinnostuksen kohteita omaavien ihmisten muodostavat yhteisöt, jolloin huomio kiinnittyi internetin maantieteellisestä etäisyydestä riippumattomaan yhdistävään voimaan (Bakardjieva 2005; Capece & Costa 2013). Sosiaalisessa mediassa ja Facebookissa on nykyään kyse pitkälti käyttäjiensä näköisestä mediasta, jolloin yhteisöt syntyvät spontaanisti käyttäjien omista toiveista ja tarpeista lähtöisin. Tässä tapauksessa lähtökohdat yhteisöllisyyden syntymiselle ja tutkimukselle ovat erilaiset kuin aiemmissa tutkimuksissa.

4.3 Paikallisuuden muuttunut merkitys sosiaalisille suhteille

Yhteisöt internetissä sekä sen ulkopuolella tarvitsevat jonkin jaetun tekijän koossa pysymiseen. Gusfield (1975, cit. McMillan & Chavis 1986; Capece, Costa 2013) esitti jaottelun kuvaamaan eri merkityksen vuoksi olemassa olevia yhteisöjä. Relationaalisuus yhteisössä kuvaa tilannetta, jossa spatiaalista läheisyyttä ei jäsenten välillä tarvitse olla, vaan pelkkä yhdistävä tavoite tai kiinnostuksen kohde pitää yhteisöä kasassa. Territorionaalisuus sen sijaan keskittyy nimenomaan yhteisöihin, jotka ovat olemassa spatiaalisen aspektin myötä, ja joissa ihmiset tuntevat yhteyttä siihen paikalliseen yhteisöön, jossa he elävät. Joissakin tutkimuksissa on myös esitetty, että yhteisöä ei synny ilman relationaalista tekijää (Capeche & Costa 2013). Väite, että yhteisö tarvitsee muutakin kuin territorionaalisen tekijän, on kyseenalaistettavissa riippuen siitä, mikä relationaaliseksi tekijäksi lasketaan. Jos esimerkiksi osa alueen asukkaista ei tunne yhteyttä muiden alueellisen sosiaalisen median ryhmän jäseniin eikä ole kiinnostunut alueen

suhteen samoista asioista kuin muut, ovatko he täysin yhteisön jäseniä? Tässä tilanteessa, vaikka yhteisöllisyyttä olisi olemassa, ei sen rakoilua voi kiistää.

Kuten aiempienkin yhteiskunnallisten ja medioiden muutoksien kohdalla, on internetin ja sosiaalisen median ihmisiä erottavasta luonteesta esitetty huolta. Erilaisia näkemyksiä internetin haitoista ja hyödyistä on esitetty runsaasti, mutta konsensus vaikuttaa siltä, että sosiaalisella medially voi olla sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia ihmisten sosiaaliseen elämään ja yhteisöllisyyteen (esim. Räsänen & Kouvo 2007; Capece & Costa 2013). Internetin on katsottu sekä eristävän ihmisiä omiin kupliinsa, että yhdistävän ihmisiä sekä lähellä että kaukana toisistaan. Naapurustojen yhteisöllisyyden klassikotutkijoiden aikakaudella oltiin huolestuneita kaupunkien rappiosta, ja siitä kuinka feodaaliyhteiskunnan aikaiset ”aidot yhteisöt” kuihtuvat fyysisestä läheisyydestä huolimatta. Internetin tuomat todelliset vaikutukset yhteisöllisyyteen eivät ole yksiselitteisesti kasvattaneet tai vähentäneet sitä, vaan sosiaalisen kanssakäymisen muodot ovat muuttuneet. Yhteiskunnan kohdatessa sen rakenteita muuttavia voimia, onkin epätoivotuista muutoksista usein syytetty näitä uusia tulokkaita, kuten mediaa (Chayko 2014). Sosiaalisten verkostojen tutkimuksen aikakaudella yhteisöllisyyden rapautumisesta on ollut huolta, kun ihmisten sosiaaliset verkostot ulottuvat joustavasti kauempanakin asuviin. Sosiaalisen median tuomat uudet uhkakuvat eivät ole vielä pyyhitty tutkijoiden tai muidenkaan ihmisten mielistä, kun samoja huolenaiheita yhteisöllisyyden rapautumisesta ja ihmisten eristäytymisestä käsitellään yhä.

4.3.1 Menetetty paikallisyhteisöllisyys?

Sijainnin merkityksestä sosiaalisille suhteille internetin aikakaudella on ollut rajujakin visioita. Esimerkiksi Cairncross (1997, cit Rainie & Wellman 2012: 100) julisti, että internet saa sijainnin merkityksen ihmisten työ- ja yksityiselämässä katoamaan kokonaan, niin kutsutussa *death of distance* eli etäisyyden kuolema -hypoteesissaan. Hänen visionsa mukaan henkilökohtaisten suhteiden ja työelämän järjestyminen ei olisi enää sijainnista riippuvainen, vaan järjestyminen tapahtuisi internetin välityksellä saumattomasti ympäri maailmaa. Kuten useat tutkijat ovat todenneet, todellinen tilanne ei ole nykyään aivan yhtä raju, mutta kommunikaation ja sijainnin suhteessa on tapahtunut uudelleenjärjestelyjä. Pakon edessä muodostuneista alueellisista yhteisöistä on siirrytty myös vapaaehtoisuuteen pohjautuviin, joustavasti sijainniltaan muodostuviin yhteisöihin. Muutoksessa on ollut vahvasti mukana uudet mediamuodot. Media on nähty naapurustojen sosiaalisen elämän uhkana uusien teknologiamuotojen yleistyessä. Sama uhkakuva on koskenut myös muita historian ilmiöitä, kuten teollistumista, urbanisaatiota ja tv:n katselun kasvamista (Gordon & de Souza e Silva

2011). Yleinen uhkakuvien kokonaisuus johti internetin yleistyttyä käsitykseen, että internet heikentää sosiaalisia siteitä ja eristää ihmisiä toisistaan. Teoriassa ihmisten kiinnostus ylläpitää paikallisia suhteita rapautuisi, kun sosiaalisten suhteiden tarpeet täytettäisiin valittujen ihmisten kanssa paikasta riippumatta. Teknologian pelossa on esitetty jopa ajatuksia siitä, että tulevaisuudessa ihmisten ja koneiden välinen kanssakäyminen on mahdollisesti yleisempää kuin ihmisten välinen (Turkle 2011). Nämä scifi-elokuvista tutut visiot ovat saaneet ihmiset pelkäämään tuntematonta, kun teknologisen kehityksen perässä on vaikeaa pysyä.

Mahmoudi Farahani (2016) esittää, että naapurustojen yhteisöllisyyden tutkimuksen pitkä perinne on vaikeuttanut nykytilanteen käsitteellistämistä ja sai vallalle ajatuksen yhteisöllisyyden katoamisesta. Varhaisemmasta käsityksestä, jonka mukaan yhteisöt nojaavat paikallisuuteen, siirryttiin teoretisoimaan verkostosta, jossa yhteisöt eivät ole riippuvaisia paikasta vaan muodostuvat urbaaneissa ympäristöissä mielenkiinnon kohteiden perusteella. Koska paikkaan sidottujen yhteisöjen merkitys on muuttunut, ovat tutkijat usein väittäneet yhteisöllisyyden kadonneen tai kuvanneet katoamista menetyksenä. Paikan merkitys suhteessa yhteisöllisyyteen on ollut niin vahva, että näitä alueellisia yhteisöjä saatetaan pitää edelleen ”aidoimpina” yhteisöinä (Mahmoudi Farahani 2016). Robert Putnam (1995) esitti kuuluisassa esseessään, että Yhdysvalloissa oli 1990-luvulla havaittavissa ihmisten eristäytyminen, nimiesimerkkinä keilauksessa. Keilaajat olivat ennen järjestäytyneet seuroihin, mutta yhteiskunnan muutoksen seurauksena vaikka keilaus jatkui, sitä tehtiin enemmän yksin. Putnamin mukaan sosiaalinen pääoma oli laskussa koko Yhdysvalloissa, kun ihmiset viettivät yhä enemmän aikaa yksin, eivätkä aktiivisesti yhteisöjen jäseninä.

Ihmisten samankaltaisuuden on havaittu ohjaavan sosiaalisia suhteita niin, että kanssakäymisessä ollaan mieluiten, sekä työssä että henkilökohtaisessa elämässä, samanlaisten ihmisten kanssa kuin itse (McPherson et al. 2001). Tätä periaatetta kutsutaan homofiaksi sosiaalisissa verkostoissa. Sen mukaisesti samankaltaiset ihmiset muodostavat siteitä helpoiten myös naapurustossa. Jos omassa naapurustossa ei ole samankaltaisia ihmisiä, ovat sosiaaliset suhteet yksilölle alueella teoriassa huonot. Hamptonin (2007) mukaan naapurustojen yhteisöllisyyden syntymisen tiellä on ollut myös toinen ongelma. Hänen mukaansa samankaltaisuuden perusteella syntyvät yhteisöt omaavat myös vakiintuneita viestintäkanavia tai -paikkoja, mutta naapurustoille tällaista matalan kynnyksen tapaa yhteydenpitoon ei ole ollut (Hampton 2007: 716). Internetin ja erityisesti sosiaalisen median myötä naapurustot ovat kuitenkin saaneet uuden alustan, jossa saman alueen asukkaat voivat verkostoitua helposti ja luonnollisesti.

4.3.2 Uudelleen lunastettu paikallisyhteisöllisyys?

Sosiaalisen median on aiemmista ennakkoluuloista huolimatta havaittu muodostavan yhteyksiä sekä fyysisesti lähellä että kauempana olevien ihmisten välille. Sijainti ei näin ollen ole menettänyt merkitystään sosiaalisten suhteiden rakentajana verkossa (Brown et al. 2012; Spiro et al. 2016). Kuten Spiro et al. (2016) kokoavat, vaikka sosiaaliset suhteet voivat muodostua verkon avulla ympäri maailman, ja joidenkin tutkijoiden mukaan maailmaa voisi kutsua ”littanaksi”, monet tilanteet ja edellytykset, joissa näitä suhteita luodaan liittyvät fyysiseen läheisyyteen. Perinteiset rajoitteet sosiaalisten suhteiden luomiseen, kuten kustannukset ja mahdollisuus, ovat hälvenneet, mutta muut tekijät rajoittavat yhä siteiden muodostumista etäisyydestä piittaamatta. Näitä mahdollisia rajoitteita ovat mm. maantieteelliset esteet, ihmisten sosiaalinen status, varallisuus tai kieli (Spiro et al. 2016). Fyysisestä läheisyydestä huolimatta naapurustojen kommunikaation välillä olevat ajalliset, psykologiset tai alueelliset esteet usein vaikeuttavat kommunikaatiota, ja näin ollen yhteisöllisyyden syntymistä (Hampton 2007: 716). Esteet ovat erilaisia alueesta riippuen. Virtuaalisten yhteisöjen mahdollisuuksia ihmisten yhdistämiseen on maantieteessä tutkittu myös paikkatietoanalyysien keinoin. Esimerkiksi laajoja aineistoja kattaneissa tapaustutkimuksissa lyhyiden viestien jakopalvelu Twitterissä on havaittu, että viestit muodostavat edelleen alueellisia klustereita (Takhteyev et al. 2012; Lansley & Longley 2016).

Tuomen (2005) mukaan internetin aikakaudella yhteisöllisyys on saanut taas traditionaalisia piirteitä. Sosiaalinen vuorovaikutus ei enää rajoitu paikan mukaan, vaan itse vuorovaikutus määrittää, kuka kuuluu yhteisöön, kuka jää ulkopuolelle ja millaiset yhteisön arvot ovat. Sosiaalisia siteitä ylläpidetään monimuotoisesti, hyödyntäen sekä moderneja teknologioita että kasvokkain kohtaamista (Chayko 2014). Rainie ja Wellman (2012) ovat esittäneet myös Manuel Castellsin käyttämän käsitteen *networked individualism*, vapaasti käännettynä verkostoitunut yksilöllisyys, kuvaamaan ihmisten uutta tapaa järjestää sosiaalisia suhteitaan ja yhteisöjään. Heidän mukaansa uusi toimintatapa on seurausta internetin, mobiililaitteiden ja sosiaalisen median tuomista muutoksista. Verkottuneet ihmiset toimivat yksilöinä verkostoissa, ja hyödyntävät eri yhteisöjen jäsenyyttä joustavasti omiin tarpeisiinsa nähden (Rainie & Wellman 2012). Muutos on osa suurempaa modernisaatiokehitystä, eikä vain mediateknologioiden aikaansaamaa (Seppänen & Väliaverron 2014).

Vaikka nykyinen urbaani elämänmeno ei vastaa ihannoitua käsitystä menneen ajan kyläyhteisöstä, ei yhteisöllisyys ole siis suinkaan kadonnut. Gordon ja de Souza e Silva (2011) huomauttavatkin, että uudet teknologiamuodot ovat historiassa muuttaneet kommunikaatiota ja

aina sekä yhdistäneet että eristäneet ihmisiä. Kuten aiemmin todettiin, ei etäisyyden voida katsoa ”kuolleen” yhteisöllisyyden synnyssä, vaan se kantaa yhä merkityksen ihmisten sosiaalisten suhteiden muodostumisessa. Vaikka esimerkiksi virastot ja paikallistoimijat tuottavat runsaasti tietoa internetiin, kääntyvät ihmiset yhä enemmän sosiaalisten verkostojensa puoleen kysyäkseen neuvoja ja tietoa. Päätöksenteko on monitahoisempaa ja se kulkee tietolähteiden ja sosiaalisten verkkojen keskustelun kautta edestakaisin kunnes lopullinen päätös saavutetaan. Tällöin joustavan verkkoviestinnän lisääntyminen johtaa yhä verkostoituneempiin yksilöihin (Rainie & Wellman 2012). Rainie ja Wellman (2012) esittivät myös näkemyksen, jonka mukaan uusi media on uusi naapurusto. Tällöin yhteenkuuluvuuden tunnetta ei välttämättä haeta naapuriseinän takaa, vaan kylän juorat ja ajankohtaiset turinat vaihdetaan muiden kanssa sosiaalisessa mediassa. Onkin havaittu, että verkkoyhteisöissä toimiminen kasvattaa koettua yhteisöllisyyden tunnetta. Yhteisöllisyyden tunne on myös joidenkin tutkimusten mukaan sitä vahvempi, mitä enemmän yksilöt aktiivisesti toimivat itse kirjoittajina ja julkaisijoina, sen sijaan että vain lukevat muiden tuottamia sisältöjä (Capece & Costa 2013).

Hamptonin (2007) näkemyksen mukaan internet ja sosiaalinen media eivät ole synnyttäneet kahta erillistä tilaa, vaan mukautuvat arkielämään ja sen kanssakäymiseen. Naapurustojen kohdalla voidaan nähdä kehitystä, jossa uudet viestintäteknologiat tuovat ihmisiä lähemmäs toisiaan samalla alueella, sen sijaan että siteitä muodostuisi kauempana asuviin ihmisiin. Näkemykseni mukaan vuonna 2017 ollaan tilanteessa, jossa yhteiskunnallisen kehityksen myötä vähentynyt naapurustojen yhteisöllisyys on mahdollisesti kokemassa renessanssiaan. Sosiaalinen media tuo naapureita samoille virtuaalisille toreille, joiden keskustelut voivat siirtyä ja jalostua myös internetin ulkopuoliseen elämään. Avainasemassa on se, pidetäänkö internetissä muodostuvaa yhteisöllisyyttä yhtä suuressa arvossa kuin kasvotusten ilmenevää yhteisöllisyyttä. Jos arvotus on samalla tasolla, huomataan kuinka internet ja sosiaalinen media tuovat yhteiskuntaan ja naapurustoihin lisääaktiivisuutta ja yhteisöllisyyttä.

5 Naapurustot ja niiden yhteisöllisyys Suomessa

5.1 Suomalaista naapurustotutkimusta

Suomalaisia naapurustoja on tutkittu erinäisin raportein, joista säännöllisin väliajoin Suomen Ympäristökeskuksen julkaisema Asukasbarometri (Strandell 2017) sisältää paljon tutkimustietoa myös muista asumisen tekijöistä kuin naapuruston yhteisöllisyydestä. Asukasbarometri keskittyy tutkimaan kaupunkimaisia ympäristöjä, tarkemmin rajattuna yli

10 000 asukkaan taajamia ja niiden asukkaita. Barometri on julkaistu neljä kertaa, joista tuoreimman raportin tulokset ovat vuodelta 2016. Asukasbarometrin perusteella kaupunkimaisissa ympäristöissä asuvista ihmisistä tyytyväisimpiä sosiaalisiin kontakteihin muiden asuinalueen asukkaiden kanssa olivat omakotitaloissa asuvat ja vähiten kerrostaloissa asuvat. Myös asunnon omistavat olivat tyytyväisempiä suhteisiin kuin vuokralla asuvat. Nuoremmat vastaajat olivat tyytymättömämpiä kuin vanhemmat ja lapsettomat tyytymättömämpiä kuin lapsiperheet ja yli 65-vuotiaiden kotitaloudet. Tutkimuksessa kuitenkin huomautettiin, että nuoret aikuiset asuivat usein kerrostaloissa ja vuokra-asunnoissa, ja nuorten kohdalla tyytyväisyydessä oli paljon ääriarvoja, koska kaveripiirin merkitys alueella korostuu (Strandell 2017: 80–81). Näin ollen ei suoraa selityssuhdetta pienempään tyytyväisyyteen ei voida vetää esimerkiksi ihmisen iän perusteella, vaan useammat tekijät voivat vaikuttaa tulokseen.

Asukasbarometrissä naapuruston yhteisöllisyyttä indikoi naapurien kanssa juttelun yleisyys. Juttelu naapurien kanssa oli vähentynyt huomattavasti kuuden vuoden aikana. Eniten naapureiden kanssa juttelivat vanhemmista ikäryhmistä olevat asukkaat, jotka olivat myös asuneet pisimpään samassa asunnossa. Myös lapsiperheet juttelivat enemmän naapureiden kanssa kuin sinkut ja lapsettomat pariskunnat. Omistusasunnoissa asuvat juttelivat useammin naapureiden kanssa kuin vuokralla asuvat, ja pari- tai rivitaloissa asuvat enemmän kuin kerrostaloasukkaat (Strandell 2017: 80–81). Tuloksista ei voida suoraan päätellä, mitkä yksittäiset tekijät vaikuttavat eniten naapurien kanssa juttelun yleisyyteen. Esimerkiksi vuokralla asuminen, kerrostaloasuminen ja asukkaiden nopeampi vaihtuvuus liittyvät usein toisiinsa, ja eikä välttämättä näistä vain yksi merkitse pienempää naapurikontaktien määrää. Yhteisöllisyyden mittarina pelkkä naapurien kanssa juttelun määrä ei kuvaa välttämättä parhaiten erilaisia naapurisuhteita ja naapurustojen yhteisöllisyyttä. Pois jäävät monet muut naapureiden väliset kanssakäynnin muodot, kuten naapuriapu ja asuinalueesta vastuunkanto. Strandell (2017: 80–81) huomauttaa myös itse, että juttelun yleisyys relevanttina mittarina ei ole enää itsestäänselvyys, ja sosiaalinen media sekä digitaalinen kommunikaatio vaikuttaa myös naapurustojen yhteisöllisyyteen. Mielestäni kyse ei ole ensisijaisesti siitä, onko relevanttia kysyä juttelun yleisyyttä, vaan sen suppeudesta ja yksipuolisuudesta naapuruston yhteisöllisyyden kuvaamiseen.

Hirvonen (2013) tutki suomalaisten naapurustojen piirteitä kyselytutkimuksella, jossa naapuruston yhteisöllisyyttä mitattiin useamman kysymyksen perusteella. Hän käytti naapuruston yhteisöllisyyden mittaamiseen viiden kysymyksen patteristoa, joista muodostettiin

yhteisöllisyyttä esittävä summamuuttuja. Kysymykset mittasivat Likert-asteikolla luottamusta naapureihin, yhteenkuuluvuuden tunnetta, vastuunkantoa toisista asukkaista, alueen asioista yhdessä huolehtimista ja alueen järjestyksestä ja siisteydestä huolehtimista. Kysymykset oli mukailtu aiemmista tutkimuksista, ja samoja kysymyksenasetteluja hyödynnetään myös tässä työssä. Hirvosen tutkimuksessa naapuruston yhteisöllisyyttä selittivät vastaajan ikä sekä asunnon hallintamuoto. Tulosten mukaan nuoremmat asukkaat ja vuokralla asuvat kokivat vähemmän yhteisöllisyyttä. Tulosta ei kuitenkaan pidetty yllättävänä, koska usein juuri nuoremmat ihmiset asuvat useammin vuokralla, jossa myös asukasvaihtuvuus on suurempaa eikä yhteisöllisyys pääse muodostumaan yhtä vahvaksi. Suurempi osa vuokra-asukkaista kuin omistusasujista myös ilmaisi suoraan, että muihin asukkaisiin on vaikeampi tutustua suuren vaihtuvuuden vuoksi (Hirvonen 2013). Hirvosen (2013) tutkimuksen mukaan asukkaiden toiveet naapurustosuhteiden laajuudesta vaihtelivat huomattavasti. Vuokra-asujat ilmoittivat useammin kuin omistajat kaipaavansa enemmän yhteistä toimintaa.

Hirvosen (2013: 15–18) havaintojen mukaan suomalaisissa naapurustoissa asuinnon ominaisuudet selittivät naapureille juttelun yleisyyttä, kun rivitaloissa juteltiin eniten naapureiden kanssa ja vuokratuissa kerrostaloasuinnoissa vähiten. Asuntonsa omistavilla oli naapurustossaan suurempi verkosto ihmisiä, joita he tervehtivät, kuin vuokralla asuvilla. Sen sijaan naapuriavun määrä ei juurikaan vaihdellut talotyyppin tai hallintaperusteen mukaan. Hirvonen (2013) toteaa monien tutkijoiden hänen laillaan havainneen, että vanhemmat asukkaat ovat enemmän naapuriensa kanssa tekemisissä kuin nuoremmat. Alueella lyhemmän aikaa asuneet juttelivat harvemmin naapureilleen. Verkoston laajuus kasvoi myös alueella asutun ajan myötä, mutta erittäin pitkään samalla alueella asuneilla verkosto jälleen pieneni, mutta kontaktit olivat syvempiä (Hirvonen 2013: 15–19). Hirvosen tutkimuksen anti naapurustojen yhteisöllisyyden arvioinnille on perusteellisempaa kuin esimerkiksi Asukasbarometrin, koska merkitsevyyttä mitattiin tilastollisesti ja useamman kysymyksen avulla.

Naapurustojen yhteisöllisyyden on siis havaittu muuttuneen Suomessa, mutta ei kadonneen ihmisten elämästä. Kaupunkien kasvu ja kommunikaation digitalisoituminen muuttavat ihmisten elämää väistämättä, mutta naapuruus on pysynyt Suomessa ihmisille merkityksellisenä asiana. Hirvosen (2013: 17) mukaan, vaikka naapuruus on pysynyt tärkeänä, ei sen tietynlaiselta ”ohenemiselta” ole ajan saatossa kuitenkaan vältytty. Kanssakäyminen naapureiden välillä laski kaikissa Hirvosen käyttämissä mittareissa. Myös ihmisten arvostus hyviä naapurisuhteita kohtaan on laskenut vuosien saatossa (Hirvonen 2013).

5.2 Helsingin naapurustot Facebookissa

Helsingissä sosiaalisen median ja digitaalisen kommunikaation mahdollistama kaupunkilaisten aktivoituminen sekä vaikuttamistyö ovat hiipineet ruohonjuuritasolta myös päättäjille asti (Idström 2016). Kaupunkilaisten verkostoja ei pyritä hallitsemaan, ja muun muassa sosiaalisessa mediassa käytävä viestintä muuttuu usein aktiiviseksi toiminnaksi oman asuinalueen hyväksi. Sosiaalisen median mahdollistamana Helsingissä on syntynyt paljon uutta kaupunkiaktivismia, joka toimintatapana haastaa perinteiset teollisesta yhteiskunnasta periytyvät rakenteet (Idström 2016). Kaupungeissa on syntynyt uudenlainen keskusteluyhteys asukkaiden ja päättäjien välille (Mäenpää & Faehnle 2016). Kun etäisyys ja ennakko-oletukset katoavat kanssakeskustelijoiden väliltä, myös keskustelijoiden välinen auktoriteetti saa pienemmän merkityksen, ja keskustelut soljuvat avoimemmin myös viranomaisten kanssa (Autio 2017b). Sosiaalinen media voi mahdollistaa ja jopa spontaanisti aikaansaada keskustelun monesta aiheesta, mutta yhteisöllisyyden syntymiseksi tarvitaan Mäenpään ja Faehnlen (2016) mukaan myös fyysistä tilaa. Kaupunkiaktivismissa yhteisöllisyys kytkeytyy kiinnostuksen kohteena olevaan paikkaan tai asuinalueeseen, ja naapuruston yhteisöllisyydessä omaan asuinympäristöön. Aution (2017b) mukaan alueelliset Facebook-ryhmät ovat myös yhdenlaista kaupunkiaktivismia, ja ne sijoittuvat jakamis- ja vertaistalouden piiriin. Kuten muulla kaupunkiaktivismilla, ei alueryhmissä käytävällä keskustelulla useinkaan ole poliittista tai tarkkaa tai stabiilia päämäärää, vaan keskustelu soljuu ja aika ajoin synnyttää esimerkiksi tapahtumia. Autio (2017b) huomauttaakin, että Helsingin alueellisissa Facebook-ryhmissä varsinaisen kaupunkiaktivismiin, yhteisöllisyyden tietoisien rakentamisen tai tavoitteellisuuden aste, vaihtelee ajassa ja ryhmittäin.

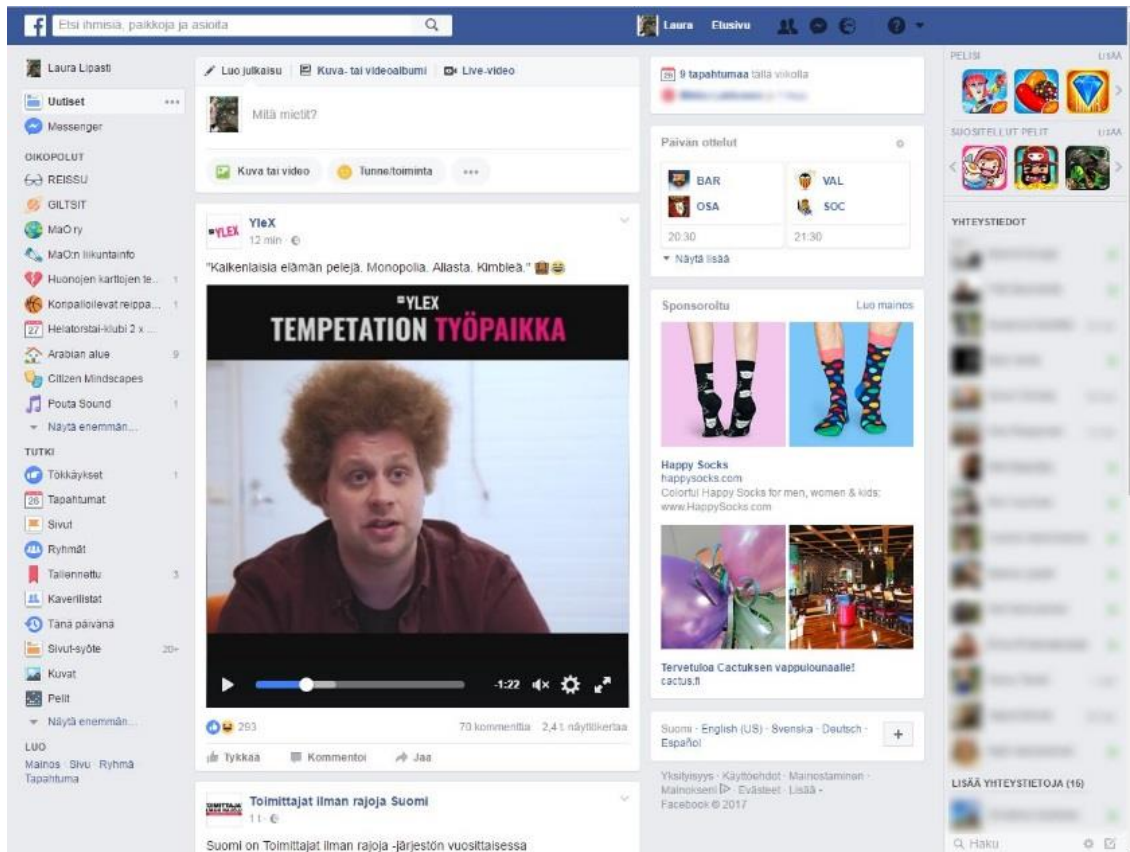
Helsingissä on erityisen paljon alueellisia Facebook-ryhmiä, joilla on monia eri käyttötarkoituksia naapurustoissa tapahtuvaan viestintään. Autio (2017a) tutki pro graduunsa Helsingin alueellisia Facebook-ryhmiä, keskittyen niiden rooliin alueen sosiaalisen koheesion rakentamisessa. Työtä varten on käyty läpi kattavasti Helsingin alueelliset Facebook-ryhmät vuonna 2017. Aution (2017b) mukaan kaupunginosien Facebook-ryhmät tulivat suosituiksi vuodesta 2014 lähtien, ja kyseisen tutkimuksen tekoaikana kaupunginosaryhmissä oli jo yli 100 000 jäsentä. Vaikka ryhmät on tarkoitettu vapaaseen keskusteluun, on keskusteluun osallistujilla useimmiten kuitenkin hyötytavoite ryhmien käytössä (Autio 2017b). Kuten tässä työssä, tekee myös Autio selvän eron pelkästään yleiseen alueelliseen keskusteluun tarkoitettujen ryhmien, sekä esimerkiksi alueellisten kierrätysryhmien välille. Kierrätysryhmissä on usein enemmän jäseniä, jotka voivat asua myös alueen ulkopuolella mutta

ovat valmiita tekemään kaupat alueella. Yleiseen alueelliseen keskusteluun tarkoitettujen ryhmien toimintatavat eivät ole yhtä säännönmukaisia. Ne poikkeavat toisistaan mm. koossa, aktiivisuudessa ja käsitellyissä aiheissa. Säännönmukaisuuden puuttuessa ryhmät rakentuvat ajassa jäseniensä kuvaksi, eikä oikeaa tai väärää tapaa käyttää alueellisia Facebook-ryhmiä ole. Seuraavaksi siirrytään käsittelemään Facebookia aineistolähteenä, käydään läpi käytetyt menetelmät ja tulokset. Näillä eväillä etsitään vastauksia johdannoissa esitettyihin kahteen tutkimuskysymykseen.

6 Aineisto ja menetelmät

6.1 Facebookin ominaispiirteet

Käytettävä aineisto kerätään kyselytutkimuksella ihmisiltä, jotka käyttävät sosiaalisen median palvelu Facebookissa olevia alueellisia ryhmiä. Facebook on vuonna 2004 perustettu sosiaalisiin verkostoihin keskittyvä sivusto, joka on tarkoitettu yhteydenpitoon, maailman tapahtumista perillä pysymiseen ja käyttäjilleen tärkeiden asioiden jakamiseen. Facebook perustettiin Harvardin yliopiston opiskelijoiden verkostoitumispalveluksi, ja vuosien ajan laajennuttuaan sitä käytti vuoden 2016 joulukuussa keskimäärin 1,23 miljardia ihmistä päivässä. Lähes 94 % näistä aktiivisista käyttäjistä käytti sovelluksen mobiiliversiota (Facebook 2017a). Facebook on yli 13 vuoden historiansa aikana muuntunut sekä käyttäjiensä toiveiden että omistajiensa visioiden mukaan, ominaisuuksia lisäten, poistaen ja muokaten. Palvelun perusominaisuuksista moni on pysynyt pitkään samana. Yksittäiset käyttäjät luovat profiilin, jonka jälkeen he voivat lisätä ”kavereikseen” muita profiilin luoneita. Tämän lisäksi käyttäjän on mahdollista ”tykätä” esimerkiksi julkisuuden henkilöiden tai eri medioiden Facebook-sivuista tai liittyä halutessaan erilaisiin ryhmiin. Näin käyttäjä luo itselleen verkoston valikoimistaan henkilöistä ja muista tahoista. Facebookin keskeisin osa on etusivun uutissyöte, jossa näytetään valikoituja julkaisuja käyttäjän verkostosta, kuten julkaisuja alueellisista ryhmistä (kuva 1).

Kuva 1. Facebookin etusivunäkymä.

Facebook pyrkii näyttämään käyttäjilleen näitä kiinnostavia sisältöjä. palvelun pohjalla toimivien algoritmien perusteella käyttäjien uutisvirtaan nousevat useimmiten niiden henkilöiden ja tahojen julkaisut, joiden kanssa kyseinen käyttäjä on eniten vuorovaikutuksessa (Facebook 2017b). Facebook ei kuitenkaan suoraan kerro, kuinka sen algoritmi toimii. Ryhmissä suosittu (paljon tykkäyksiä ja kommentteja keränneet) ja uudemmat julkaisut saavat enemmän näkyvyyttä, ja ovat korkeammalla sekä ryhmän omassa uutisvirrassa että ryhmään kuuluvien käyttäjien uutisvirrassa.

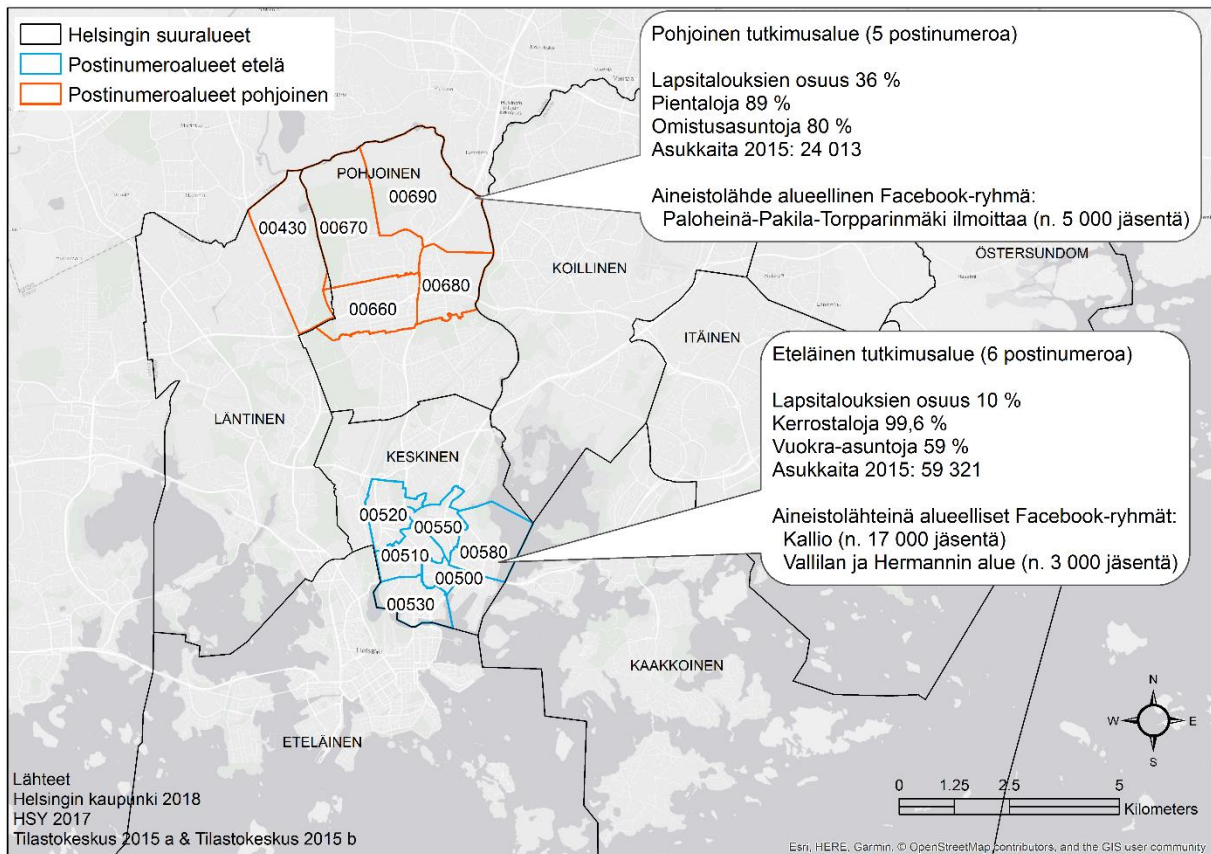
Tämän työn tarkastelun kohteena ovat Facebookiin ryhmät, jotka ovat kenen tahansa luotavissa. Ryhmät voivat olla joko avoimia tai suljettuja ja niihin voi liittyä vapaasti tai ryhmän ylläpitäjän hyväksynnällä. Kaikki ominaisuudet ovat ryhmän perustajan/ylläpitäjän ja hänen valitsemiensa henkilöiden kontrollissa. Alueille spesifien kaupunginosaryhmien syntyajankohtaa tai määrää ei voida määrittää, koska olemassa ei ole julkista listausta eivätkä ryhmät ole järjestäytyneitä. Tämän työn alueryhmiksi lasketaan vain kaupunginosien ja naapurustojen yleisryhmät asukkaille. Näin ollen pois luetaan spesifimpään teemaan, kuten alueelliseen kierrätykseen liittyvät ryhmät. Mahdollisia toimintoja ryhmissä ovat sen uutisvirran selailu, julkaisuihin

reagoiminen, niiden jakaminen, tallentaminen tai kommentoiminen ja omien julkaisujen laatiminen.

6.2 Tutkimusalueiden valinta

Tutkimusalueet valittiin Tilastokeskuksen (2017) Paavo – postinumeroalueittainen avoin tieto -tietokannan aineistojen perusteella. Tavoitteena oli valita Helsingistä kaksi asuntokannaltaan, lapsiperheiden määrältään ja tulotasoltaan erilaiset alueet, joissa toimii myös alueellinen Facebook-ryhmä. Kyseisten tekijöiden on havaittu vaikuttavan naapurustojen yhteisöllisyyteen, joten niiden käyttö on perusteltua alueen valintaa määrittäviksi muuttujiksi. Postinumeroittaisen aineiston perusteella alueiksi valikoituivat Kallion ja Vallilan muodostama eteläinen alue sekä Paloheinän, Pakilan ja Torpparinmäen alue Pohjois-Helsingissä.

Erot sekä väestökannassa että asuntojen ja talojen tyypeissä ovat selkeitä eteläisen ja pohjoisen tutkimusalueen välillä. Pohjoisessa oli vuonna 2015 lapsitalouksia yli kolmasosa ja etelässä 10 prosenttia. Yli puolet etelän tutkimusalueen asukkaista asuivat vuokralla, kun pohjoisessa 80 prosenttia omisti asuntonsa. Etelä oli erittäin kerrostalovaltainen, kun lähes koko alueen asuntokanta muodostui kerrostaloista. Pohjoisen rakennuskannasta sen sijaan pientaloja oli lähes 90 prosenttia (kuva 2).

Kuva 2. Tutkimusalueet.

Kyselytutkimus lähetettiin kolmeen eri Facebook-ryhmään julkaisemalla se ryhmän seinälle. Eteläistä tutkimusaluetta edustavat ryhmät, joihin tutkimus lähetettiin, olivat ”Kallio”- ja ”Vallilan ja Hermannin alue” -ryhmät. Pohjoista tutkimusaluetta edusti ”Paloheinä-Pakila-Torpparinmäki ilmoittaa” -niminen ryhmä. Kallio- ja Vallilan ja Hermannin alue -ryhmissä oli jäseniä helmikuun 2018 lopussa yhteensä 20 324, ensimmäisessä hieman yli 17 000 ja toisessa hieman alle 3 000. Paloheinä-Pakila-Torpparinmäki ilmoittaa -ryhmässä oli sen sijaan tutkimushetkellä 5075 jäsentä. Jäsenmäärissä pohjoisen osuus vastaa noin viidesosaa alueen asukkaista, eteläisellä tutkimusalueella osuuden ollen noin 35 prosenttia. Nämä ovat kuitenkin karkeita arvioita ryhmiin kuuluvien asukkaiden osuuksista, koska ei ole varmaa keinoa tietää, ketkä Facebook-ryhmien jäsenistä asuvat todellisuudessa ryhmän kohdealueella. Ryhmät voidaan myös käsittää alueellisesti eri laajuudessa. Esimerkiksi Kallio -ryhmälle kuuluva maantieteellinen alue voidaan rajata eri kohdista ja ihmisten mielipiteet asiasta vaihtelevat.

Ryhmän ylläpitäjät muokkaavat niiden kuvauksia, ja näin ollen määrittävät ryhmälle säännöt, jotka jäsenet voivat luonnollisesti kyseenalaistaa. Kolmen tämän tutkimuksen ryhmän kohdalla havaittiin, että mitä suuremmasta ryhmästä on kyse, sen laajemmat ja yksityiskohtaisemmat säännöt ovat. Esimerkiksi suuressa Kallio-ryhmässä on kuvauksessa paljon linkkejä aiheeltaan spesifimpiin Kallion alueelle keskittyviin ryhmiin, kuten kierrätysryhmiin ja asuntojen välitysryhmiin ja ohjeet siitä, minkälaisia julkaisuja ylläpitäjät voivat poistaa. Kallio-ryhmässä huomiota herättää, että ryhmällä ei ole kuvausta siitä, minkälaisia julkaisuja sinne on tarkoitus laittaa, kun kahdesta muusta tutkimusryhmästä tällainen löytyy. Vallilan ja Hermannin ryhmässä kehoitetaan keskustelemaan ja kyselemään melko vapaasti alueen asukkaita koskettavista aiheista, toivoen asiallista ja rentoa tyyliä. Paloheinä-Pakila-Torpparinmäki ilmoittaa -ryhmän kuvaus on hieman erilainen, kuvauksessa korostuen nimen mukaisesti alueen tapahtumista ja palveluista ilmoittaminen. Ryhmän sisältö on tarkemman tutustumisen perusteella kuitenkin myös vapaampaa keskustelua.

Aution (2017b) mukaan Pakilan ja Torpparinmäen alueeseen kuuluvissa Facebook-ryhmissä harjoitetaan enemmän sosiaalista kontrollia kuin Kallion ja Vallilan seudulla. Sosiaalinen kontrolli merkitsee puheenvuoroja ja keskustelua, jonka tavoitteena on tuoda esiin esimerkiksi alueella esiintyviä häiriöitä ja muutoksia aiheuttavia asioita. Asuinalueen pientalovaltaisuus oli Aution (2017b) tutkimuksen mukaan yhteydessä vahvempaan sosiaaliseen kontrolliin. Saman tutkimuksen mukaan niillä alueilla Facebookissa esiintynyt sosiaalinen kontrolli oli suurempaa, jotka kokivat vähiten epäjärjestyä. Aution mukaan suurempaan sosiaaliseen kontrolliin

saattavat vaikuttaa pientaloalueilla virallisten vaikutuskanavien puutos ja Facebook-ryhmien pienempi koko. Kolme tässä työssä tutkittavaa ryhmää ovat siis päätarkoitukseltaan samanlaisia, mutta poikkeavat koossaan, tarkoituksen määrittelyssään ja sääntelyn määrässä. Pienempiä ryhmiä on todennäköisesti tarve säädellä vähemmän, joten niistä ei pitkiä sääntölistoja löydy.

6.3 Kyselytutkimuksen rakenne

Laaditun kyselyn perusjoukkona on kaikki ne Facebook-käyttäjät, jotka ovat jäseninä tutkimuksen kohteena olevissa ryhmissä. Koska kaikkia ryhmien jäseniä ei ollut mahdollista tavoittaa, pyrittiin ottamaan mahdollisimman suuri otos. Aineiston keruumenetelmäksi valikoitui kyselytutkimus, jolla saatiin kerättyä tilastolliseen analyysiin ja yhteisöllisyyden mittaamiseen soveltuvaa aineistoa. Moniulotteisen ilmiön, kuten yhteisöllisyyden, mittaamiseksi ja yhä edelleen ymmärtämiseksi tuli käsitteet operationalisoida, eli eritellä mitattavaan muotoon (Vehkalahti 2008). Syvällisemmän ymmärryksen mahdollistamiseksi laadittiin kyselyyn yhtä teemaa mittaamaan useampi kysymyksenasettelu, joista lopulta yhdisteltiin tilastolliseen analyysiin tarvittava mittari.

Kyselylomake laadittiin Helsingin yliopiston E-lomake -alustalle. Laaditussa kyselylomakkeessa oli kolme pääosiota: vastaajien taustatiedot, naapuruston yhteisöllisyyteen kytkeytyvät kysymykset ja kysymykset liittyen alueelliseen Facebook-ryhmään, jonka kautta kyselyyn oli siirrytty. Viimeisen osion kysymykset mittasivat sekä aktiivisuutta ryhmässä, että ryhmän sisäistä yhteisöllisyyttä. Kysymykset olivat rakenteeltaan erilaisia, vaihdellen radionapeista pudotusvalikkoon. Koko kysely löytyy työn liitteistä.

Lomakkeen naapuruston yhteisöllisyyttä mittaavan osion kysymykset on laadittu pääosin Hirvosen (2013) ja Strandellin (2011) käyttämien kysymysten pohjalta. Nämä kysymykset omaavat myös samoja piirteitä klassisen SCI-indeksin kanssa. Sosiaalisen median ryhmien yhteisöllisyyden mittaamiseen ei ole saatavilla laajaa tapausesimerkkien joukkoa, josta olisi mahdollista muokata tähän tutkimukseen sopivat kysymykset. Kysymykset laadittiin näin ollen sen kannalta, minkälainen toiminta sosiaalisessa mediassa, ja erityisesti Facebookissa, on yhteisöllistä.

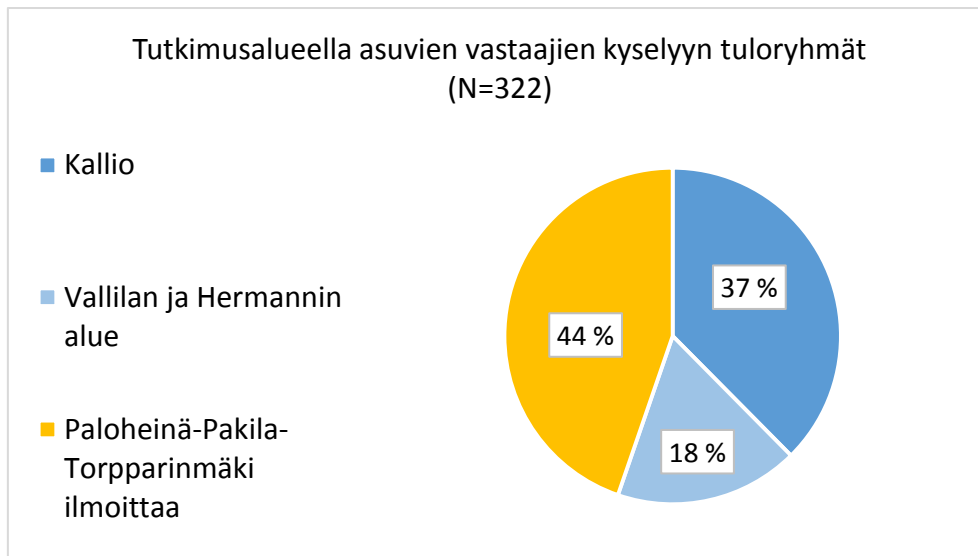
Kuten aiemmin todettiin, ei naapurusto käsitteenä ole yleisen jaetun merkityksen omaava. Kyselyssä ei haluttu ihmisten vastaavan liian pientä aluetta, kuten korttelia, ajatellen, joten heitä ohjattiin miettimään naapurustoa seuraavin saatesanoin: ”Naapurustolla ei ole tässä kyselyssä tarkkaan määriteltyjä rajoja. Vaikka naapurusto voidaan käsittää myös pienemmäksi, tässä

tutkimuksessa sillä tarkoitetaan vähintään useammista kaduista koostuvaa kokonaisuutta, ja jopa koko kaupunginosaa. Vastatteen kyselyyn tämän mielessä pitäen.” Ohjaava kuvaus ei kuitenkaan poista tosiasiaa, että jokainen vastaaja täytti kyselyn omista lähtökohdistaan, jolloin käsitteet ovat saattaneet ohjata vastauksia aavistuksen johonkin suuntaan.

7 Tulokset

7.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselylomake oli avoin kahdeksan päivän ajan, aikavälillä 17.2.–25.2.2018. Vastauksia kertyi yhteensä 335, joista 144 vastaajaa ilmoitti asuvansa pohjoisen tutkimusalueen postinumeroiden alueella ja 178 eteläisen. Näistä vastaajista 44 % saapui kyselyyn Paloheinä-Pakila-Torpparinmäki kierrättää -ryhmän kautta, eikä yksikään toisen tutkimusalueen alueella asuva saapunut toisen tutkimusalueen kautta vastaamaan kyselyyn (kuvio 1). Suhteutettuna Facebook-ryhmien jäsenmääriin, tavoitettiin eteläisellä tutkimusalueella 0,8 prosenttia ja pohjoisessa 3 prosenttia perusjoukosta. Osuudet ovat pieniä, jolloin tulosten yleistettävyyttä perusjoukkoon tulee harkita.

Kuvio 1. Osuus ryhmistä, joiden kautta vastaajat saapuivat kyselyyn.

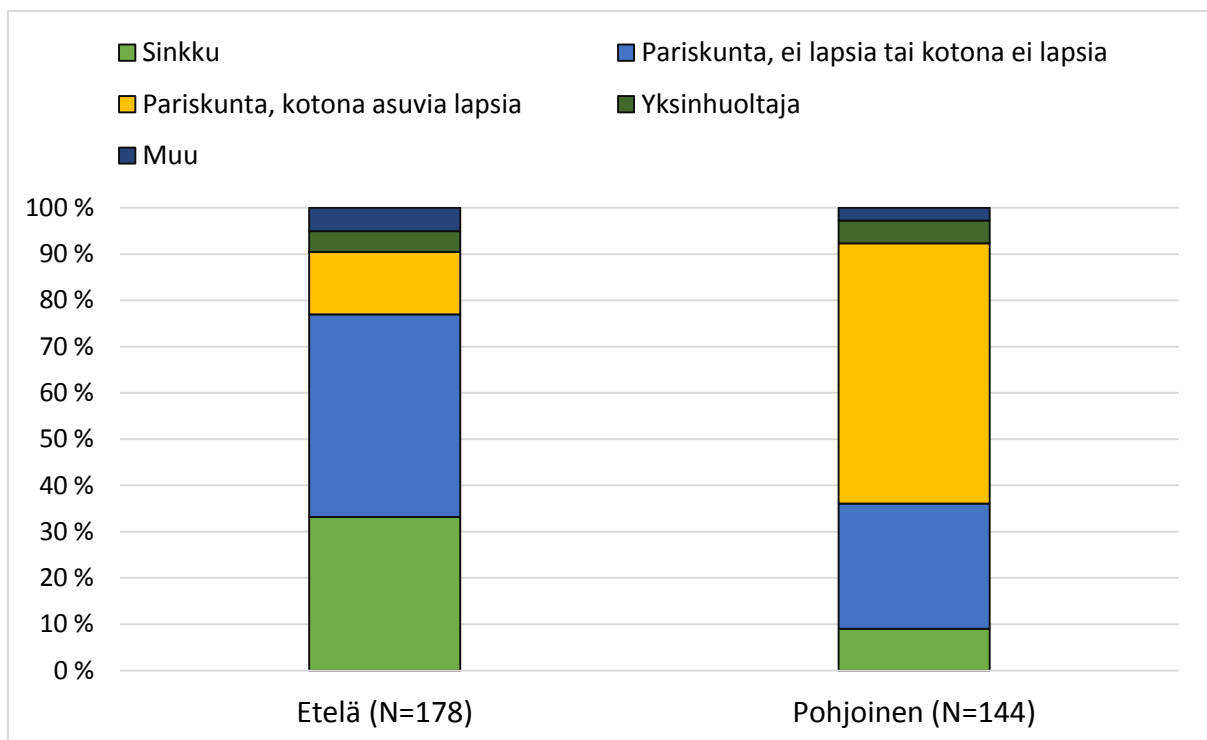
Postinumeron mukaan etelän tai pohjoisen alueella asuvan lisäksi 13 vastaajaa ilmoitti postinumerokseen tutkimusalueen ulkopuolisen postinumeron. Näistä alueiden ulkopuolella asuvista vastaajista yli puolet ilmoitti saapuneensa kyselyyn eteläisen tutkimusalueen ryhmien kautta. Kyseiset vastaajat sijoittuvat hajanaisesti pääkaupunkiseudun alueelle, joten heidät eroteltiin omaksi ryhmäkseen, jonka riippuvuus yhteisöllisyyteen ei ole kiinnostuksen

kohteena. Näin ollen tulevissa kuvailuissa ja analyyseissä käsitellään vain tutkimusalueiden asukkailta saatuja 322 vastausta.

Vastaajista 65 prosenttia oli iältään 25 ja 54 vuoden välissä. Eteläisellä tutkimusalueella vastaajien iät painottuivat hieman nuorempiin ikäluokkiin, kun etelässä 72 prosenttia oli alle 45-vuotiaita ja pohjoisella tutkimusalueella alle 45-vuotiaita oli 56 prosenttia vastaajista. Vanhemman vastaajakunnan lisäksi pohjoisella tutkimusalueella oli enemmän naisia, 79 prosenttia, kun etelässä naispuolisia vastaajia oli noin kaksi kolmasosaa. Muutammat vastaajat olivat muunsukupuolisia tai eivät halunneet ilmoittaa sukupuoltaan.

Pohjoisella tutkimusalueella vastaajat olivat asuneet kyseisellä alueella pidempään kuin etelän vastaajat omalla asuinalueellaan. Yli puolet pohjoisen vastaajista oli asunut alueella yli 10 vuotta, ja yli 4 vuotta jopa 85 prosenttia. Etelässä yli 4 vuotta alueella asuneita oli vastaajista hieman yli 60 prosenttia vastaajista ja yli 10 vuotta alueella asuneita kolmasosa.

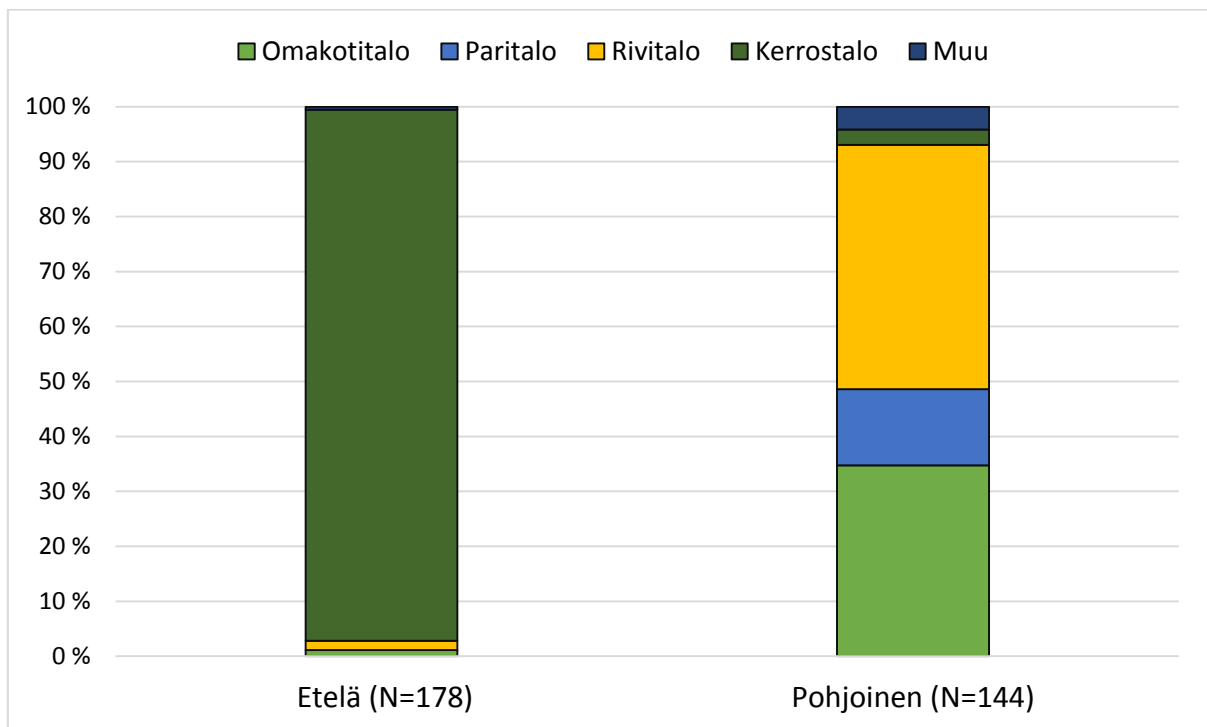
Etelän ikärakenteeltaan nuoremmalla alueella alle viidesosalla vastaajista oli kotona asuvia lapsia, kun pohjoisessa lapsia asui lähes 60 prosentin luona vastaajista. Etelässä sinkkuja ja dinkkuja (Dink = Double income no kids) eli lapsettomia pariskuntia oli yli 75 prosenttia vastaajista (kuvio 2).

Kuvio 2. Vastaajien perhetyypit.

Elämäntilanteissa oli myös muita eroja vastaajissa tutkimusalueitten välillä. Vastaajista työssäkäyviä oli etelässä 72 prosenttia ja pohjoisessa 63 prosenttia, ja opiskelijoita molemmissa noin 10 prosenttia. Työssäkäyvien määrän ero näkyi pohjoisen suhteessa suuremmassa määrässä eläkeläisiä ja perhe- tai muulla vapaalla olevia vastaajia. Eteläisellä tutkimusalueella suurempi osa vastaajista oli työttömiä kuin pohjoisessa. Koulutustasoltaan pohjoisen vastaajat olivat hieman korkeammin koulutettuja kuin etelän vastaajat, huomattavaa eroa ei kuitenkaan ollut.

Kyselyyn vastaajista asui etelän tutkimusalueella noin puolet vuokralla ja toinen puoli omistusasunnossa. Pohjoisessa omistusprosentti oli sen sijaan yli 85. Vastaajien asuntojen tyypeissä oli jyrkkä ero alueittain, kun etelässä lähes kaikki vastaajista asuivat kerrostalossa, kun pohjoisessa kerrostaloissa asuin vain muutama vastaaja. Pohjoisen vastaajien asuntokanta muodostui kerrostalojen sijaan suurimmaksi osaksi rivitaloista, sekä omakoti- ja paritaloista (kuvio 3).

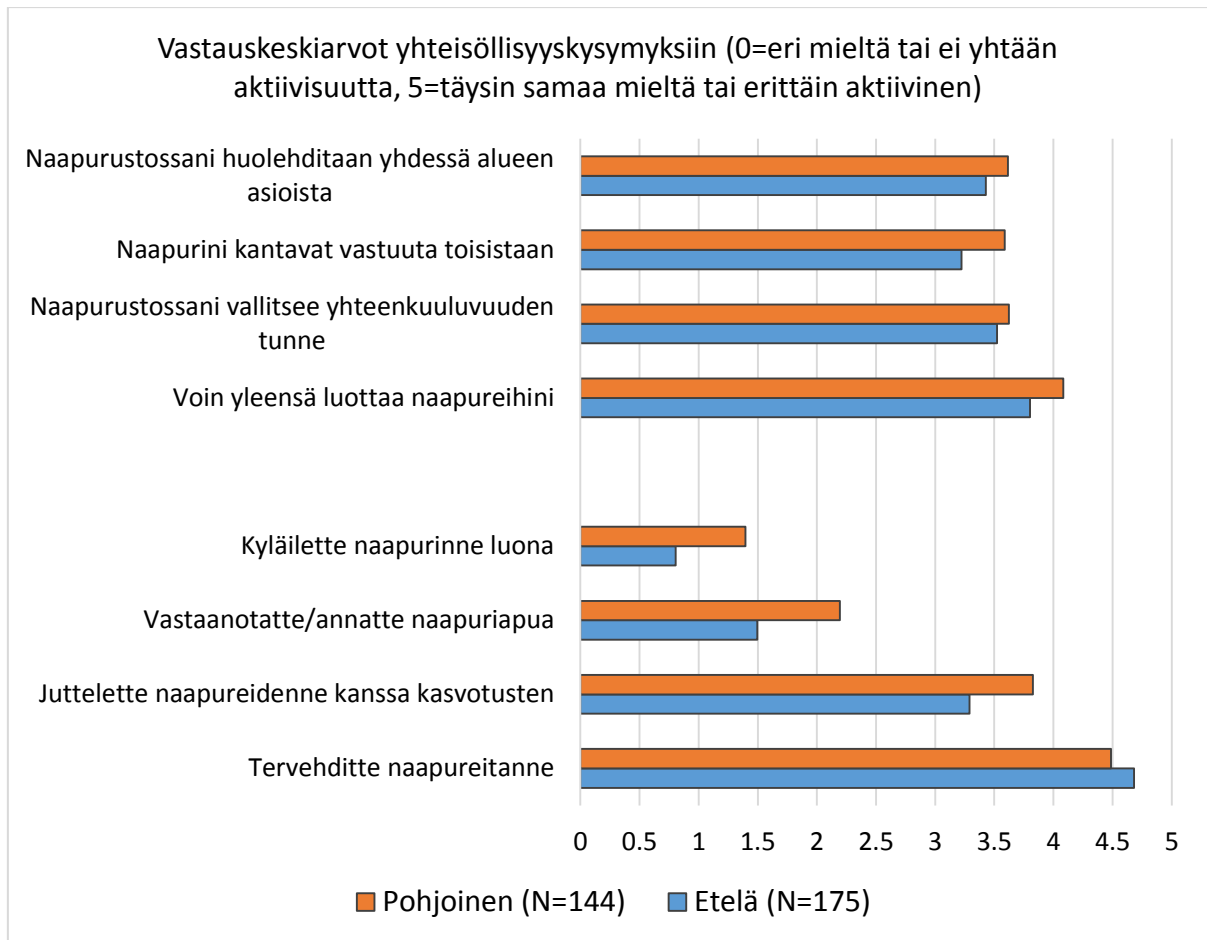
Kuvio 3. Vastaajien asunnon tyyppi.

Tutkimusalueiden vastaajien välillä havaittiin eroja samoissa muuttujissa kuin Tilastokeskuksen aineiston perusteella löydetyissä alueittaisissa eroissa.

7.2 Naapuruston yhteisöllisyys vastauksissa

Vaikka keskiarvoja ei joskus pidetä sopivina mielipideasteikollisten muuttujien vertailuun, antavat ne osviittaa yhteisöllisyyskysymyksen vastauksien jakaumista alueittain. Pohjoisen

vastaajat olivat keskiarvoisesti enemmän samaa mieltä väittämien kanssa ja toteuttivat useammin naapuruston yhteisöllisyyteen positiivisesti kytkeytyviä tekoja, kun suurempi arvo merkitsi suurempaa aktiivisuutta naapuruston yhteisöllisyyttä kasvattavissa teoissa (kuvio 4).

Kuvio 4. Keskiarvot vastauksista naapuruston yhteisöllisyyskysymyksiin tutkimusalueittain.

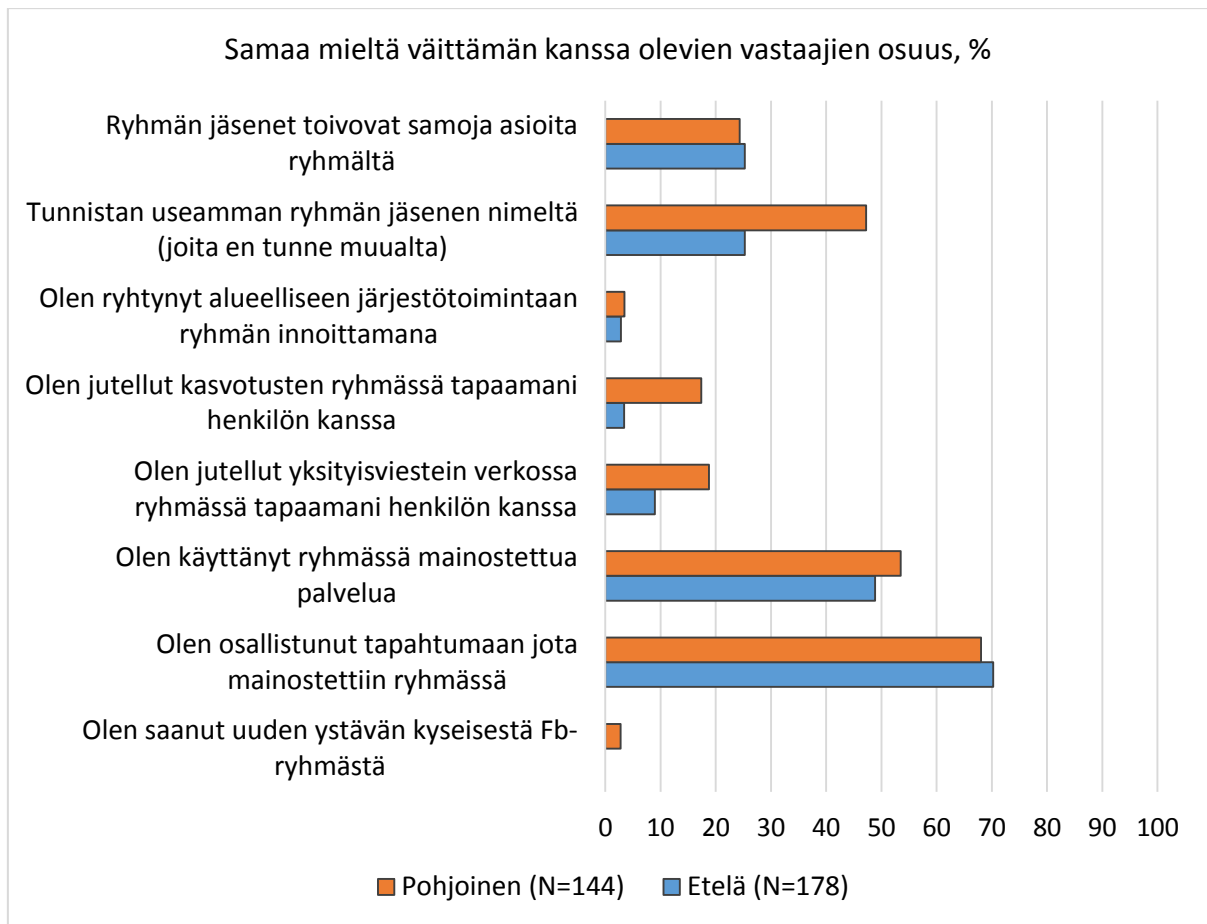
Kanssakäymistä naapureiden kanssa mitaavissa kysymyksissä esiintyi hienoisia eroja alueittain tarkasteltuna. Naapureiden luona kyläily on yleisempää pohjoisessa kuin etelässä. Yli 70 prosenttia ilmoitti joskus kyläilevänsä naapureidensa luona, kun etelässä 60 prosenttia vastaajista ei kyläillyt naapureidensa luona koskaan. Myös naapuriapua annettiin ja vastaanotettiin sekä naapureiden kanssa juteltiin kasvatusten hieman useammin pohjoisessa. Naapureiden tervehtiminen oli sen sijaan useamman vastaajan kohdalla päivittäistä tai viikoittaista etelässä kuin pohjoisessa. Tätä eroa selittää todennäköisesti tiiviimpi kerrostaloasuminen, jossa naapureita kohdataan useammin kuin esimerkiksi omakotitaloissa.

Naapurustojen yhteisöllisyyteen kytkeytyvät mielipiteet alueesta saivat hieman positiivisemmän painotuksen pohjoisessa, kun vastaajat olivat useammin samaa mieltä väittämien kanssa. Lähes 70 prosenttia pohjoisen vastaajista oli samaa tai täysin samaa mieltä

väittämien ”Naapurustossani huolehditaan yhdessä alueen asioista” sekä ”Naapurini kantavat vastuuta toisistaan” kanssa. Etelän tutkimusalueella ensimmäisen väittämän kanssa samaa mieltä oli hieman yli puolet vastaajista, ja toisen kanssa 43 prosenttia. Pohjoisessa edelleen 70 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että naapurustossa vallitsee yhteenkuuluvuuden tunne, etelän vastaavan osuuden ollen hieman alle 60 prosenttia. Luottamus oli korkealla pohjoisella tutkimusalueella, kun yli 80 prosenttia vastasi pystyvänsä yleensä luottamaan naapureihinsa, etelässä n. 65 prosentin vastaajista ollessa samaa mieltä.

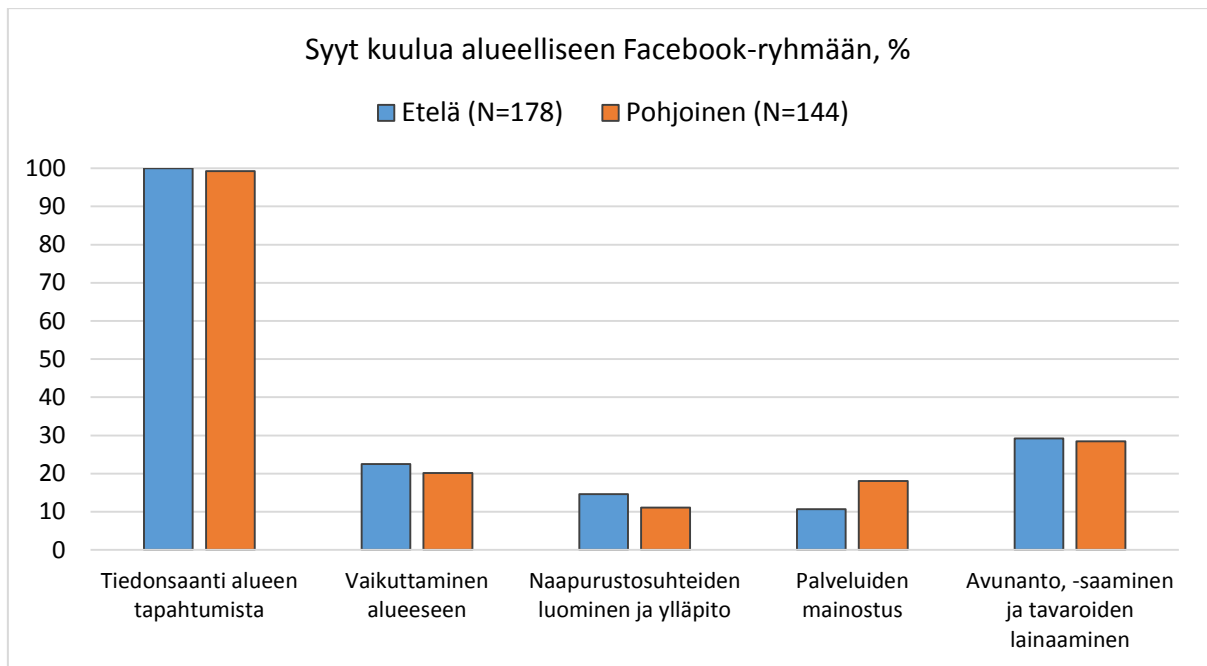
7.3 Yhteisöllisyys alueellisissa Facebook-ryhmissä

Käsiteltävien alueryhmien sisäistä yhteisöllisyyttä mitattiin väittämillä, joista vastaajia pyydettiin valitsemaan oman alueryhmänsä suhteen paikkansa pitävät väittämät. Väittämät ilmentävät erilaisia sosiaalisen median käytöstä kumpuavia aktiviteetteja tai muutoksia, joiden voidaan katsoa kuvaavan vahvan yhteisöllisyyden omaavan Facebook-ryhmän elementtejä (kuvio 5). Lähes 70 prosenttia kaikista vastaajista oli osallistunut tapahtumaan, jota oli mainostettu ryhmässä. Noin puolet vastaajista sekä etelässä että pohjoisessa olivat myös käyttäneet ryhmässä mainostettua palvelua. Kaikista vastaajista neljäsosa jakoi näkemyksen, jonka mukaan ryhmän jäsenet toivovat siltä samoja asioita. Juttelu yksityisviestein tai kasvotusten toisen ryhmän jäsenen kanssa sekä ryhmäläisten tunnistaminen oli tavallisempaa pohjoisen vastaajien keskuudessa kuin etelän (kuvio 5). Erot voivat johtua ryhmän yhteisöllisyyden lisäksi esimerkiksi ryhmän koosta ja toimintatavoista.

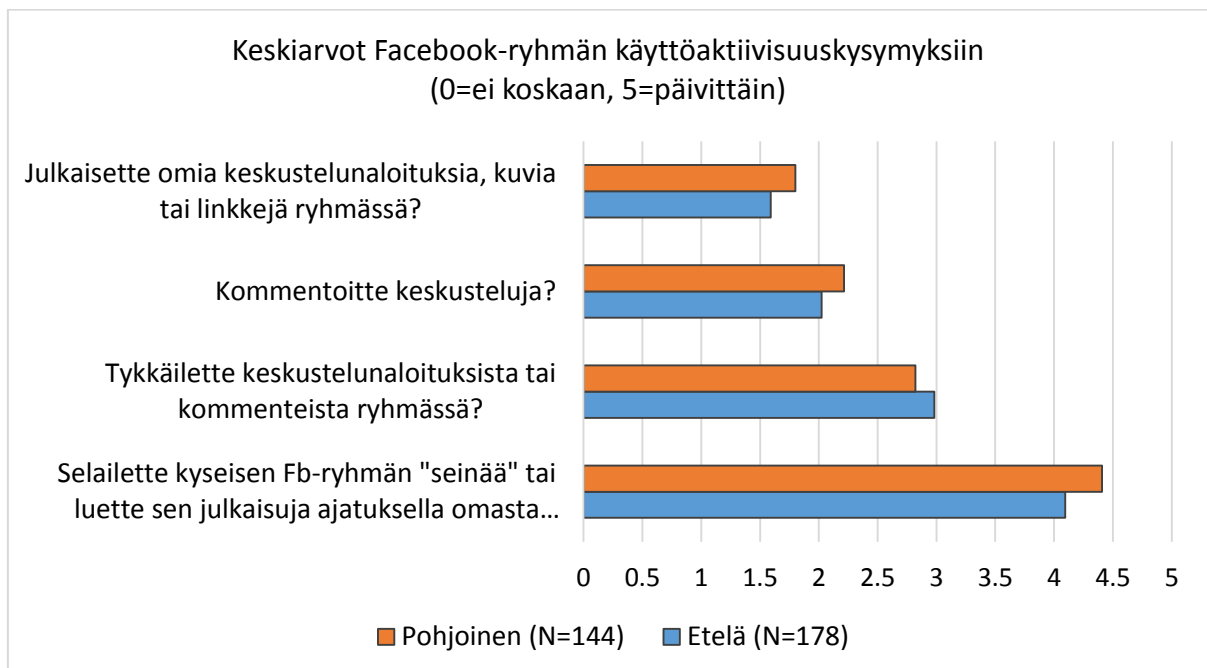
Kuvio 5. Vastaukset alueellisen Facebook-ryhmän yhteisöllisyyttä kuvaaviin väittämiin.

Vastaajien syissä kuulua alueelliseen Facebook-ryhmään oli vastauksien perusteella hienoisia eroja. Vaihtelua havainnoimalla löydetään eroja sekä ryhmäläisten motiiveissa kuulua ryhmään, mutta myös vihjeitä perustavanlähtöisistä eroista ryhmien toimintatavassa. Suurin osa vastaajista, etelässä kaikki, ilmoitti sekä etelässä että pohjoisessa motiiviksi ryhmään kuulumiseen tiedonsaannin alueen tapahtumista. Suurempi osa etelän vastaajista kuului ryhmään vaikuttaakseen alueeseen ja luodakseen ja ylläpitääkseen naapurisuhteita kuin pohjoisen vastaajista. Pohjoisen vastaajat sen sijaan pitivät palveluiden mainostusta suurempana syynä kuulua ryhmään kuin etelän (kuvio 6). Avoimien vastausten perusteella molempiin ryhmiin kuuluttiin myös tiedonsaannin alueen turvallisuuteen liittyen. Eteläisessä tutkimusryhmässä esiin nousi lisäksi ryhmän seuraamisen tuottama viihdearvo.

Kuvio 6. Vastaajien syyt kuulua kyseiseen alueelliseen Facebook-ryhmään.

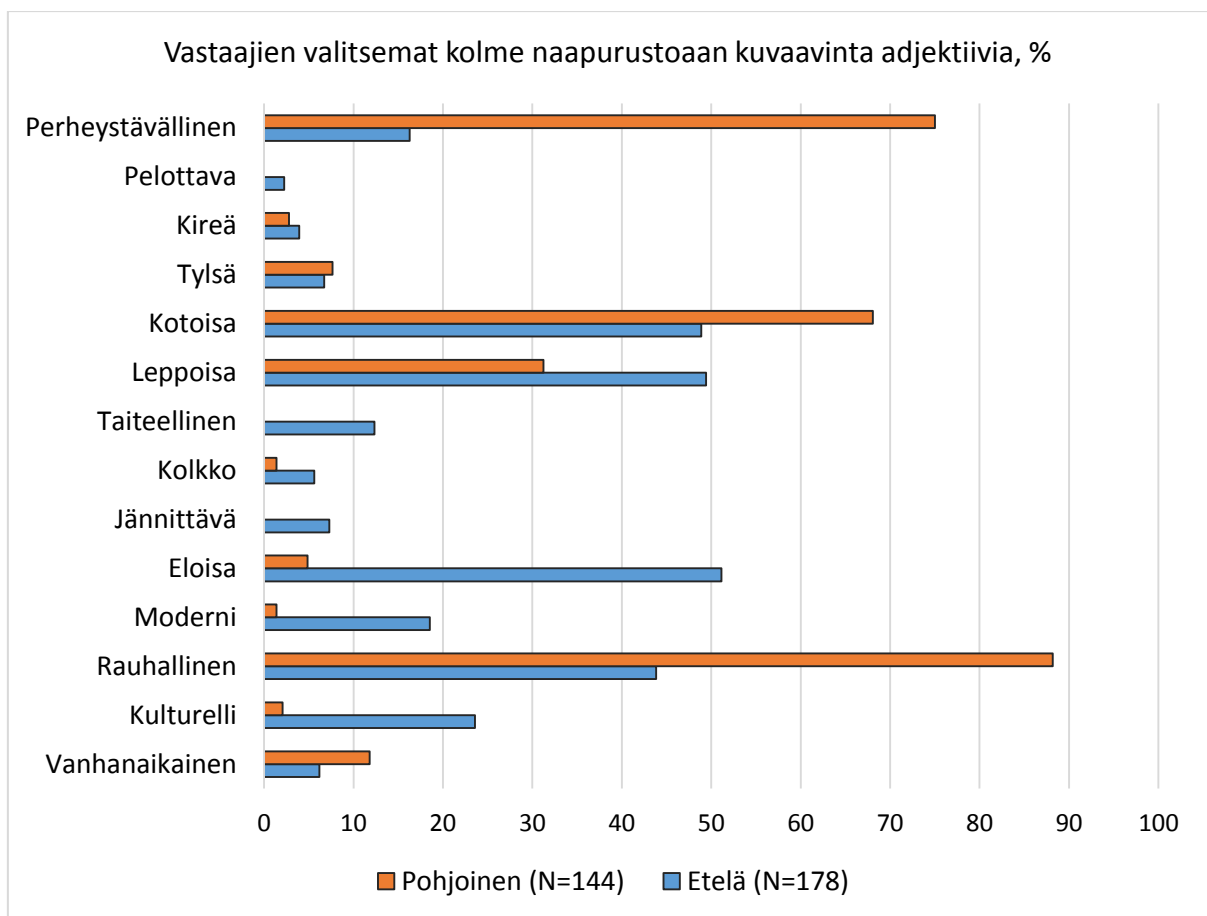
Aktiivisuutta ryhmän käytössä havainnoitiin kysymyspatteristolla toiminnasta kyseisessä alueellisessa Facebook-ryhmässä, kysymysten edustaessa erilaista aktiivisuuden tasoa. Keskiarvojen perusteella pohjoisen vastaajat olivat aktiivisempia kuin etelän vastaajat julkaisemisessa, kommentoinnissa ja ryhmän julkaisujen selailussa. Etelässä aktiivisempia oltiin julkaisujen ja kommenttien tykkäämisessä (kuvio 7).

Kuvio 7. Vastauskeskiarvot Facebook-ryhmän käyttöaktiivisuutta mittaaviin kysymyksiin.

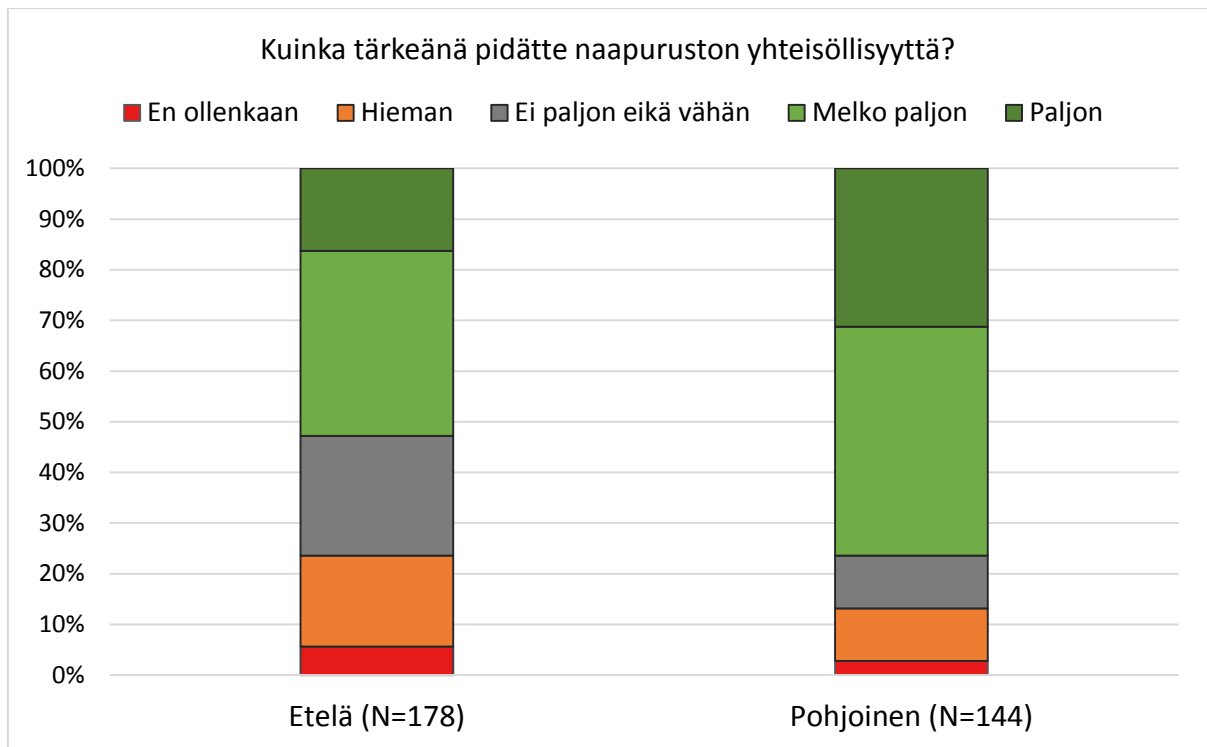
7.4 Jaetut mielikuvat alueesta ja yhteisöllisyyden tärkeys

Facebook-ryhmiin kuuluvien jaettuja mielikuvia omasta asuinalueestaan voidaan havainnoida kyselyyn liitetyn adjektiivipatteriston avulla. Pyydettyä vastaajia valitsemaan adjektiivipatteristosta kolme omaa asuinuuettaan eniten kuvaavaa sanaa, poikkesivat eteläisen ja pohjoisen tutkimusalueen vastaukset selkeästi toisistaan. Pohjoisen osalta joukosta erottuivat selkeästi rauhallisuus, perheystävällisyys ja kotoisuus. Eteläisen tutkimusalueen vastaukset hajautuivat enemmän, kuvaavimmiksi adjektiiveiksi valikoituen eloisa, kotoisa ja leppoisa. Myös rauhallinen sai lähes yhtä paljon mainintoja kuin edellä mainitut (kuvio 8). Pohjoisessa vastaajien välillä oli kyseisen adjektiivipatteriston suhteen yhteneväiset mielipiteet siitä, minkälainen oma asuinalue on, kun etelässä mielipiteet jakautuivat enemmän.

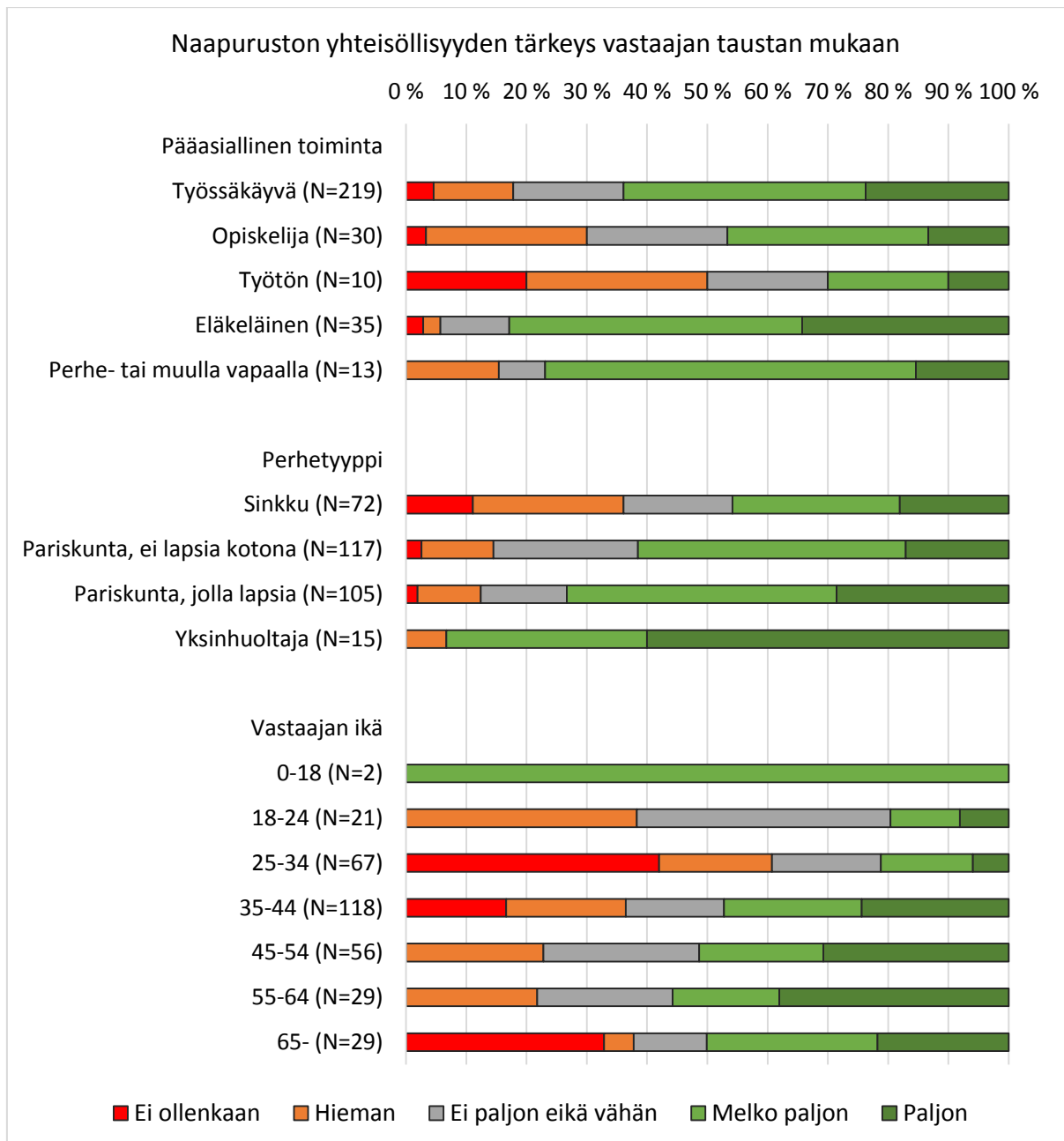
Kuvio 8. Vastaajien adjektiivipatteristosta valitsemat kolme naapurustoaan kuvaavinta adjektiivia.

Pohjoisen vastaajat pitivät naapuruston yhteisöllisyyttä tärkeämpänä kuin etelän vastaajat (kuvio 9). Yli 70 prosenttia pohjoisessa piti naapuruston yhteisöllisyyttä melko tärkeänä tai erittäin tärkeänä, kun etelässä vastaava osuus oli hieman yli 50 prosenttia. Etelän vastaajat antoivat enemmän neutraaleja vastauksia, mutta yli viidesosalle naapuruston yhteisöllisyydellä oli vain hieman tai ei ollenkaan merkitystä.

Kuvio 9. Naapuruston yhteisöllisyyden tärkeys vastaajille alueittain.

Kuten aiemmin todettiin, on naapuruston yhteisöllisyyden merkityksen havaittu olevan erilainen ihmisille eri elämäntilanteissa. Kyselyyn vastanneista naapuruston yhteisöllisyyttä arvostivat eniten eläkeläiset sekä perhe- tai muulla vapaalla olevat, kun molemmista noin 80 prosenttia kertoi naapuruston yhteisöllisyyden olevan erittäin tai melko tärkeää (kuvio 10). Työttömien osalta yhteisöllisyyden tarve oli melko matala. Perhetyypeittäin sinkut pitivät naapuruston yhteisöllisyyttä vähiten tärkeänä, kun heistä noin 35 prosenttia ilmoitti, ettei yhteisöllisyys ole lainkaan tai vain hieman tärkeää. Yksinhuoltajille naapuruston yhteisöllisyys oli lähes kaikille vastaajille joko melko tai erittäin tärkeää. Ikäluokkien mukaan tarkasteltuna huomataan, että vähiten tärkeänä yhteisöllisyyttä pitivät 25–34 -vuotiaat sekä yli 65-vuotiaat. Nuoremasta ikäluokasta jopa yli 60 prosenttia vastasi, että naapuruston yhteisöllisyydellä on vain vähän tai ei ollenkaan merkitystä. Yhteisöllisyyden merkitys kasvaa pääsääntöisesti iän mukana (kuvio 10). Vertaluiden luotettavuudessa tulee huomioida vaihtelevat otoskoot, etenkin pääasiallisen toiminnan kohdalla.

Kuvio 10. Naapuruston yhteisöllisyyden tärkeys vastaajalle eräiden taustatekijöiden mukaan.

8 Analyysi

8.1 Yhteisöllisyyden summamuuttujat

Jotta voidaan tutkia naapuruston yhteisöllisyyden, sosiaalisen median käytön sekä yhteisöllisyyden välistä yhteyttä tilastoin, muodostettiin useista samaa asiaa mittaavasta kysymyksestä summamuuttujat. Kun mitataan abstraktia ilmiötä, kuten yhteisöllisyyttä, kvantitatiivisesti, hyödynnetään usein summamuuttujia (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto 2018). Laskeakseni naapuruston yhteisöllisyyttä kuvaavan summamuuttujan, yhdistettiin

kyselystä yhdeksi muuttujaksi sekä Kuinka usein - että Mitä mieltä -kysymyspatteristot. Saadaksemme tietää, mittaavatko kysymykset samaa asiaa, eli onko kysymysten välillä korrelaatio, tulee niiden reliabiliteetti laskea. Cronbachin alfa on usein käytetty reliabiliteettia asteikolla 0-1 mittaava tunnusluku. Cronbachin alfan yli 0,8 lukemaa pidetään hyvänä, ja 0,7 vielä riittävänä summamuuttujan laatimiseen (Heikkilä 2014). Naapuruston yhteisöllisyyttä mittaavat kahdeksan kysymystä saivat Cronbachin alfaksi 0,859. Näin ollen niitä voi perustellusti käyttää summamuuttujan muodostamiseen. Aineistoa luokiteltiin kuitenkin uudelleen, jotta molemmat osiot saatiin samalle asteikolle (1-alin luokka - 5-ylin luokka). Kuinka usein -vastauksissa yhdistettiin sekä vastausvaihtoehdot ”harvemmin” että ”muutaman kerran vuodessa” luokkaan 2. Koska naapurustojen yhteisöllisyyttä mittaavia kysymyksiä oli yhteensä kahdeksan, tuli summamuuttujan maksimiarvoksi 8x5 eli 40. Näin ollen arvon 40 saavat vastaajat kokevat naapurustonsa yhteisöllisimmäksi. Naapuruston yhteisöllisyyttä mittaava summamuuttuja sai taulukko-ohjelmistoissa nimekseen ”yhteisöllisyys”.

Tutkittavien Facebook-ryhmien käyttöaktiivisuutta mittaavien neljän ”Kuinka usein...” -väittämän välinen Cronbachin alfa on 0,8. Näin ollen myös ryhmien käyttöaktiivisuutta mittaava summamuuttuja voitiin muodostaa, ja neljästä asteikolle 1-5 sijoittuvasta kysymyksestä saatiin summamuuttujan arvoiksi 5-20. Mitä suuremman arvon kyseinen vastaaja saa, sen aktiivisempi ryhmän käyttäjä on kyseessä. Facebook-ryhmien käyttöaktiivisuutta mittaava summamuuttuja sai taulukko-ohjelmistoissa nimekseen ”someaktiivisuus”.

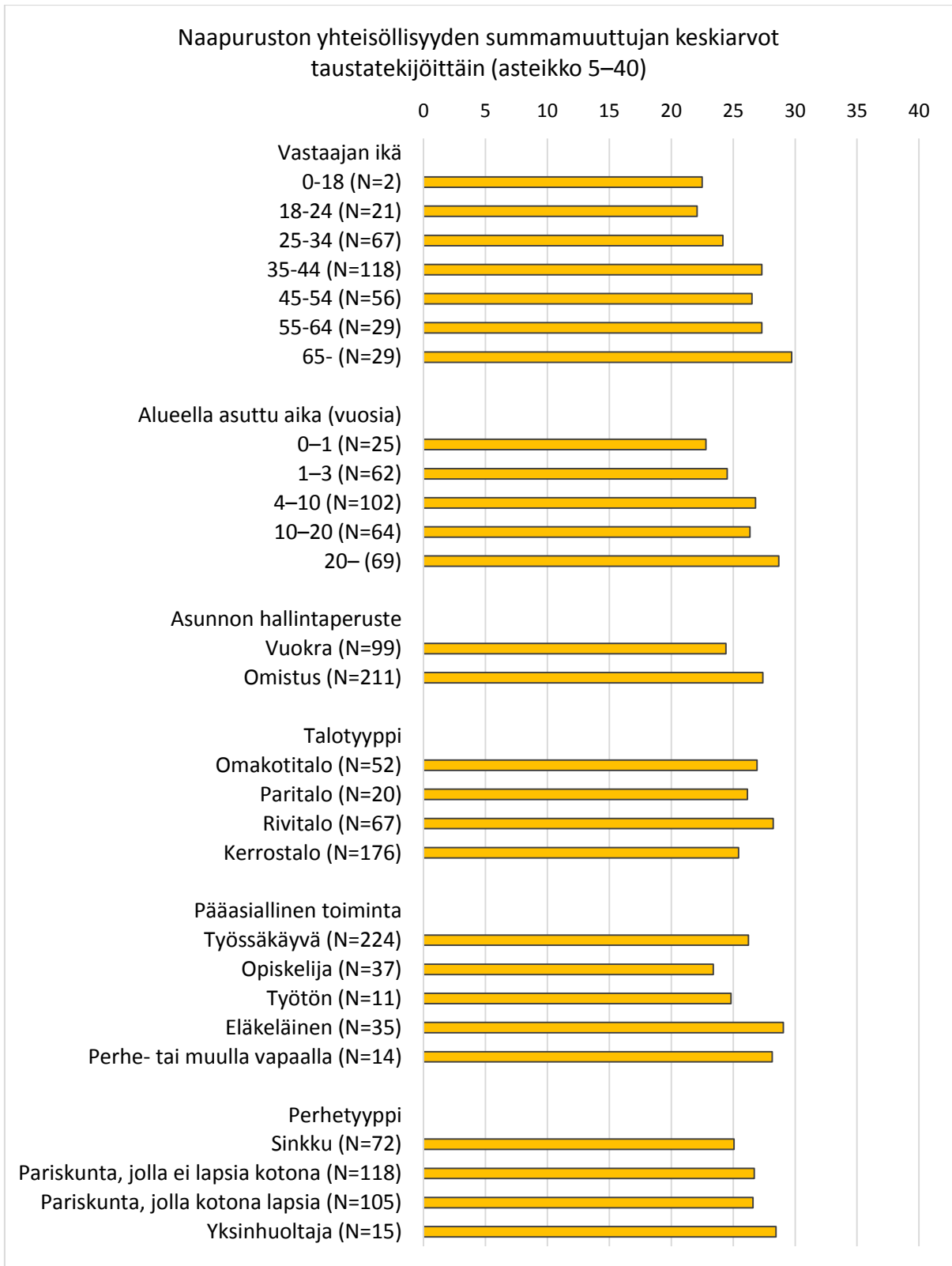
Facebook-ryhmien yhteisöllisyyttä ei voida mitata täsmälleen samalla tavalla kuin edeltäviä tekijöitä, johtuen poikkeavasta kysymyksenasettelusta. Koska alueryhmän yhteisöllisyyden väittämässä vastaajat saivat tehdä valinnan, pitääkö tietty väittämä heidän kohdallaan paikkansa vai ei, kyseessä on niin sanottu dummy-muuttuja jolla on vain kaksi arvoa. Tässä tapauksessa summamuuttuja muodostettiin kaikista positiivisesti alueryhmän yhteisöllisyyteen viittaavista väittämistä, laskemalla kuinka monen väittämän yksittäiset vastaajat kertoivat pätevän omaan tilanteeseensa. Näin muodostettu alueellisen Facebook-ryhmän yhteisöllisyyttä kuvaava muuttuja saa arvoja väliltä 0-8, koska positiivisesti yhteisöllisyyttä indikoivia muuttujia oli kahdeksan. Facebook-ryhmien yhteisöllisyyttä mittaava summamuuttuja sai taulukko-ohjelmistoissa nimekseen ”someyhteisöllisyys”.

8.2 Summamuuttujien jakaumat taustatekijöittäin

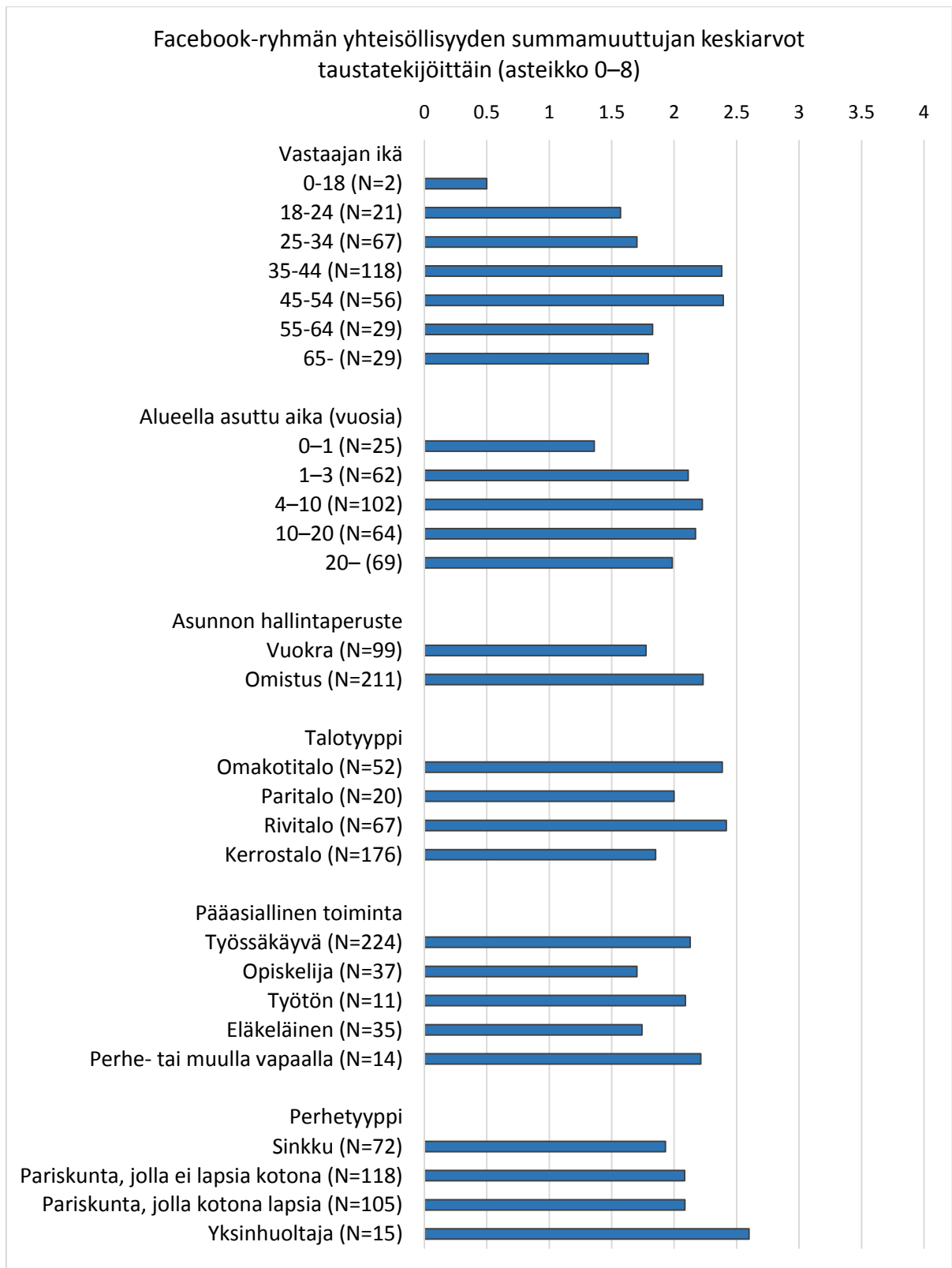
Naapuruston yhteisöllisyyden keskiarvo vaihteli vastaajien keskuudessa asumiseen ja muuhun elämään liittyvien taustatekijöiden mukaan (kuvio 11). Yhteisöllisyys oli pääsääntöisesti sitä

vahvempi, mitä vanhemman ikäluokan edustajasta oli kyse. Myös alueella pidempään asuneet kokivat naapurustonsa yhteisöllisemmäksi kuin lyhemmän aikaa asuneet. Vuokralla asuvat eivät kokeneet naapurustoa yhtä yhteisölliseksi kuin asuntonsa omistavat vastaajat. Vaihtelua yhteisöllisyyden tasossa oli myös talotyypeittäin, kun kerrostalovastaajien yhteisöllisyys jäi keskiarvoltaan matalammaksi kuin muiden. Rivitaloissa ja omakotitaloissa asuvat vastaajat kokivat naapurustonsa yhteisöllisimmäksi. Opiskelijoiden ja työttömien kokema yhteisöllisyys naapurustossa oli matalampi kuin muussa elämäntilanteissa olevien vastaajien ja vastaavasti eläkeläiset kokivat yhteisöllisyyden keskiarvoisesti vahvimaksi naapurustossaan. Myös lapset perheessä merkitsivät korkeampaa yhteisöllisyyttä, sinkkujen jäädessä matalimmalle asteelle perhetyyppien välisessä naapuruston yhteisöllisyyden keskiarvojen vertailussa. Vertailuissa on huomioitava vaihtelevat otoskoot erityisesti pääasiallisen toiminnan ja alueella asutun ajan kohdalla, koska ne sisältävät myös havaintomääriltään pienempiä luokkia (kuvio 11).

Alueellisen Facebook-ryhmän yhteisöllisyys vaihteli eri tavalla taustamuuttujiin nähden kuin naapuruston yhteisöllisyys (kuvio 12). Some-ryhmän yhteisöllisimmäksi kokevat löytyivät ikien 35 ja 54 väliltä. Näitä luokkia nuoremmat ja vanhemmat saivat melko samanarvoisia sosiaalisen median yhteisöllisyyden arvoja. Alueella alle vuoden asuneilla some-yhteisöllisyys oli matalin, mutta muilla luokilla se oli melko tasainen lukuun ottamatta notkahdusta yli 20 vuotta alueella asuneiden kohdalla. Vuokra-asujien some-yhteisöllisyys oli matalampi kuin omistusasujien, kuten oli myös naapuruston yhteisöllisyyden kohdalla. Arvot jakautuivat talotyypin mukaan samalla lailla kuin naapuruston yhteisöllisyydessä, omakotitalojen ja rivitalojen asukkaiden saadessa keskiarvoisesti korkeimmat some-yhteisöllisyyden arvot. Opiskelijoilla ja eläkeläisillä oli matalimmat arvot some-yhteisöllisyydessä, muihin ryhmien kuuluvien vastaajien keskiarvojen ollessa samalla tasolla. Eläkeläisten ja työttömien kohdalla havaittiin siis ero naapuruston yhteisöllisyyden ja some-yhteisöllisyyden välillä. Perhetyypin mukaan vastaukset jakautuivat samoin kuin naapuruston yhteisöllisyyden kohdalla, kun sinkkujen keskiarvot olivat alhaisimmat (kuvio 12).

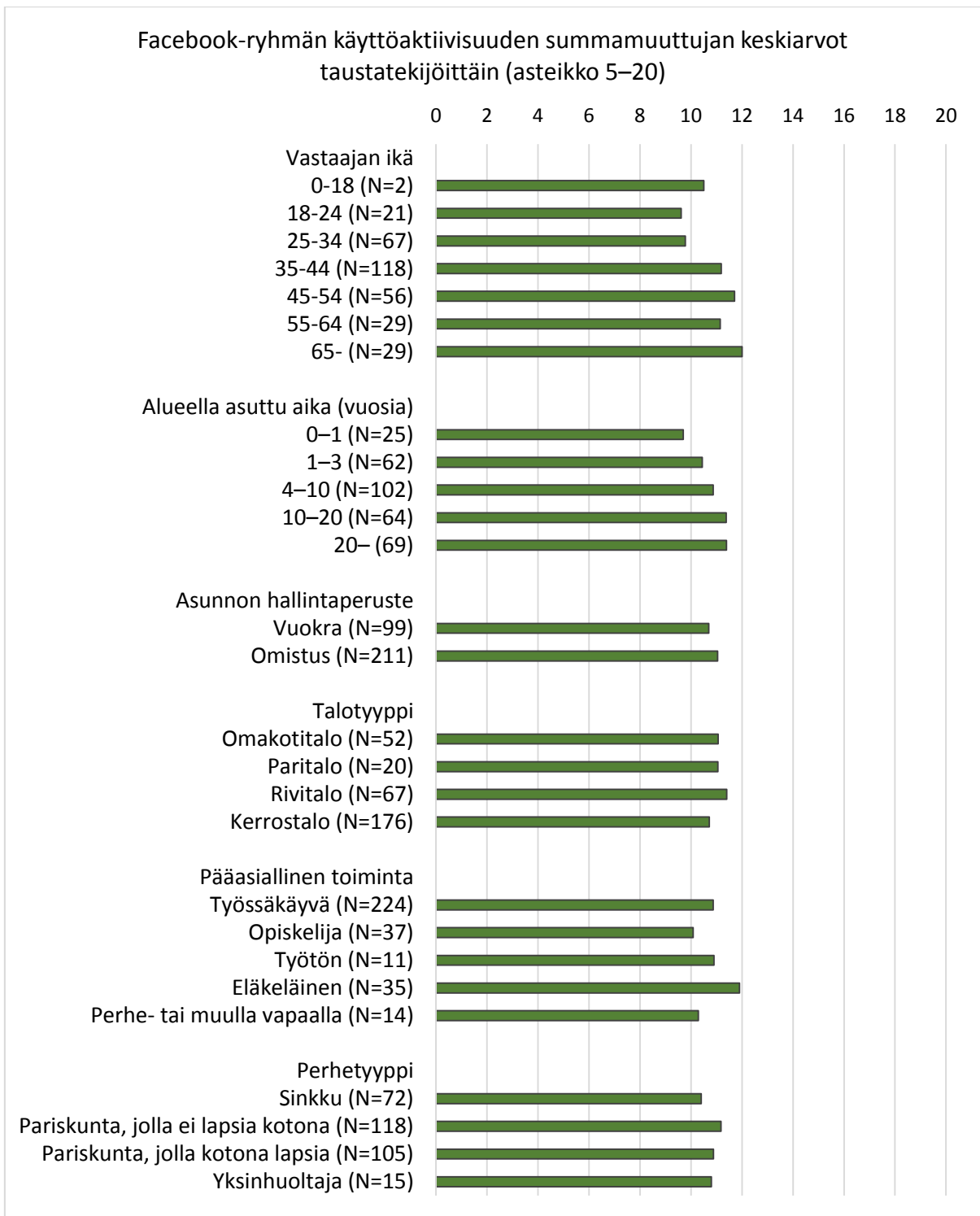
Kuvio 11. Naapuruston yhteisöllisyyden keskiarvot taustamuuttujittain.

Kuvio 12. Alueellisen Facebook-ryhmän yhteisöllisyyden keskiarvot taustamuuttujittain.

Tutkitun alueellisen Facebook-ryhmän käyttöaktiivisuuden keskiarvot taustatekijöittäin ovat arvoltaan enemmän samankaltaisia naapuruston yhteisöllisyyden kanssa kuin somen yhteisöllisyyssmittareissa (kuvio 13). Iältään vanhemmat vastaajat käyttivät ryhmää hieman

aktiivisemmin kuin alle 35-vuotiaat. Alueella pidempään asuneet olivat myös aavistuksen aktiivisempia ryhmän käytössä. Vuokra- ja omistusasujien välillä oli vain pieni ero käyttöaktiivisuudessa, mutta kuten yhteisöllisyys, oli myös Facebook-ryhmän käyttöaktiivisuus korkeampi omistusasunnoissa asuvien vastaajien keskuudessa. Ryhmässä toimivat vähiten aktiivisesti kerrostaloissa asuvat vastaajat. Opiskelijat saivat tämänkin muuttujan kohdalla matalimpia arvoja, kun taas eläkeläiset olivat aktiivisimpia ryhmän käyttäjiä. Sinkut olivat epäaktiivisimpia, mutta erot perhetyyppien välillä olivat ylipäätään pienet (Kuvio 13).

Kuvio 13. Alueellisen Facebook-ryhmän käyttöaktiivisuuden keskiarvot taustamuuttujittain.

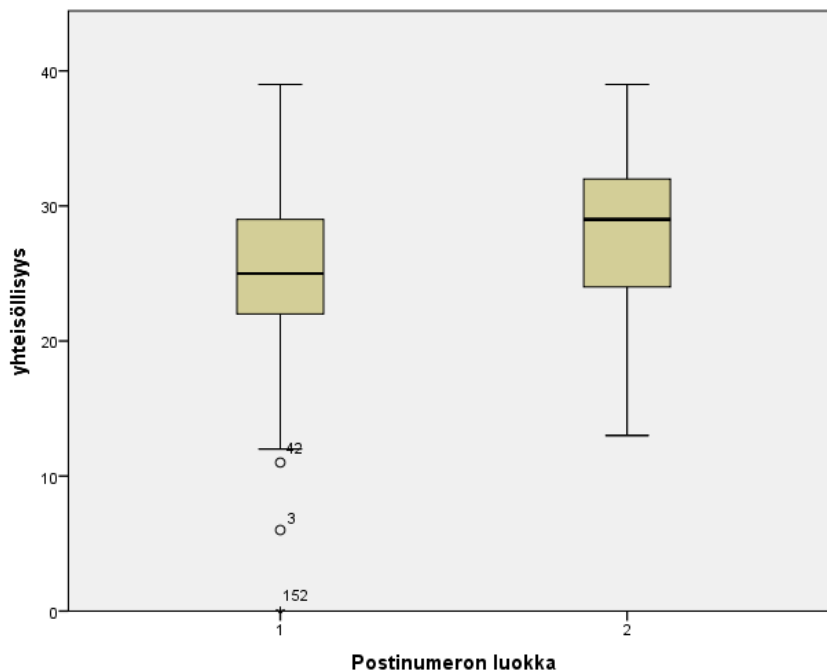
Seuraavaksi tarkastellaan laadittujen summamuuttujien tunnuslukuja ja jakaumia tutkimusalueittain. Laadituissa SPSS:n kautta tuotetuissa kuvioissa postinumeron luokka 1 viittaa eteläiseen tutkimusalueeseen ja postinumeron luokka 2 pohjoiseen.

8.3 Tunnusluvut summamuuttujista alueittain

Yhteisöllisyys (asteikko 5–40)	Yhteensä	Etelä	Pohjoinen
N	322	178	144
Minimi	0	0	15
Maksimi	39	39	38
Keskiarvo	26.37	25.33	27.65
Mediaani	27	25	29
Moodi	29	25	30
Keskihajonta	6.052	6.125	5.727
Vinous	-0.534	-0.535	-0.518

Taulukko 1. Yhteisöllisyyden tunnusluvut.

Yhteisöllisyyden summamuuttujan arvojen mahdollinen vaihteluväli oli 5–40. Saadut arvot vaihtelivat kokonaisuudessaan 0 ja 39 välillä, mutta hajonta oli pohjoisen alueen osalta pienempää kuin eteläisen (taulukko 1). Naapuruston yhteisöllisyys sai keskiarvoisesti korkeampia arvoja pohjoisella tutkimusalueella (27,65) kuin eteläisellä (25,33). Myös korkeampi mediaani sekä moodi indikoivat, että laaditun muuttujan mukaan pohjoisen vastaajat pitivät asuinalueitaan yhteisöllisempänä kuin etelän. Etelän vastauksissa oli enemmän hajontaa, ja joukosta löytyi esimerkiksi muutamia hyvinkin matalia ääriarvoja (kuvio 14).

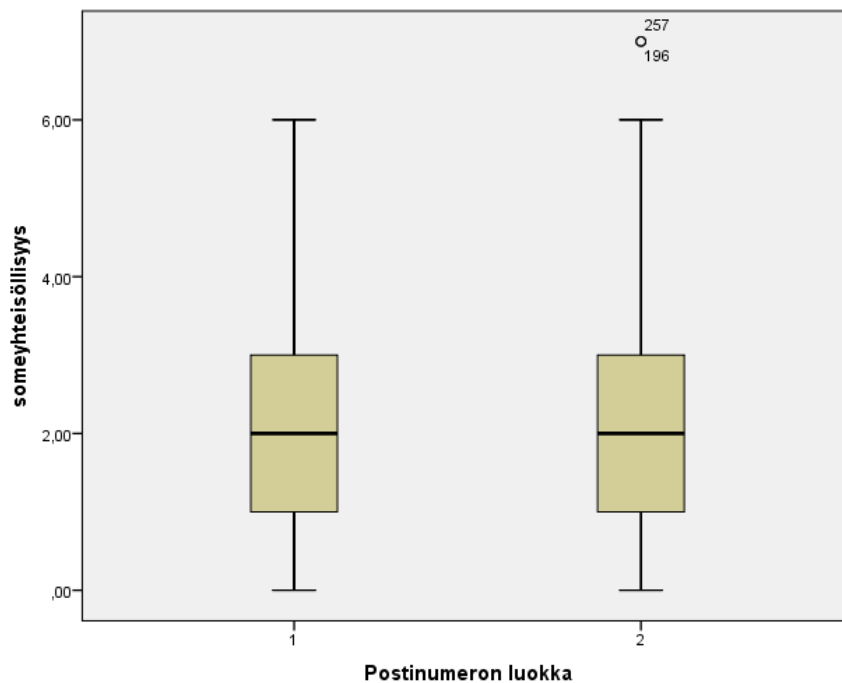

Kuvio 14. Hajontakuviota yhteisöllisyys -summamuuttujasta.

Some-yhteisöllisyys (asteikko 0–8)	Yhteensä	Etelä	Pohjoinen
N	322	178	144
Minimi	0	0	0
Maksimi	7	6	7
Keskiarvo	2.0745	1.8483	2.3542
Mediaani	2	2	2
Moodi	1	1	2
Keskihajonta	1.36056	1.17628	1.51666
Vinous	0.574	0.467	0.441

Taulukko 2. Sosiaalisen median yhteisöllisyyden tunnusluvut.

Sosiaalisen median yhteisöllisyyden mahdollisten arvojen vaihteluväli oli 0–8. Pohjoisen sosiaalisen median yhteisöllisyyden arvoissa oli suurempi vaihtelu kuin etelässä, ja arvojen jakauma oli molemmilla alueilla oikealle vino. Keskiarvon mukaan pohjoisella tutkimusalueella sosiaalisen median yhteisöllisyyden saamat arvot olivat korkeampia (2,4) kuin etelässä (1,8) (taulukko 2). Puolet sekä etelän että pohjoisen alueen havainnoista sijoittui välille 1–3 (kuvio 15).

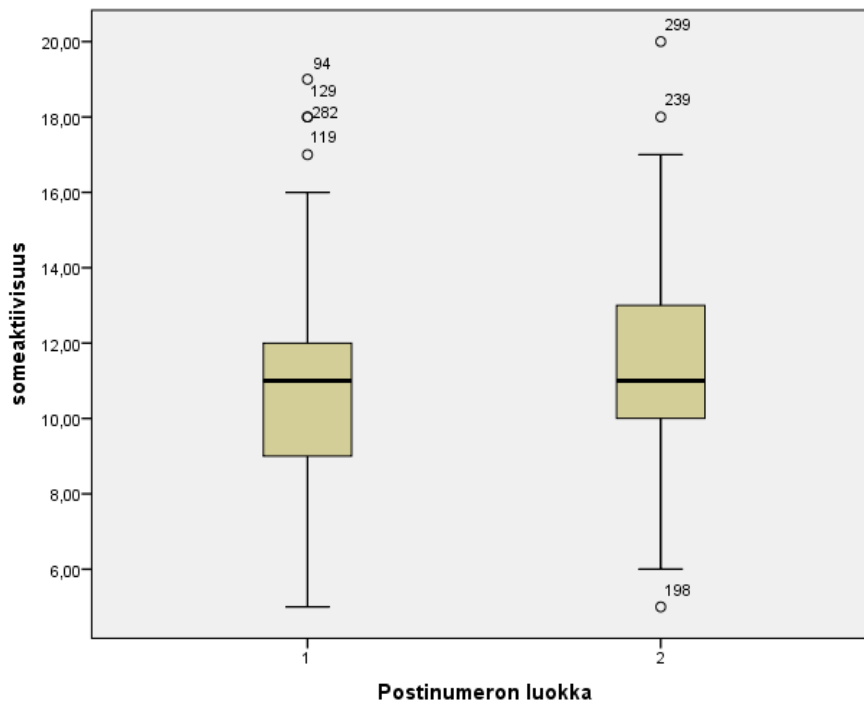

Kuvio 15. Hajontakuviokuva someyhteisöllisyys -summamuuuttujasta.

Someaktiivisuus (asteikko 5–20)	Yhteensä	Etelä	Pohjoinen
N	297	164	133
Minimi	5	5	5
Maksimi	20	19	20
Keskiarvo	10.9259	10.7073	11.1955
Mediaani	11	11	11
Moodi	11	11	11
Keskihajonta	2.63832	2.63757	2.62407
Vinous	0.615	0.604	0.657

Taulukko 3. Sosiaalisen median käyttöaktiivisuuden tunnusluvut.

Tutkittujen Facebook-ryhmien käyttöaktiivisuus oli keskiarvoisesti etelässä 10,7 ja pohjoisessa 11,2. Pohjoisen tutkimusalueella oli hieman suuremmat ylä- ja alakvartiilit, joten puolet havainnoista sijoittui käyttöaktiivisuudessa korkeammalle kuin etelässä kuin pohjoisessa (taulukko 3; kuvio 16).

Kuvio 16. Hajontakuvio someaktiivisuus -summamuuttujasta.

Summamuuttujien saamat erot tutkimusalueittain voidaan havaita sekä tunnuslukujen että jakaumien perusteella. Sekä naapuruston yhteisöllisyys että sosiaalisen median yhteisöllisyys ja sosiaalisen median käyttöaktiivisuus saivat pohjoisen tutkimusalueen vastaajien keskuudessa tunnuslukujen perusteella suurempia arvoja. Testatakseni, ovatko erot alueiden välillä merkitseviä, käytän Mann-Whitneyn U-testiä kahden toisistaan riippumattoman muuttujan vertailuun. Tilastollisessa laskennassa $<0,05$ p-arvot ilmaisevat tilastollista merkitsevyyttä, ja

samaa rajaa käytetään tässä työssä. Testin mukaan naapuruston yhteisöllisyyden ($p=0,000$) ja sosiaalisen median yhteisöllisyyden kohdalla ($p=0,003$) vallitsee tutkimusalueiden välillä merkitsevä ero. Merkitsevää eroa tutkimusalueiden välillä ei sen sijaan ollut sosiaalisen median käyttöaktiivisuudessa.

8.4 Yhteisöllisyysmuuttujien korrelaatio ja yhteys taustatekijöihin

Summamuuttujien keskinäinen korrelaatio voi paljastaa, onko sosiaalisen median vahvalla yhteisöllisyydellä yhteys naapurustoissa koetun yhteisöllisyyden kanssa. Pearsonin korrelaatiokertoimen mukaan kaikkien laadittujen summamuuttujien välillä vallitsee tilastollisesti erittäin merkitsevä positiivinen korrelaatio, eli yhden kasvaessa myös kaksi muuta saavat suurempia arvoja ($p=0,000$). Sosiaalisen median käyttöaktiivisuus ja some-yhteisöllisyys saavat korkeimman korrelaatiokertoimen (0,44), eli ne selittävät noin 20 prosenttia toistensa vaihtelusta. Selitysaste lasketaan ottamalla korrelaatiokertoimesta toinen potenssi ($0,44^2 = 0,19 = 19\%$) (Heikkilä 2008). Some-yhteisöllisyyden ja naapuruston yhteisöllisyyden summamuuttujien välinen korrelaatio oli pienempi (0,24) ja näin ollen nämä kaksi yhteisöllisyysmittaria selittivät 6 prosenttia toistensa vaihtelusta. Sosiaalisen median käyttöaktiivisuuden ja naapuruston yhteisöllisyyden korrelaatio oli samaa luokkaa, 0,27, jolloin selitysaste on 7 prosenttia.

Seuraavana halutaan selvittää, millä taustatekijöillä on yhteys laadittujen summamuuttujien arvoihin. Eroja summamuuttujien arvoissa taustamuuttujittain voidaan havainnoida myös vain ristiintaulukoinneilla tai jakaumia tutkimalla, mutta tässä tavoitteenamme on löytää tilastollisesti merkitseviä tekijöitä. Summamuuttujien arvojen kannalta tilastollisesti merkitsevien tekijöiden löytämiseksi ja merkitsevyystason laskemiseksi käytetään tilastollisia testejä, jotka tässä työssä toteutettiin SPSS-ohjelmistolla. Kun halutaan verrata mielipideasteikollisia summamuuttujia kategoriisiin pohjatietomuuttujiin, käytetään kahden toisistaan riippumattoman muuttujan vertailuun soveltuvaa Kruskal-Wallisin testiä. Muut testaustavat, kuten kahden riippumattoman otoksen t-testi ei tule kyseeseen, koska kaikki muuttujat eivät ole normaalisti jakautuneita. Kruskal-Wallis valikoitui menetelmäksi, koska se soveltuu myös pienemmille otoskoille kuin esimerkiksi khiin neliön testi (Heikkilä 2008; Taanila 2013).

Naapuruston yhteisöllisyydelle löytyi eniten tilastollisesti merkitseviä yhteyden omaavia muuttujia vastaajiemme taustatekijöistä. Naapuruston yhteisöllisyyteen liittyivät merkitsevästi asunnon hallintaperuste, pääasiallinen toiminta, alueella asuttu aika sekä vastaajan ikä (taulukko 4).

	Naapuruston yhteisöllisyys	Some-ryhmän yhteisöllisyys	Some-ryhmän käyttöaktiivisuus
Asunnon hallintaperuste	0.000	0.005	
Talotyyppi	0.006	0.039	
Pääasiallinen toiminta	0.001		0.033
Alueella asuttu aika	0.000		
Vastaajan ikä	0.000	0.003	0.000
Perhetyyppi	0.000	0.004	

Taulukko 4. Summamuuttujiin yhteyden omaavat taustatekijät ja tilastollinen merkitsevyysaste.

Naapuruston yhteisöllisyys oli erittäin merkitsevästi korkeampi niiden vastaajien kohdalla, jotka asuivat omistusasunnoissa. Ero vastaajan pääasiallisessa toiminnassa suhteessa naapuruston yhteisöllisyyteen oli merkitsevä opiskelijoiden ja eläkeläisten välillä, opiskelijoiden kokeman yhteisöllisyyden ollessa pienempi kuin eläkeläisten. Talotyyppien osalta rivitalojen asukkaat saivat korkeamman naapuruston yhteisöllisyyden arvon kuin kerrostalojen asukkaat. Naapuruston yhteisöllisyyden ja iän suhteen jakauma antaa ymmärtää, että mitä iäkkäämpi vastaaja, sen korkeamman arvon naapuruston yhteisöllisyys saa. Ikäluokan 18–24 ja 35–44 sekä 65– välillä oli merkitsevä ero. Lisäksi 25–34 -vuotiaiden osalta oli merkitsevä ero suhteessa luokkiin 45–54 ja 65–. Pidempi alueella asuttu aika indikoi suurempaa arvoa naapuruston yhteisöllisyydessä. Ero oli merkitsevä kun verrattiin alueella alle vuoden asuneita 4-10 vuotta tai yli 20 vuotta alueella asuneisiin. Yhteisöllisyys vaihteli myös perhetyypin mukaan, sinkkujen saaden matalamman yhteisöllisyysarvon kuin pariskuntien ja erityyppisten lapsiperheiden. Tilastollisesti merkitsevä ero löytyi nimenomaan sinkkujen sekä kaikkien muiden ryhmien välillä.

Facebook-ryhmän yhteisöllisyyteen merkitsevästi kytkeytyviä taustatekijöitä löydettiin huomattavasti vähemmän (taulukko 4). Vuokra-asunnoissa asuvat saivat keskiarvoisesti merkitsevästi pienemmän arvon sosiaalisen median yhteisöllisyydessä kuin omistusasunnoissa asuvat vastaajat. Myös talon tyyppillä oli merkitsevä yhteys some-yhteisöllisyyteen. Perhetyypillä oli merkitsevä suhde some-yhteisöllisyyteen sinkkujen ja lapsiperheiden välillä. Lapsiperheiden some-yhteisöllisyys oli arvoltaan suurempi kuin sinkkujen. Aineiston jakauma viittaisi siihen, että nuoremmissa ikäluokissa some-ryhmän yhteisöllisyys saa säännönmukaisesti pienempiä arvoja, mutta vain ryhmien 25–34 ja 35–44 välinen ero oli tilastollisesti merkitsevä.

Alueellisen sosiaalisen median käyttöaktiivisuus oli yhteydessä vastaajien ikään sekä pääasialliseen toimintaan (taulukko 4). Merkitsevä ero käyttöaktiivisuudessa oli ikäluokkien 18–24 ja 65– sekä 25–34 ja 45–54 välillä. Erittäin merkitsevä ero oli luokkien 25–34 ja 35–44 sekä 25–34 ja 65– välillä. Näistä luokista vanhimmassa ikäluokassa sosiaalisen median

käyttöaktiivisuus oli suurinta laskien alempia luokkia kohti. Pääasiallisessa toiminnassa ei ollut eroteltavissa minkä luokkien välillä ero oli tilastollisesti merkitsevä, mutta kokonaisuudessaan se sai sosiaalisen median käyttöaktiivisuuteen suhteutettuna p-arvon 0,03.

Kruskal-Wallis -testin perusteella löydettiin naapurustojen sekä Facebook-ryhmien yhteisöllisyyteen liittyviä taustamuuttujia, joiden selityksasteita voidaan tutkia kevyesti mahdollisten syy-seuraussuhteiden valottamiseksi. Regressioanalyysillä voidaan tuottaa malli, jonka avulla löydetään useammasta tekijästä tilastollisesti merkitseviä summamuuttujia selittäviä taustatekijöitä. Kaikki muuttujia ei voida laittaa samaan malliin, koska regressioanalyysissä voi käyttää selittävinä muuttujina vain kategorisia, suhdeasteikollisia tai dummy-muuttujia (Heikkilä 2008). Jokaisen taustatekijän selittävyttä voidaan testata kuitenkin erikseen, koska käytetyssä aineistossa esimerkiksi jokaisen perhetyypin esiintyvyys vastaajan kohdalla on esitetty dummy-muuttujalla. Ikää ja alueella asuttua aikaa ei ollut aineistossa dummy-muuttujana, ja aikatauluongelmien vuoksi niitä ei ehditty muuntaa regression testausta varten. Menetelmänä käytettiin backward -tyypin regressioanalyysia, joka lisää aluksi jokaisen valitun muuttujan malliin, jonka jälkeen se poistaa tilastollisesti vähiten merkitsevät tekijät pois mallista kunnes mallin kokonaisselityksaste on merkitsevä (Taanila 2010; Weckroth et al. 2015).

Regressioanalyysissä perhetyypeistä sinkkuus selitti 7 prosenttia naapuruston yhteisöllisyyden vaihtelusta. Pääasiallisen toiminnan kohdalla tilastollisesti merkitsevinä malliin jäivät sekä työttömyys, työssäkäynti että opiskelijuus, jotka selittivät 6 prosenttia yhteisöllisyyden vaihtelusta. Talojen tyypeistä kerrostalossa asuminen selitti 3 prosenttia naapuruston yhteisöllisyydestä ja vuokralla asuminen 7 prosenttia. Kaikki edeltävät mallit saivat p-arvoksi enintään 0,002. Some-ryhmän yhteisöllisyydestä 5 prosenttia selittyi sillä ($p=0,000$), että vastaajana oli lapsiperhe (ei yksinhuoltajat), eli lapset perheessä ilmensivät korkeampaa some-yhteisöllisyyttä. Matalamman some-yhteisöllisyyden arvon tuotti vuokralla asuminen (selityksaste 3 %, $p=0,000$). Kerrostalossa asuminen laski some-yhteisöllisyyttä (3,3 %, $p=0,001$). Sosiaalisen median käyttöaktiivisuuden vaihtelusta selittyi positiivisesti 3,5 % ($p=0,000$) sillä että vastaaja oli työssäkäyvä, perhe- tai muulla vapaalla tai opiskelija. Lasketut selityksasteet ovat yleisesti ottaen melko matalia. Tavoitteena ei ollut saada perusjoukkoon tehtäviä yleistyksiä, koska jo suhteessa pieni kokonaisotos estää yleistyksen. Prosenttiosuudet kuitenkin kertovat, että ainakin osalla havaituista taustamuuttujien yhteyksistä on olemassa kausaalisuhte naapuruston yhteisöllisyyden ja sosiaalisen median yhteisöllisyyden muuttujiin.

8.5 Tulosten yhteenveto

Tutkimuksen vastaajien taustat jakautuivat noudattaen tekijöitä, joiden perusteella alueet oli valittu. Pohjoinen tutkimusalue oli sekä alueellisiltaan ominaisuuksiltaan että vastaajien ominaisuuksiltaan pientalovaltainen, omistusasuntopainotteinen ja lapsiperheiden suosiossa. Eteläisellä tutkimuksella asuntokanta painottui kerrostaloihin, suuremman osan asuessa vuokralla ja eläen sinkku tai dinkku-talouksissa. Pohjoisen vastaajat olivat aktiivisempia omassa Facebook-ryhmässään useimmissa toimissa kuin etelän vastaajat. Erot vastauksissa voivat juontua esimerkiksi eroista yhteisöllisyyden vahvuudessa tai ryhmien erilaisista toimintatavoista ja koosta.

Etelän vastaajille naapuruston yhteisöllisyys oli vähemmän tärkeää kuin pohjoisen vastaajille. Taustatekijöittäin tarkasteltuna havaittiin, että kotiin läheisemmin sidotut vastaajat, kuten perhevapailla olevat ja eläkeläiset, pitivät naapuruston yhteisöllisyyttä tärkeimpänä. Yhteisöllisyys oli myös tärkeämpää perheellisille ja vanhemmille ikäluokille. Vastaajien jaetut mielikuvat omasta asuinalueestaan olivat pohjoisen vastaajien kohdalla yhteneväisemmät kuin etelän vastaajien, sillä pohjoisen vastaajat valitsivat yhtenäisemmin aluettaan kuvaavia adjektiiveja.

Vahvempi naapuruston yhteisöllisyyden arvo havaittiin koko joukossa niillä vastaajilla, jotka olivat iäkkäämpiä, asuneet asuinalueellaan pidempään, omistivat asuntonsa, joiden perheessä oli lapsia ja jotka asuivat pientalossa. Facebook-ryhmän yhteisöllisyyden vahvimpia arvoja saaneet vastaajat olivat keski-ikäisiä, yli vuoden alueellaan asuneita, pientaloissa asuvia, perheellisiä tai pariskuntia eivätkä olleet opiskelijoita tai eläkeläisiä. Ryhmän käyttöaktiivisuuden jakauma taustatekijöittäin heijasteli pitkälti naapuruston yhteisöllisyyden arvoja, erojen ollessa käyttöaktiivisuuden kohdalla kuitenkin pienempiä.

Vastauksien jakaumien perusteella pohjoisen vastaajat kokivat naapurustonsa yhteisöllisemmäksi kuin etelän vastaajat. Myös Facebook-ryhmän yhteisöllisyys sai korkeampia arvoja pohjoisen vastaajien osalta. Molemmissa muuttujissa vastausten hajonta oli ylipäättään pienempää pohjoisessa kuin etelässä, ja erot alueiden välillä olivat myös tilastollisesti merkitseviä. Facebook-ryhmän käyttöaktiivisuuden erot olivat samansuuntaisia alueiden välillä, mutta erot eivät olleet suuria.

Sosiaalisen median yhteisöllisyys ja somen käyttöaktiivisuus selittivät positiivisella korrelaatiolla toistensa vaihtelua tilastollisesti melko paljon, mikä vahvistaa jo maalaisjärjellä pääteltävissä olevan yhteyden. Naapuruston yhteisöllisyys ja some-yhteisöllisyys selittivät

toistensa vaihtelua hieman vähemmän, 6 prosenttia ja somen käyttöaktiivisuus ja naapuruston yhteisöllisyys noin 7 prosenttia. Kaikkien muuttujien korrelaatiot olivat positiivisia, eli toisen kasvaessa myös toinen oli suurempi.

Naapuruston yhteisöllisyydelle löydettiin eniten tilastollisesti merkitseviä siihen yhteyden omaavia taustatekijöitä. Facebook-ryhmän yhteisöllisyyden kanssa samoja tekijöitä näistä olivat asunnon hallintaperuste, talotyyppi, vastaajan pääasiallinen toiminta ja vastaajan ikä. Yhteyden omaavien muuttujien selitysasteita summamuuttujiin tarkasteltiin myös kevyesti regressioanalyysin menetelmin, ja osalle muuttujista löydettiin matalahkoja, alle 10 prosentin selitysasteita.

9 Keskustelu

Helsingin alueellisten Facebook-ryhmien aktiivisuus ja monipuolisuus on elävöittänyt kaupunkia jo monta vuotta, ja toivottavasti vaikuttanut vain positiivisesti eri alueiden asukkaiden elämään. Nämä Facebook-ryhmät ovat hyperlokaaleja, eli keskittyvät asuinalueiden pienimpiinkin yksityiskohtiin asukkaiden lähtökohdista. Saadut tulokset Helsingin kahdelta erilaiselta asuinalueelta mukailevat aiempaa tutkimusta, jonka mukaan naapurustonsa yhteisöllisyyden kokevat tärkeimmäksi juurikin lapsiperheet ja iäkkäät sekä käytännön syistä asuinalueeseensa tiukemmin sidotut henkilöt (Henning & Lieberg 1996; Hirvonen 2013). Näiden ihmisten elinpiiri on sidottu tiiviimmin paikkaan, jolloin on luontevaa etsiä ja vahvistaa myös sosiaalisia suhteita omalla asuinalueella. Suomalaisissa naapurustoissa on havaittu samoja naapurustojen yhteisöllisyyteen kytköksissä olevia taustatekijöitä joita tämän työn tuloksissa löydettiin. Pientaloissa asuvat, asuntonsa omistavat, lapsiperheet, vanhemmat asukkaat ja alueella pidempään asuneet kokivat naapurustonsa aiemman tutkimuksen mukaan yhteisöllisemmäksi (Hirvonen 2013; Strandell 2017). Monet korkeaan tai matalaan yhteisöllisyyteen liitettävät tekijät kulkevat kuitenkin käsi kädessä, mikä vaikeuttaa todellisten syiden löytämistä. Hyvin arkiset asiat voivat liittää ihmisiä yhteen Paloheinä-Pakila-Torpparinmäen alueella enemmän kuin Kallio-Vallilassa, kuten toimiminen kerrostaloyhtiötä pienemmissä taloyhtiössä, lapsien harrastukset tai pienempi asukasmäärä.

Kuten Capece ja Costa (2013) havaitsivat aiemmassa tutkimuksessaan, löytyi aktiivisen alueellisen verkkoyhteisön käytön ja naapuruston yhteisöllisyyden väliltä positiivinen korrelaatio. Sama korrelaatio havaittiin myös tässä tutkimuksessa, ja lisäksi sosiaalisen median aktiivinen käyttö korreloi molempien aiemmin mainittujen kanssa. Sosiaalisen median yhteisöllisyydellä ja naapurustojen yhteisöllisyydellä havaittiin myös olevan jaettuja vastaajien

taustatekijöitä, kuten asunnon hallintaperuste. Vaikka sosiaalisessa mediassa tapahtuva kanssakäyminen ja yhteisöllisyys rakentuvat eri tavalla, vaikuttavat sen taustalla siis samat tekijät kuin naapuruston yhteisöllisyydessä. Tämä tukee ajatusta siitä, että sosiaalisessa mediassa tapahtuva kanssakäyminen on myös arvokasta naapuruston yhteisöllisyyden kannalta.

Uskon, että alueellisen sosiaalisen median suurin potentiaali yhteisöllisyyttä kasvattamaan löytyy muun naapuruston yhteisöllisyyden kannalta heikommilta alueilta, kuten kerrostalovaltaisilta, vähemmän lapsiperheitä sisältäviltä ja pääosin vuokra-asunnoista koostuvilta alueilta. Kun naapuruston heikot siteet saavat potentiaalinen ylipäättään syntyä sosiaalisessa mediassa tapahtuvassa kanssakäymisessä, voivat ne myös pysyä yllä ja vahvistaa useamman alueen asukkaan tunnetta alueen yhteisöllisyydestä. Ilman minkäänlaista kontaktia ei voi syntyä edes heikkoa sosiaalista sidettä, ja kohtaamisia on perinteisesti syntynyt helpommin juuri esimerkiksi rivitaloissa kuin kerrostaloissa. Matalan kynnyksen alueellinen sosiaalinen media tuo ihmisiä helposti samalle virtuaaliselle ”torille”. Digitaalisen kuilun yleisemmät ilmenemismuodot nykyään, kuten osaamaton median käyttö, voivat kuitenkin muuttaa alueellista yhteisöllisyyden kokemusta ihmisten välillä. Tässä tutkimuksessa ei päästy pintaa syvemmälle somea käyttämättömien suhteen.

Durkheim jäseni yhteisössä sen ominaisuuksista jaettujen mielikuvien vaikutusta naapurustojen yhteisöllisyyteen kollektiivisen tason käsitteellä, joka luo kestävyyttä yhteisöllisyydelle yksilöiden vaihtuessa ryhmässä (Aro & Jokivuori 2014). Näkemykseni mukaan sosiaalisen median alustoilla, kuten Facebookin alueryhmissä, on havaittavissa yhteisöllisyydessä myös kollektiivinen taso. Esimerkiksi Facebookin toimintalogiikka itsessään synnyttää automaattisesti rekisterin siitä, mistä asioista ryhmä, eli alueen asukkaat, haluavat keskustella ja esimerkiksi julkaisujen tykkäysten määrä indikoi asian tärkeyttä asukkaille. Näin nämä toisia suosituimmaksi yhteisön ilmaisemat aiheet saavat myös Facebookin algoritmien voimalla näkyvyyttä, kun ne todennäköisemmin näkyvät ryhmän jäsenille. Nämä valinnat ohjaavat sitä, mikä päätyy ihmisten mielissä kuvaamaan kaupunginosan sosiaalista mediaa, ja myös mahdollisesti koko naapuruston henkeä. Pohjoisen tutkimusalueemme asukkaat olivat adjektiivipatteristolla mitattuna selvästi yksimielisempiä siitä, millainen heidän naapurustonsa on. Tästä herää kysymys, vallitsiko pohjoisella tutkimusalueella mahdollisesti vahvempi kollektiivinen taso Facebook-ryhmässä? Sosiaalisen median kollektiivisen tason yhteydessä naapurustojen yhteisöllisyyteen voisi olla potentiaalia tarkempaan tutkimukseen.

Tutkimukseen laadittujen summamuuttujien keskinäinen positiivinen korrelaatio vahvistaa käsitystä siitä, että alueellinen sosiaalinen media tukee naapurustojen kanssakäymistä ja vahvistaa näin alueellista yhteisöllisyyttä. Korrelaatio ei ollut kuitenkaan yhtä vahva kuin ennakko-odotusteni mukaan. Naapurustosuhteiden arvokkuus kaupungeissa nykypäivänä todistuu kuitenkin jo alueellisen sosiaalisen median olemassaololla. Facebook alustana antaa vapaat kädet käyttäjilleen järjestäytyä ryhmiin haluamallaan tavalla, ja myös suurin osa Helsingin kaupunginosaryhmistä on syntynyt spontaanisti. Koska naapureiden välisiä heikkoja suhteita halutaan synnyttää ja ylläpitää, kerääntyvät asukkaat paikkaan, jossa se on digitaalisen viestinnän aikakaudella helpointa. Kommunikaation yksinkertaisuus vahvistaa näin alueellisia heikkoja siteitä naapurustoissa. Kuten Granovetter (1973) esitti jo varhain, heikkojen siteiden monimuotoisuus, esimerkiksi vahvistaminen sekä somessa että kasvotusten, voi pitää yhteisöjä paremmin koossa.

Suuret naapurustojen yhteisöllisyyteen kytkeytyvät teorialinjat poikkeavat toisistaan erityisesti käsityksessään etäisyyden merkityksestä naapurustojen yhteisöllisyyden muodostumisessa, sekä siinä, minkälaisia sosiaalisia suhteita ja yhteisöllisyyttä arvostetaan. Etäisyys ei ole toistaiseksi merkitykseltään kuollut, vaikka uudelleenjärjestelyjä on tapahtunut myös sosiaalisten suhteiden muodostamisessa ja ylläpidossa. Aiemmat huolet siitä, että internet ja sosiaalisen media vain erottaa ihmisiä paikallisella tasolla, tuntuvat tämän työn tulosten valossa turhalta. Sosiaalinen media tukee paikallisaktivismia, kerää ihmisiä toimimaan yhdessä asuinalueensa hyväksi ja innostaa tutustumaan naapureihin. Kysymykset siitä, millainen yhteisöllisyys on arvokkainta tai ”aidointa”, ovat kuitenkin pitkälti myös arvokysymyksiä. Jos naapuruston asukkaiden kohtaamista sosiaalisessa mediassa ei lasketa todelliseksi paikallisten sosiaalisten suhteiden rakentamiseksi, on sitä vaikeaa nähdä alueelliselle yhteisöllisyydelle lisäarvoa tuottavana. Tällöin sosiaalisessa mediassa vietetty aika voidaan nähdä olevan pois kasvotusten hoidetuista naapurustosuhteista.

Naapurustojen yhteisöllisyyden on ajan saatossa, monen tekijän summana, myös Suomessa havaittu ”ohenneen” (Hirvonen 2013). Koska yhteisöllisyydessä on pitkälti myös kysymys tunteesta, voi paikallisessa sosiaalisessa mediassa aktiivinen toimiminen lisätä tunnetta sosiaalisesta kontaktista naapureiden ja muiden alueen asukkaiden kanssa, vaikka suoraa keskusteluyhteyttä ei syntyisikään somessa muiden asukkaiden kanssa. Vain jo muiden keskustelujen lukeminen tai niistä tykkäily voi antaa tunteen mukana olosta. Pelätty äärimmäinen kehitys, että kasvotusten tapahtuva kanssakäyminen voisi kuihtua naapurustoissa täysin, ei tunnu todennäköiseltä ainakaan lähitulevaisuudessa. Kuten tämän tutkimuksen

tuloksissa todetaan, suurimpia syitä alueellisissa Facebook-ryhmissä oloon ovat edelleen esimerkiksi tiedonsaanti alueen tapahtumista, ja muut lopulta kasvotusten tapahtuvaan sosiaaliseen kanssakäymiseen johtavat toiminnot. Naapurustojen sosiaalisen median kanssakäyminen nivoutuu näin ollen jouhevasti fyysiseen tilaan. Autio (2017b) esitti asukkaiden käyttävän alueellista sosiaalista mediaa usein hyödyn kautta, mikä vahvistui myös tämän tutkimuksen tuloksissa ja syissä kuulua ryhmiin.

Verkostonäkökulmassa käsitelty ajatus siitä, että ihmiset luovivat sosiaalisten suhteiden verkostoissa jouhevasti omista lähtökohdistaan, soveltuu hyvin sosiaalisen median aikakaudelle. Yksilöt käyttävät sosiaalista mediaa joustavasti, tarkoituksenaan myös muodostaa eritasoisia sosiaalisia siteitä tiedostaen tai tiedostamatta. Alueellisesta somesta ei välttämättä lähdetä etsimään sydänystäviä, mutta sieltä saatu yhteisöllisyyden tunne on mukava bonus muulle sosiaaliselle elämälle. Aiemmassa tutkimuksessa on todettu, että vaikka kontakteja on enemmän some-yhteisöissä kuin muissa yhteisöissä, on ihmisillä vähemmän vaikutusta sosiaalisen median yhteisön jäsenten elämään (Abfalter et al. 2012). Pienikin vaikutus on kuitenkin merkittävä, kun käsitellään naapuruston heikkoja sosiaalisia siteitä. Alueellisissa some-yhteisöissä ei välttämättä ole tarkoitukseen muuttaa muiden jäsenien elämää ratkaisevasti tai etsiä sielunkumppaneita, mutta ne toimivat silti muun naapuruston yhteisöllisyyden vahvistajina. Lähtökohtana on suuremman osan ihmisiä liittäminen löyhästi yhteen.

Mielenkiintoista on myös Facebook-ryhmien tietynlainen piittaamattomuus virallisista kaupunginosien rajoista. Kuten tämänkin tutkimuksen kyselyn vastaajissa, on Facebookin alueryhmissä jäsenenä usein sellaisia henkilöitä, jotka eivät välttämättä virallisen määritelmän mukaan ole kyseisen alueen asukkaita. Tähän ajatukseen liittyy myös verkostonäkökulman kritiikki aiemman tutkimuksen oletukseen siitä, että naapurusto alueena muodostaa automaattisesti yhteisön. Yhteisö voikin naapurustoissa rakentua myös muiden tekijöiden kuin pelkän jaetun asuinalueen varaan. Vallitseeko joillakin asuinalueilla ja niiden Facebook-ryhmissä alueen ulkopuolisiakin kiinnostava hyvä, yhteisöllinen henki, joka vetää ihmisiä puoleensa ja nostaa alueen kiinnostavuutta ja jos jotkut alueen asukkaat eivät koe tätä yhteishenkeä oman tyyppisekseen, karkottaako se heidät toimimasta sosiaalisen median ryhmissä?

Yhteisön muodostumiseen Helsingin kaupunginosissa vaikuttavat todennäköisesti sekä territoriaaliset että relationaaliset tekijät (jaottelu Gusfieldin 1975 mukaan, cit. McMillan & Chavis 1986; Capece & Costa 2013). Uskon, että näiden tekijöiden merkitys vaihtelee alueittain

ja ryhmittäin. Koska ryhmät ovat avoimia, niin alueiden hengestä sekä fyysisessä tilassa että sosiaalisessa mediassa nauttivat voivat liittyä niihin saadakseen lisää iloa sosiaalisiin suhteisiinsa. Homofilian, eli ihmisten samankaltaisuuden sosiaalisissa suhteissa (McPherson et al. 2001), kannalta täytyisi alueellisen Facebook-ryhmän koon olla tarpeeksi suuri, jotta jäsenet ja mahdolliset jäsenet uskoisivat löytävänsä sieltä samankaltaisia henkilöitä. Onkin mielenkiintoista pohtia, voisiko Chicagon koulukunnan ajatusta sosiaalisen ekologiasta, eli kamppailun elintilasta ja saman henkisten ihmisten kerääntymisestä yhteen, katsoa soveltuvan alueellisten Facebook-ryhmien kuvailuun. Vaikka ryhmät lähtökohtaisesti syntyvät territorionaalisista lähtökohdista, voi esimerkiksi samalla alueella olla kaksi suosittuudessa erilaista ryhmää. Ryhmän sisäinen säätely vaikuttaa siihen, mitkä aihepiirit nousevat suosituiksi ja mistä ryhmän sisäinen yhteisöllisyys saa näin ollen polttoainetta.

Tässä tutkimuksessa havaittiin, että naapurustojen yhteisöllisyyden sekä alueellisten Facebook-ryhmien yhteisöllisyyden ja niiden käyttöaktiivisuuden taustalla vaikuttavat samat tekijät. Tärkeimpiä yhteyden korkeampaan yhteisöllisyyteen omaavia taustatekijöitä sekä Facebook-ryhmässä että naapurustoissa yleensä oli omistusasuminen, pientaloasuminen ja lapsiperheellisyys. Aiemmassa tutkimuksessa naapurustojen yhteisöllisyyteen positiivisesti vaikuttavien tekijöiden havaittiin siis omaavan yhteyden myös vahvempaan yhteisöllisyyteen sosiaalisessa mediassa. Naapurustojen yhteisöllisyys ja alueellisen Facebook-ryhmän yhteisöllisyys korreloivat keskenään positiivisesti, mikä indikoi että asukkaan kokiessa alueellisen Facebook-ryhmän yhteisölliseksi, kokee hän myös todennäköisesti naapurustonsa muuten yhteisölliseksi. Syy-seuraussuhteen valottaminen näiden ilmiöiden välillä vaatii jatkotutkimusta.

Käsillä oleva työ on tapaustutkimuksen lähtökohdista reliabiliteetiltaan hyvä. Tuloksista ei tehty suoraa yleistystä perusjoukkoon, ja suuri osa analyysistä oli kyseistä vastaajajoukkoa kuvailevaa. Hyödynnettyjen vastausten lukumäärä (335) oli asetettujen tavoitteiden mukainen. Se ei ole kuitenkaan riittävän suuri otos laajasta perusjoukosta, jotta tuloksia voitaisiin yleistää koko tutkittavaan ryhmään. Valikoituneet vastaajat saattavat olla esimerkiksi erityisen aktiivisia toimijoita ympäristössään ja sosiaalisessa mediassa, ja vääristää näin ollen tuloksia. Näin ollen tämä tapaustutkimus on kurkistus ilmiöön, ja antaa lisätietoa ja kehitysideoita alueellisen somen ja naapuruston yhteisöllisyyden jatkotutkimukseen.

Summamuuttujien laadintaa voidaan pitää onnistuneena, sillä niiden osakysymykset saivat yhdessä vahvan reliabiliteetin. Esimerkiksi alueellisten sosiaalisen median ryhmien

yhteisöllisyyden mittaamiseen ei ollut suurta vertailupohjaa kysymyksien laadintaa varten, mutta pidän valittuja kysymyksiä relevantteina. Osakohtia olisi kuitenkin voinut tehdä vielä enemmän, ja vertailla esimerkiksi negatiivisia sosiaalisen median toimintoja ja positiivisia sosiaalisen median toimintoja muihin muuttujiin. Myös summamuuttujien skaalaus täysin samalle asteikolle olisi helpottanut niiden vertailua entisestään. Syy-seuraussuhteiden laajempi tutkimus sekä summamuuttujien että taustamuuttujien välillä olisi ollut perusteltua. Analyysitavoista esimerkiksi faktorianalyysi olisi voinut antaa luotettavampia tuloksia kausaalisuhteista kuin nyt käytetty regressioanalyysi. Tarkempi suunnittelutyö lomakkeen laadinnassa olisi mahdollistanut pätevämmän mittarin alueellisten Facebook-ryhmien kohdalla, kun nyt yhteisöllisyyden summamuuttujat laadittiin erityyppisistä kysymyspatteristoista. Asteikkomuutoksilla ja laajemmalla kattauksella kysymyksiä olisi some-yhteisöllisyyden mittarista saatu paremmin naapuruston yhteisöllisyyden kanssa vertailtava. Ongelmana oli kysymyksiä laatiessa pyrkimys pitää lomake mahdollisimman lyhyenä, jotta vastauksia saatiin mahdollisimman paljon. Kuitenkin joitakin muita kysymysosioita poistamalla tai tiivistämällä olisi saatu tilaa laajentaa sosiaalisen median yhteisöllisyyteen liittyviä kysymyksenasetteluja. Lomakkeelle suoritettiin testaus, mutta testauksessa olisi pitänyt keskittyä enemmän jo siihen, millaisia jatko-analyysijä kysymyksistä on tarkoitus tehdä.

Käsillä olevan tutkimusaiheen tuoreuden ansiosta mahdollisia muita tutkimusideoita on runsaasti. Nyt valitulle tutkimusasetelmalle vaihtoehtona oli tutkia, miten naapurustoissa sosiaalista mediaa käyttävät kokevat asuinalueensa yhteyden eri tavalla kuin aktiivisesti somettavat. Tällä kysymyksenasettelulla saataisiin mahdollisesti vahvistusta ja tarkkuutta havaituille yhteydellä alueellisen sosiaalisen median käytön ja naapuruston yhteisöllisyyden välillä. Myös perustutkimusta siitä, miten naapurustojen kanssakäyminen on sosiaalisessa mediassa muuttunut ajassa, olisi vielä tarpeen tehdä. Alueellisen sosiaalisen median ryhmiin keskittyvistä tutkimusasetelmista hedelmällistä olisi tutkia eri ryhmien sisäistä säätelyä ja ominaisuuksia. Autio (2017a) tutki jo Helsingin kaupunginosaryhmiä Facebookissa koheesion ja kontrollin näkökulmasta, mutta maantieteellisestä näkökulmasta olisi kiinnostavaa nähdä, millä alueilla ja kadunpätkillä asuvilla ihmisillä nähdään olevan oikeus kuulua ”kokonaisvaltaisesti” alueryhmiin. Voisi myös pohtia, kuinka esimerkiksi Kallion kaupunginosan henki syntyy, jos (ja kun) suuri osa Facebook-alueryhmän jäsenistä ei asu alueella, joka perinteisesti lasketaan Kallioksi.

Aito innostus naapurustojen uudesta sosiaalisen kanssakäymisen muodosta yhteisöllisessä mediassa sai minut kirjoittajana innostumaan tämän työn aiheesta. Oma asuinalueeni Arabia ja

sen asuinalueestaan innostunut väki inspiroi minua tarttumaan teemaan, vaikka tutkimusasetelma vaihtuikin monta kertaa. Prosessi oli sekä pitkä että aika ajoitin todella kiireinen, ja joitakin asioita olisin jälkikäteen tehnyt toisin. Itselleni asetetut sekä yliopiston asettamat opinnäytteen tavoitteet kuitenkin täyttyivät, ja matkalla opin runsaasti uutta sekä oman projektin johdosta että työn aiheesta. Opiskelut sekä Arabia jäävät pian ainakin toistaiseksi taaksepäin, mutta elinikäinen oppiminen jatkukoon!

Kirjallisuus

- Abfalter, D., Zaglia, M.E. & Mueller, J. (2012). Sense of virtual community: A follow up on its measurement. *Computers in human behavior*. 28 (2), 400–404.
- Autio, M. (2017a). Koheesio ja kontrolli – Helsingin kaupunginosat Facebookissa. 61 s. Pro gradu -tutkielma. Sosiologian laitos, Helsingin yliopisto.
- Autio, M. (2017b). Helsingin kaupunginosat Facebookissa. *Helsingin kaupungin työpapereita* 2017: 3. 25 s.
- Aro, J. and Jokivuori, P. (2014). *Klassinen sosiologia ja moderni maailma*. 225 s. Docendo, Helsinki.
- Bakardjieva, M. (2005). *Internet society: the Internet in everyday life*. 220 s. SAGE, London.
- Blanchard, A.L. (2007). Developing a sense of virtual community measure. *Cyberpsychology and behavior*. 10 (6), 827–830.
- Blokland, T. (2003). *Urban bonds*. 240 s. Polity Press, Cambridge, MA.
- Brown, C., Nicosia, V., Scellato, S., Noulas, A. & Mascolo, C. (2012). *Where online friends meet: Social communities in location-based networks*. Association for the Advancement of Artificial Intelligence. Luettu 18.3.2018. Osoitteessa: <<https://www.aaai.org/ocs/index.php/ICWSM/ICWSM12/paper/viewFile/4607/5020>>.
- Byrne, D. (2005) *Social exclusion*. 2. pain. 202 s. Open University Press, Maidenhead.
- Cairncross, F. (2002). The death of distance. *RSA Journal*. 149 (5502), 40–42.
- Capece, G. & Costa, R. (2013). The new neighbourhood in the internet era: Network communities serving local communities. *Behaviour and information technology*. 32 (5), 438–448.

- Castells, M. (2009). *Communication power*. 571 s. Oxford University Press, Oxford.
- Castells, M., Fernández-Ardèvol M., Linchuan Qiu, J. & Sey, A. (2009). *Mobile Communication and Society: A global perspective*. 331 s. MIT Press, Cambridge, MA.
- Chayko, M., (2014). Techno-social Life: The internet, digital technology, and social connectedness. *Sociology compass*, 8 (7), 976–991.
- van Dijck, J. (2013). *The culture of connectivity: A critical history of social media*. 228 s. Oxford University Press, Oxford.
- Facebook (2017a). Company info. Luettu 10.2.2017. Osoitteessa: <<https://newsroom.fb.com/company-info/>>.
- Facebook (2017b). How News Feed works. Luettu 13.2.2017. Osoitteessa: <<https://www.facebook.com/help/327131014036297/>>.
- Forrest, R. & Kearns, A. (2001). Social cohesion, social capital and the neighbourhood. *Urban Studies*. 38 (12), 2125–2143.
- Forrest, R. (2009). Who cares about neighbourhoods? *International Social Science Journal*. 59 (191), 129–141.
- Garcia, I., Giuliani, F. & Wiesenfeld, E. (1999). Community and sense of community: The case of an urban barrio in Caracas. *Journal of community psychology*. 27 (6), 727–740.
- Gordon, E. & de Sousa e Silva, A. (2011). *Net locality: Why location matters in a networked world*. 187 s. Wiley-Blackwell, Chichester, West Sussex.
- Granovetter, M.S. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*. 78 (6), 1360–1380.
- Hampton, K.N. (2007). Neighborhoods in the network society the e-neighbors study. *Information, Communication & Society*. 10 (5), 714–748.
- Hampton, K. & Wellman, B. (2003). Neighboring in Netville: How the internet supports community and social capital in a wired suburb. *City & Community*. 2 (4), 277–311.
- Haverinen, R. & Kouvo A. (2011). Milloin naapurin asiat kuuluvat sinulle? *Yhdyskuntasuunnittelu*. 49 (2), 8–27.
- Heikkilä, T. (2008). *Tilastollinen tutkimus*. 8. pain. 317 s. Edita, Helsinki.

- Heikkilä, T. (2014). Muuttujien väliset riippuvuudet - esimerkkejä. Tilastollinen tutkimus - teoksen verkkomateriaali. Luettu 10.3.2018. Osoitteessa:
<<http://www.tilastollinentutkimus.fi/5.SPSS/Riippuvuudet.pdf>>.
- Helsingin kaupunki/Kaupunkiympäristön toimiala (2018). Voimassa oleva piirialuejako. Paikkatietoaineisto. Ladattu 2.3.2018. Osoitteessa:
<<https://www.avoindata.fi/data/fi/dataset/helsingin-piirijako>>.
- Henning, C. & Lieberg, M. (1996). Strong ties or weak ties? Neighbourhood networks in a new perspective. *Scandinavian Housing and Planning Research*. 13 (1), 3–26.
- Hirvonen, J. (2013). Suomalaisen naapuruuden piirteitä asukaskyselyn valossa. *Tiede + Teknologia*. 4/2013, 80 s.
- HSY (2017). PKS postinumeroalueet. Paikkatietoaineisto. ladattu 2.3.2018. Osoitteessa:
<<https://www.hsy.fi/fi/asiantuntijalle/avoindata/Sivut/AvoinData.aspx?dataID=35>>.
- Häkli, J. (1999). *Meta hodos: johdatus ihmismaantieteeseen*. 231 s. Vastapaino, Tampere.
- Idström, A. (2016). Sosiaalinen media, teknologia ja demokratiakehitys. *Kvartti* 3/2016, 70–83.
- Jurgenson, N. (2012). When atoms meet bits: Social media, the mobile web and augmented revolution. *Future Internet*. 4 (1), 83–91.
- Kallas, P. (2017). Top 15 most popular social networking sites and apps. Dreamgrow. Luettu 25.2.2017. <<https://www.dreamgrow.com/top-15-most-popular-social-networking-sites/>>.
- Kendall, L. (2002). *Hanging out in the virtual pub: Masculinities and relationships online*. 301 s. University of California Press, Berkeley.
- Kusenbach, M. (2006). Patterns of neighboring: Practicing community in the parochial realm. *Symbolic Interaction*. 29 (3), 279–306.
- Lansley, G. & Longley, P.A. (2016). The geography of Twitter topics in London. *Computers, Environment and Urban Systems*. 58, 85–96.
- Lee, B.A. & Campbell, K.E. (1997). Common ground? Urban neighborhoods as survey respondents see them. *Social science quarterly*. 78 (4), 922–936.

- Mahmoudi Farahani, L. (2016). The Value of the Sense of Community and Neighbouring. *Housing, Theory and Society*. 33 (3), 357–376.
- McMillan, D.W. & Chavis, D.M. (1986). Sense of community: A definition and theory. *Journal of community psychology*. 14 (1), 6–23.
- McPherson, M., Smith-Lovin, L. & Cook, J.M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual Review of Sociology*. 27, 415–444.
- Mäenpää, P. & Faehnle, M. (2016). Kaupunkiaktivismi voimavarana. *Kvartti* 3/2016, 16–33.
- Prezza, M., Amici, M., Roberti, T. & Tedeschi, G. (2001). Sense of community referred to the whole town: Its relations with neighboring, loneliness, life satisfaction, and area of residence. *Journal of community psychology*. 29 (1), 29–52.
- Putnam, R.D. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. Teoksessa LeGates, R.T. & Stout, F. (toim.) *The city reader*. 800 s. Taylor & Francis, Abingdon, Oxon.
- Rainie, H. & Wellman, B. (2012). *Networked: the new social operating system*. 358 s. MIT Press, Cambridge, MA.
- Räsänen, P. & Kouvo, A. (2007). Linked or divided by the web?: Internet use and sociability in four European countries. *Information, Community and Society*. 10 (2), 219–241.
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. (2014). *Mediayhteiskunta*. 231 s. Vastapaino, Tampere.
- Shaw, I.G.R., Dixon, D.P. & Jones, J.P. (2010). Theorizing our world. Teoksessa Gomez, B. & Jones, J.P. (toim.). *Research methods in geography: a critical introduction*. 459 s. Wiley-Blackwell, Chichester.
- Spiro, E.S., Almquist, Z.W & Butts, C.T. (2016). The persistence of division: geography, institutions, and online friendship ties. *SOCIUS: Sociological Research for a Dynamic World*. 2, 1–15.
- Sutton, C. (2004). Internet began 35 years ago at UCLA; Forum to mark anniversary Oct. 29. UCLA Newsroom. Luettu 19.3.2017. Osoitteessa:
<<http://newsroom.ucla.edu/releases/Internet-Began-35-Years-Ago-at-5464?RelNum=5464>>.
- Strandell, A. (2017). Asukasbarometri 2016 – Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä. *Suomen Ympäristökeskuksen raportteja* 19/2017, 136 s.

- Taanila, A. (2010). Lineaariset regressiomallit. Moniste. 26 s. Luettu 18.2.2018. Osoitteessa: <<http://myy.haaga-helia.fi/~taaak/m/regressio.pdf>>.
- Taanila, A. (2013). Kruskal-Wallis -testi. Akin menetelmäblogi. Luettu 18.2.2018. Osoitteessa: <<https://tilastoapu.wordpress.com/2012/04/14/kruskal-wallis-testi/>>.
- Takhteyev, Y., Grudz, A. & Wellman, B. (2012). Geography of Twitter networks. *Social Networks*. 34 (1), 73–81.
- Tilastokeskus (2015a). Talouksien koko ja elämänvaihe 2015. Postinumeroalueittainen avoin tieto. Aineisto ladattu Tilastokeskuksen rajapintapalvelusta 1.2.2018 lisenssillä CC BY 4.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.fi>>.
- Tilastokeskus (2015b). Rakennukset ja asunnot 2015. Postinumeroalueittainen avoin tieto. Aineisto ladattu Tilastokeskuksen rajapintapalvelusta 1.2.2018 lisenssillä CC BY 4.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.fi>>.
- Tuomi, I. (2005). Yhteisöllisyyden paluu tietoyhteiskuntaan. Teoksessa Hautamäki, A., Lehtonen, T., Sihvola, J., Tuomi, I., Vaaranen, H. & Veijola, S. *Yhteisöllisyyden paluu*. 175 s. Gaudeamus, Helsinki.
- Turkle, S. (2011). *Alone together: why we expect more from technology and less from each other*. 360 s. Basic Books, New York.
- Varnelis, K. & Friedberg, A. (2008). Place: The networking of public space. Teoksessa Varnelis, K. (toim.) *Networked publics*. 176 s. MIT Press, Cambridge, MA.
- Vehkalahti K. (2008). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. 223 s. Tammi, Helsinki.
- Weckroth, M., Ratvio, R. & Norola, M. (2015). Regressio. Luento 29.11.2015, kurssilla Alue- ja kulttuurimaantieteen syventävät menetelmät. Helsingin yliopisto, Helsinki.
- Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. (2018). *Summamuuttuja*. Luettu 24.2.2018. Osoitteessa: <<http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/summamuuttujat/summamuuttuja.html>>.
- Zimmermann, K.A. & Emspak, J. (2017). Internet history timeline: ARPANET to the World Wide Web. Live Science. Luettu 10.3.2017. Osoitteessa: <<http://www.livescience.com/20727-internet-history.html>>.

Naapurustojen yhteisöllisyys ja paikallinen sosiaalinen media

Lomake on ajastettu: julkisuus alkaa 17.2.2018 12.00 ja päättyy 25.2.2018 23.59

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn Facebookin kaupunginosaryhmistä ja naapurustojen yhteisöllisyydestä!

Tämä kysely toteutetaan Helsingin yliopistolla tehtävää kulttuurimaantieteen pro gradu -tutkielmaa varten, jossa tutkitaan naapurustojen yhteisöllisyyden ja alueellisten kaupunginosaryhmien yhteyttä.

Naapurustolla ei ole tässä kyselyssä tarkkaan määriteltyjä rajoja. Vaikka naapurusto voidaan käsittää myös pienemmäksi, tässä tutkimuksessa sillä tarkoitetaan vähintään useammista kaduista koostuvaa kokonaisuutta, ja jopa koko kaupunginosaa. Vastatteen kyselyyn tämän mielessä pitäen.

Annettuja tietoja käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Tietoja ei käsitellä yksittäisinä, vaan niistä muodostetaan tunnuslukuja, joista yksittäisiä vastaajia ei voida tunnistaa.

Jos teillä on kysymyksiä lomaketta tai tutkimusta koskien, kysymykset voi meilata osoitteeseen [laura.lipasti\[at\]helsinki.fi](mailto:laura.lipasti[at]helsinki.fi).

Paljon kiitoksia vastaamisesta!

Pohjatiedot

Ikä

Sukupuoli

Minkä Facebook-ryhmän kautta tulitte vastaamaan kyselyyn?

Postinumeronne

Pääasiallinen toiminta

- Työssäkäyvä
- Opiskelija
- Työtön
- Eläkeläinen
- Perhe- tai muulla vapaalla
- Muu

Korkein suorittamanne koulutusaste

Asuinmuoto

- Omistus
- Vuokra
- Muu

Asuintalon tyyppi

- Omakotitalo
- Paritalo
- Rivitalo
- Kerrostalo
- Muu

Kuinka kauan olette asuneet nykyisellä asuinalueellanne?

Kuinka kuvailisitte perhemuotoanne?

- Sinkku
- Pariskunta, ei lapsia tai kotona ei lapsia
- Pariskunta, jolla kotona asuvia lapsia
- Yksinhuoltaja
- Muu

Naapurustonne yhteisöllisyys

Kuinka usein...	Päivittäin	Viikottain	Kuukausittain	Muutaman kerran vuodessa	Harvemmin	En koskaan
Tervehditte naapureitanne	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Juttelette naapureidenne kanssa kasvotusten	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vastaanotatte/annatte naapuriapua (esim. tavaroiden lainaus)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kyläilette naapurinne luona	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Samaa vai eri mieltä?

	Täysin eri mieltä	Hieman eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Melko samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Voin yleensä luottaa naapureihini	☐	☐	☐	☐	☐
Naapurustossani vallitsee yhteenkuuluvuuden tunne	☐	☐	☐	☐	☐

Naapurini kantavat vastuuta toisistaan	☐	☐	☐	☐	☐
Naapurustossani huolehditaan yhdessä alueen asioista	☐	☐	☐	☐	☐

Kuinka tärkeänä pidätte sitä, että naapurusto on yhteisöllinen?

Valitkaa seuraavista kolme (3) adjektiivia, jotka mielestänne parhaiten kuvaavat omaa naapurustoa: Adjektiivit ovat satunnaisessa järjestyksessä.

- Vanhanaikainen
- Kulturelli
- Rauhallinen
- Moderni
- Eloisa
- Jännittävä
- Kolkko
- Taiteellinen
- Leppoisa
- Kotoisa
- Tylsä
- Kireä
- Pelottava
- Perheystävällinen

Toimintanne Facebook-ryhmässä. Vastatkaa tämän kohdan kysymyksiin ajatellen ryhmää, jonka kautta siirrytte kyselyyn (ei esimerkiksi alueellisia kierrätysryhmiä).

Syitä, miksi olette jäsen alueellisessa Facebook-ryhmässä

- Tiedonsaanti alueen tapahtumista
- Vaikuttaminen alueeseen
- Naapurustosuhteiden luominen ja ylläpito
- Palveluiden mainostus
- Avunanto, -saaminen ja tavaroiden lainaaminen

Muu, mikä?

Kuinka usein...

	Päivittäin	Viikottain	Kuukausittain	Harvemmin	En koskaan
Selaillette kyseisen Fb-ryhmän "seinää" tai luette sen julkaisuja ajatuksella omasta uutissyöteestänne?	☐	☐	☐	☐	☐
Tykkäilette keskustelunaloituksista tai kommentteista ryhmässä?	☐	☐	☐	☐	☐
Kommentoitte keskusteluita?	☐	☐	☐	☐	☐
Julkaisette omia keskustelunaloituksia, kuvia tai linkkejä ryhmässä?	☐	☐	☐	☐	☐

Ruuskkaa väittämä jos se kuvastaa ryhmänne käyttöä tai mielipidettänne ryhmästä

- Olen saanut uuden ystävän kyseisestä Fb-ryhmästä
- Olen osallistunut tapahtumaan jota mainostettiin ryhmässä
- Olen käyttänyt ryhmässä mainostettua palvelua
- Olen jutellut yksityisviestein verkossa ryhmässä tapaamani henkilön kanssa
- Olen jutellut kasvotusten ryhmässä tapaamani henkilön kanssa
- Olen ryhtynyt alueelliseen järjestötoimintaan ryhmän innoittamana
- Tunnistan useamman ryhmän jäsenen nimeltä (joita en tunne muualta)
- Ryhmän jäsenet toivovat samoja asioita ryhmältä
- Ryhmän jäsenillä tulee usein riitaa

Kuulutteko asuinalueenne "ensisijaisen" Facebook-ryhmän lisäksi pienempään ryhmään, joka liittyy naapurustoone, esimerkiksi taloyhtiön tai kadunpätkän omaan ryhmään?

- Kyllä
- En

Lopuksi

Terveisiä tai kommentteja tutkimuksen tekijälle

Tietojen lähetyks

Tallenna

Mahtavaa, pääsit loppuun asti! Tuhannesti kiitoksia vastaamisesta ja mukavia hetkiä somessa!